ΝΕΑ ΤΑΣΗ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ — ΤΕΥΧΟΣ 10ο — ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1989 — ΔΡΧ. 250

Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ

ΞΥΠΝΑΕΙ

EDITORIAL

Πέρασε πολύς καιρός ἀπό τότε πού ξανασυναντηθήκαμε μέσα ἀπ' αὐτό τό περιοδικό. Κι αὐτό γιατί μιά σειρά γεγονότων, πού συνέβαιναν μέ ραγδαίους στήν κυριολεξία ρυθμούς μᾶς ἔκαναν ἀφενός ν' ἀσχολούμαστε ὁλοκληρωτικά μ' αὐτά καί ἀφετέρου νά μήν μποροῦμε νά ἀποστασιοποιηθοῦμε πνευματικά ὥστε νά μποροῦμε νά τά καταγράψουμε κριτικά, διατηρώντας τήν νηφαλιότητά μας καί τήν ἀναλυτικότητά μας.

Ἡ ἀπουσία λοιπόν τῆς «Ν.Τ.» γιά ὅλο αὐτό τό μακρύ διάστημα δέν ἦταν τόσο μιά συνειδητή ἐπιλογή ἀλλά μιά de facto κατάσταση. Διότι ἀπό τά τέλη 'Απριλίου καί μετά, τρέχομε καί δέ φτάνουμε. Ἡ παραίτηση Παπαδοπούλου ἀπό τήν ἡγεσία τῆς ΕΠΕΝ λίγο πρίν τίς ἐκλογές τοῦ 'Ιουνίου ἄνοιξε τούς ἀσκούς τοῦ Αἰόλου. Ἡ προεκλογική δίνη, τό ἄσχημο ἀποτέλεσμα τῆς ΕΠΕν, ἡ ἔναρξη τῆς προσυνεδριακῆς διαδικασίας, τό καλοκαίρι δέν ἄφηναν πολλά περιθώρια γι' ὁποιαδήποτε ψύχραιμη ἐκτίμηση τῆς καταστάσεως. Κι ἐκεῖ πού ἑτοιμαζόμασταν νά βγάλουμε τό περιοδικό ἀρχές Σεπτεμβρίου, ἄντε ξανά τά ἴδια. Νέες δηλώσεις ἐγκλείστων, συνδιασκέψεως ἐπί συνδιασκέψεων, συνεδριάσεως ἐπί συνεδριάσεων, ἄνθρωποι πού ἔμπαιναν καί ἔβγαιναν στή ζωή μας μέ ταχύτητα κομήτη, γενικά ἐπικρατοῦσε ἕνας ρυθμός πού μᾶς ἦταν δύσκολο νά προφτάσουμε νά καταγράψουμε.

Καί τώρα ἀκόμη αὐτές οἱ νέες ἐκλογές μέ τά χαριτωμένα ἀποτελέσματά τους καί τά τόσα ἀναπάντητα ἐρωτηματικά μᾶς κάνουν νά διστάζουμε γιά τό ἄν πρέπει νά ἐκδώσουμε τό περιοδικό προτοῦ ξεκαθαρίσει ἡ κατάσταση. Πάντως, γιά νά μήν παρατείνουμε τό χωρισμό, ἀποφασίσαμε νά «ἐκδοθοῦμε», ἔστω καί μέ τόν κίνδυνο νά εἴμαστε σχετικά ἀνεπίκαιροι τή στιγμή πού θά μᾶς διαβάζετε.

Ὅλος αὐτός ὁ καιρός στάθηκε ὅμως καί ἀφορμή γιά προβληματισμό γιά τήν ταυτότητα τοῦ περιοδικοῦ: ἀναρωτιόμαστε ἄν πρέπει νά τό ἀφήσουμε ὅπως ἔχει δηλ. διμηνιαῖο καί ἰδεολογικοπολιτικό, ἄν πρέπει νά τό μικρύνουμε σέ σελίδες καί νά πυκνώσουμε τήν κυκλοφορία του κάνοντάς το πιό πολιτικό, ἤ τέλος ἄν πρέπει νά τό κάνουμε τριμηνιαῖο μέ περισσότερες σελίδες, ἄλλο σχῆμα καί καθαρά θεωρητικό περιεχόμενο. Δέν ἔχουμε καταλήξει, θέλουμε τή γνώμη σας καί εἰλικρινά θά μᾶς χαροποιοῦσε ἄν ἐπικοινωνούσατε μαζί μας νά μοιραστεῖτε τούς προβληματισμούς σας καί νά μᾶς πεῖτε τίς σκέψεις σας.

Αὐτό τό περιοδικό τό ἀφιερώνουμε σ' ὅλους ἐκείνους πού ὑπηρετοῦν στόν ἑλληνικό στρατό καί εἰδικά στούς φίλους μας πού ἔφυγαν ὅλοι μαζεμένοι. Ἴσως γι' αὐτό τό περιοδικό νά κάνει στό τεῦχος πού ἔχετε στά χέρια σας μιά στροφή σέ περισσότερο ἑλληνικά θέματα. Νιώθουμε ἐξάλλου ὅτι γιά ὅλα αὐτά πού γίνονται αὐτόν τόν καιρό στήν Ἑλλάδα ἡ πολιτική σκηνή τοῦ ἐξωτερικοῦ, μ' ἐξαίρεση βέβαια αὐτήν τῆς 'Ανατολικῆς Εὐρώπης, δέν μπορεῖ νά συγκινήσει.

'Ενῶ στήν Ἑλλάδα καί εἰδικά στό χῶρο μας μιά πραγματική κοσμογονία συντελεῖται. Ἡ ἀπομάκρυνση ἤ ὁ παροπλισμός, ἄν θέλετε, τοῦ Παπαδόπουλου, σέ συνδυασμό μέ τήν ἔλλειψη αὐτοδυναμίας τῆς Νέας Δημοκρατίας, μά ἀκόμη καί μ' αὐτήν κελίνουν ἕνα κεφάλαιο κι ἀνοίγουν ἕνα ἄλλο στήν πορεία τοῦ ἑλληνικοῦ ἐθνικισμοῦ. Οἱ ἐπιφυλάξεις πού ἀκούγονταν ἀπό διάφο-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛ. 47

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ:
Κων/νος Τσακίρης
Κολοκοτρώνη 11 - 105 62 ΑΘΗΝΑ

Ἐτήσια συνδρομή ἐσωτερικοῦ (6 τεύχη) 2.000 δρχ.
Ἐτήσια συνδρομή ἐξωτερικοῦ (6 τεύχη) 2.500 δρχ.

Τά ἐνυπόγραφα ἄρθρα ἐκφράζουν τίς ἀπόψεις τῶν συγγραφέων τους καί δέν δεσμεύουν τή Σύνταξη.

ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Συναίνεση: Μιά ἄλλη ἀπειλή

Δέν προφταίνει κανείς νά παρατηρήσει τήν ταχύτητα μέ τήν ὁποία τό σύνθημα τῆς «συναίνεσης» διέτρεξε τήν 'Ανατολική Εὐρώπη καί ἐγκαταστάθηκε καί στίς συνειδήσεις τῶν 'Ελλήνων πολιτικῶν.

Συναίνεση λοιπόν! Συναίνεση στήν Οὐγγαρία, στήν Πολωνία, στήν Τσεχοσλοβακία. Ἴσως συναίνεση καί στήν 'Ανατολική Γερμανία καί στή Σοβιετική Ἕνωση. Συναίνεση ὅμως καί στήν 'Ελλάδα. Κυρίως στήν 'Ελλάδα. Στίς ἐργασιακές σχέσεις, στήν πολιτική ἀντιπαράθεση, στήν ἰδεολογική ἀντιπαλότητα. Συναίνεση καί μέ τήν Τουρκία. Γιατί σέ τελευταία ἀνάλυση ἐκεῖνο πού πάντα εἶχε σημασία εἶναι ὁ «μή πόλεμος».

Ξαφνικά λοιπόν μιά λέξη μέ περιορισμένη χρήση, ἐξαιρετική θά ἔλεγε κανείς, κατέληξε νά εἶναι «ταμπού», πού ὅποιος διανοηθεῖ νά τό ἀρνηθεῖ, τοῦ ἀξίζει νά καεῖ στήν πυρά.

Τί σημαίνει ὅμως πραγματικά «συναίνεση» καί κυρίως ποιές εἶναι οἱ συνέπειές της; Διότι ἄν στήν 'Ανατολική Εὐρώπη ὀνομάζεται συναίνεση, ἡ κατακτημένη ἐλευθερία τῶν ἀγωνιζόμενων λαῶν, ἐδῶ θά φωνάζουμε μ' ὅλη τή δύναμή μας ὅτι κάτι ὕποπτο κρύβεται πίσω ἀπό αὐτή τήν ὁρολογική σύγχυση. Διότι μόνο συναινετική δέν ὑπῆρξε ἡ «'Αλληλεγγύη», μόνο δεῖγμα συναίνεσης δέν ὑπῆρξαν τά ψυχιατρεῖα, τά θύματα τοῦ Στάλιν καί τοῦ Μπρέζνιεφ. Καί εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς καρπώνεται τό πολιτικό κέρδος τῆς «περεστρόϊκα» ὁ Γκορμπατσώφ, τή στιγμή πού ὁ ἴδιος ὁ Φλωράκης ὁμολογεῖ ὅτι «ἡ Σοβ. Ἕνωση εἶχε φτάσει σέ στασιμότητα καί ἔπρεπε νά περάσει σ' ἕνα ἑπόμενο στάδιο». Τό ἄν αὐτό τό στάδιο τό βαφτίζουμε «φιλελευθεροποίηση» (Καμβύσης) ἤ ἀλλαγές ἐπαναστατικοῦ χαρακτῆρα μέ κατεύθυνση τό σοσιαλισμό (Φλωράκης), αὐτό τελικά μικρή σημασία ἔχει. 'Εκεῖνο πού πράγματι ἔχει σημασία εἶναι ὅτι οἱ πανηγυρισμοί τῶν φιλελευθέρων γιθλα τήν περεστρόϊκα καί τή σύγκλιση τῶν συστημάτων, ἡ λατρεία τῶν Εὐρωπαίων γιά τόν «Γκόρμπι», ξεχνᾶ ὅτι ἡ κατάσταση στόν ἀνατολικό κόσμο δέν ἄλλαξε ἐπειδή τό θέλησαν οἱ κομμουνιστές ἀξιωματιοῦχοι, μά γιατί ὁ λαός καί οἱ ἡγέτες τῆς ἀντίστασης θυσιάζονταν καί ὑπέφεραν γιά χρόνια ἀβοήθητοι, ὁδηγώντας τόν ὑπαρκτό σοσιαλισμό σέ «στασιμότητα», ἤ ὠμότερα καί εἰλικρινέστερα σέ χρεωκοπία.

Τά ἐπιχειρήματα λοιπόν, τῶν ντόπιων μιμητῶν τῶν συγκλίσεων πού πανηγυρίζουν βλέποντας τή συγκυβέρνηση, που λησμονοῦν τούς σφαγιασθέντες καί τήν προδοτική δράση τῶν κομμουνιστῶν, πού ἐκλέγουν τόν κομμουνιστή Θεοδωράκη στό τιμητικό 'Επικρατείας, εἶναι σαθρά καί ἀνόητα. Διότι μέχρι καί χτές ἀκόμη, τό λαϊκό κράτος τῆς ΕΣΣΔ ξυλοφόρτωνε ἀνελέητα καί συνελάμβανε τούς διαδηλωτές πού ζητοῦσαν δικαίωμα λόγου καί ἐλευθερία ἔκφρασης. Κι ὅμως, ἡ «Δύση» ἅρπαζε τίς ὑποχωρήσεις τῶν 'Ανατολικῶν, καί μιλᾶ εὐτυχισμένη γιά συγκλίσεις. Ἕνα ἀκόμη βῆμα λοιπόν πρός τή διεθνοποίηση, καινούργιες ἀκόρεστες ἀγορές γιά τό πολυεθνικό ἐμπόριο, χρήματα, ἐργοστάσια, κέρδος. Εἶναι νά μήν εἶναι κανείς συναινετικός; Καί στήν 'Ελλάδα, βέβαια, οἱ κομμουνιστές δέν εἶναι πιά καί τόσο κακοί, γιατί αὐτοί τουλάχιστον εἶναι ἔντιμοι. Καί γιατί ἄν δέν τούς γλείψουμε, θά διαταράξουν τήν ἐργασιακή συναίνεση. Κι αὐτό σημαίνει προβλήματα γιά τήν οἰκονομία καί τούς φίλους τοῦ κ. Μητσοτάκη. Ἄς πάει λοιπόν καί τό παλιάμπελο! 'Αφοῦ εἶναι ἡ μόδα, ἄς συγκλίνουμε κι ἐμεῖς! Νά κι ὁ Θεοδωράκης, νά κι ἡ συγκυβέρνηση, νά καί τό νομοσχέδιο! Ὅλα γιά τή συναίνεση λοιπόν! Γιά νά φτάσουμε ποῦ;

Στό ὅραμα τοῦ καπιταλιστικοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ. Σ' ἕνα κόσμο καταναλωτῆ, ὁμοιόμορφο, σέ πολυφυλετικούς ἀντι-πολιτισμούς, ἤ ἴσως σέ ἀπολίτιστους πολιτισμούς, στίς κοινωνίες τῆς κατανάλωσης καί τῆς ἡδονῆς. γιά νά τελειώσει ἡ ἐποχή τῶν ἰδεῶν, τῶν ὁραμάτων καί τῶν ἀγώνων, τῶν συγκρούσεων καί τῶν εἰρηνισμῶν, τῆς γενναιότητος καί τοῦ κουράγιου. Γιά νά εἶναι ὅλα εὔκολα καί προσιτά! Καί νά πεθάνει ἡ φαντασία καί ἡ ὁρμή καί τά ὄνειρα. Γιά νά φροντίζουν γιά μᾶς πρίν ἀπό μᾶς. Γι' αὐτό καί πρέπει νά ἔρθουν οἱ Τοῦρκοι στήν 'Ελλάδα καί νά πᾶνε οἱ Ἕλληνες στήν Τουρκία. Γι' αὐτό καί ἡ ὀρθοδοξία εἶναι μεσαίωνος, καί τό ἰσλάμ εἶναι μεσαίωνος. Γιατί τό αὔριο εἶναι ἡ συναίνεση καί ἡ ἀνοχή.

Μιά προειδοποίηση: ἡ συναίνεση δέν εἶναι φοῦσκα, δέν εἶναι φενάκη. Κρύβει πίσω της τόν πιό ἀποτρόπαιο ὁλοκληρωτισμό, τόν ὁλοκληρωτισμό τῶν media, τῆς τεχνολογίας καί τοῦ ἐμπορίου. 'Η πρώτη προτεραιότητα γιά νά διατηρήσουμε τό δικαίωμά μας στή ζωή, στόν πολιτισμό μας, στήν πατρίδα μας, γιά νά διατηρήσουμε τό δικαίωμά μας στή διαφορά εἶναι νά ἀντισταθοῦμε στή συναίνεση τῶν πολιτικῶν, τῶν ἐμπόρων, τῶν ὑπερδυνάμεων. 'Εάν θέλουμε νά μείνουμε ἐλεύθεροι, ὀφείλουμε νά ἐπιμείνουμεἀντισυναινετικά.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟ: Ἡ ἀρχή τοῦ τέλους;

Τό τεῖχος ἔπεσε λοιπόν... Μέ μιά ξαφνική κίνησή της ἡ κυβέρνηση τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας ἀποφάσισε νά καταργήσει αὐτό πού γιά χρόνια ἀποτέλεσε τό θεμελιῶδες καί πιό ἄμεσο σύμβολο τόσο τῆς κομμουνιστικῆς τυρρανίας, ὅσο καί τῆς ἐπαίσχυντης μοιρασιᾶς τῆς Γιάλτας σέ βάρος τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης. Χιλιάδες Γερμανοί ἐκείνη τήν ἡμέρα γιόρτασαν, χόρεψαν, τραγούδησαν, μπῆκαν καί βγῆκαν στό Ἀνατολικό Βερολίνο ἐνῶ μπουλντόζες κατεδάφιζαν κομμάτια αὐτοῦ τοῦ μέχρι χτές, «φράχτη θανάτου». Μερικοί μάλιστα Βερολινέζοι μάζευαν κομμάτια ἀπό τό «τεῖχος τοῦ αἴσχους», σάν ἀναμνηστικά τῆς δοκιμασίας τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ καί τῆς μαρτυρικῆς πόλης...

Τό ἐρώτημα πού τίθεται, καί ἄς μήν βιαστοῦν οἱ φίλοι μας νά μᾶς κατηγορήσουν γιά πεσσιμισμό, εἶναι τί ἀκριβῶς σημαίνει ἡ πτώση τοῦ τείχους ἤ καλύτερα, πόση ἀκριβῶς ἐλευθερία συνεπάγεται. Ἄς μήν ξεχνᾶμε ὅτι, προτοῦ νά παρθεῖ ἡ ἀπόφαση γιά ἄνοιγμα τῶν συνόρων στό Βερολίνο, εἶχε προηγηθεῖ ἡ δραματική ἔξοδος 230.000 Ἀνατολικογερμανῶν στήν Δυτική Γρμανία... Ἡ Κυβέρνηση τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας ἀντιμετώπιζε τό ἐνδεχόμενο νά ἀδειάσει οὐσιαστικά ἡ χώρα ἀπό τούς κατοίκους της, ἐνῶ αὐτοί πού ἔχουν ἤδη φύγει ἀποτελοῦν τό πιό ἀξιόλογο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας. Τό κίνητρο ἐπομένως γι' αὐτήν τήν ὄντως θεαματική καί ὁπωσδήποτε ἱστορική ἀπόφαση τῆς Ἀνατολικογερμανικῆς κυβέρνησης, δέν ἦταν ἄλλο παρά τό νά περισώσει τήν ἴδια της τήν ἐξουσία ἀπό τόν κίνδυνο τῆς ἔμπρακτης κατάρρευσης. Παρόμοιοι εἶναι καί οἱ λόγοι γιά τίς ἐξελίξεις καί τίς ἀλλαγές πού γίνονται σήμερα σέ ὁλόκληρο τόν Ἀνατολικό κόσμο: Οἱ μεταρρυθμίσεις στήν Ρωσία, ἡ ἥττα τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστῶτος στήν Πολωνία, δέν ἔγιναν ἐπειδή ξαφνικά οἱ διάφοροι κομμουνιστές ἡγέτες καταλήφθηκαν ἀπό τάση αὐτοκριτικῆς, ἀλλά ἐπειδή κίνησαν τά πράγματα σέ αὐτή τήν κατεύθυνση οἱ ἀδιάκοποι ἀγῶνες τῶν ὑποδούλων εὐρωπαϊκῶν λαῶν, ἡ σθεναρή ἀντίστασή τους — σιωπηρή ἀλλά καί ἔμπρακτη — ὅλα αὐτά τά χρόνια στήν καταπίεση τοῦ σοβιετικοῦ κράτους καί τῶν δορυφόρων του. Γι' αὐτό τόν λόγο ἄλλωστε εἶναι λανθσμένη ἡ εἰκόνα πού καλλιεργεῖται στήν Δύση γιά τόν Μιχαήλ Γκορμπατσώφ ὡ «πεφωτισμένου ἀναμορφωτή», ἀφοῦ στήν πραγματικότητα ἡ πολιτική του ἀποτελεῖ τόν ἐλάχιστο ἀναγκαῖο ἐκσυγχρονισμό τοῦ Σοβιετικοῦ Κράτους.

Τό πρόβλημα πού τίθεται στήν περίπτωση της Ἀ-

Ἀριστερά, πλῆθος λαοῦ στό πέρασμα γιά τήν Δύση, ἐκεῖ πού ἄλλοτε ἔβρεχε σφαῖρες. Κάτω, συγγενεῖς πού ξανασμίγουν ὕστερα ἀπό χρόνια, ἀνοίγουν σαμπάνιες γιά νά γιορτάσουν τήν πτώση τοῦ Τείχους.

νατολικῆς Γερμανίας εἶναι μέχρι πού θά προχωρήσουν οἱ σημερινές ἀλλαγές. Θά γίνουν ἐλεύθερες ἐκλογές; Θά ὑπάρξει ἀντιπολίτευση; Θά κατοχυρωθοῦν νομοθετικά ἀτομικά, πολιτικά καί ἀστικά δικαιώματα; Καί κυρίως πότε θά γίνουν ὅλα αὐτά; Μέ λίγα λόγια, τό κρίσιμο ἐρώτημα εἶναι ἄν ὁ Γερμανικός λαός θά ἔχει τήν δυνατότητα νά ἀποφασίσει ὁ ἴδιος γιά τό μέλλον του, ἀπαλλαγμένος ἀπό τήν κηδεμονία τοῦ σημερινοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστῶτος. Ἡ ἄρνηση τοῦ Ἀνατολικογερμανικοῦ πρωθυπουργοῦ νά κατεδαφιστεῖ τό τεῖχος μπροστά ἀπό τήν πύλη τοῦ Βραδεμβούργου, σύμβολο τῆς σκλαβωμένης Εὐρώπης, ἀποτελεῖ χαρακτηριστικό δεῖγμα τῶν διαθέσεων του. Ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά προδικάσουμε τίς ἐξελίξεις παρά μόνο νά ἐκ-

φράσουμε τήν ὁλόψυχη συμπαράστασή μας στούς ἀγωνιζόμενους εὐρωπαϊκούς λαούς καί νά ἐλπίζουμε ὅτι ὅλα θά πᾶνε πρός τό καλύτερο. Καί κάτι ἀκόμα: φαίνεται, γιά πρώτη φορά ὕστερα ἀπό σαρανταπέντε χρόνια, ὅτι τό ἀνίερο καί ἐγκληματικό *καθεστώς πού θέσπισε ἡ συμφωνία τῆς Γιάλτας* κλυδωνίζεται. Ἡ ἀρχή τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν λαῶν, πού τόσο βάρβαρα περιφρονήθηκε τότε, ἐπανέρχεται μέ περισσότερη δύναμη καί ζωντάνια ἀπό ποτέ ἄλλοτε. Τούτη τήν φορά, ἐμεῖς οἱ λαοί καί τά ἔθνη τῆς Εὐρώπης, πρέπει νά προσέξουμε καί νά μήν ἐμπιστευθοῦμε κανέναν «προστάτη» ἀλλά μόνοι μας νά χαράξουμε τήν μοῖρα μας καί τήν ἱστορική μας πορεία. Ἡ εὐκαιρία νά φτιάξουμε τήν Εὐρώπη τῶν ἐθνῶν καί τῶν πατρίδων, τήν Εὐρώπη σάν νέα δύναμη στήν παγκόσμια πολιτική σκηνή, εἶναι μπροστά μας. Δέν πρέπει νά τήν χάσουμε!

ΑΛΗΤΕΙΑ ΚΙ ΑΣΧΗΜΙΑ
Τό ἦθος τῆς Ἀριστερᾶς;

Ἀφορμή γιά κάποιες σκέψεις ἔδωσε ἡ πρόσφατη κατάληψη τῆς πρυτανείας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπό τούς «συντρόφους» τῶν Ἀριστερῶν Συσπειρώσεων, τῆς διαγραμμένης Πανσπουδαστικῆς καί τῆς ΠΑΣΠ. Οἱ ἐν λόγω κύριοι κατέλαβον τήν πρυτανεία γιά νά διαμαρτυρηθοῦν γιά δύο ἀποφάσεις τῆς συγκλήτου τοῦ Α.Π.Θ.: ἀφ' ἑνός τήν ἀπόφαση νά διώκονται πειθαρχικά οἱ ἀντιγραφεῖς καί ἀφ' ἑτέρου νά καθαριστοῦν οἱ σχολές ἀπό τά συνθήματα.

Ἀντέδρασαν, λοιπόν, οἱ δημοκράτες φοιτητές καί στίς δύο ἀποφάσεις, διότι θεώρησαν ὅτι μέ τήν πρώτη θά λειτουργήσουν ξανά τά πειθαρχικά καί θά κινδυνεύσει ἡ ἐλεύθερη δημοκρατική ἔκφραση τῶν φοιτητῶν ἐνῶ ἡ δεύτερη στρέφεται εὐθέως ἐνάντια στό δικαίωμα ἔκφρασης τῶν φοιτητῶν. Καί γι' αὐτό αὐτοί οἱ λαμπροί νέοι κατέλαβαν τήν πρυτανεία.

Εἶναι δηλαδή προφανές ὅτι ἡ ἔννοια τῆς δημοκρατίας καί τῆς ἐλεύθερης ἔκφρασης εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένες μέ τό δικαίωμα στήν ἀντιγραφή καί τό δικαίωμα στή ρύπανση. Ὅλα αὐτά τά τραγελαφικά εἶναι ἄμεση συνέπεια τῶν ἀναρχοκομμουνιστικῶν θεωριῶν περί κοινωνίας τῶν πολιτῶν, κατάργησης τῆς ὅποιας μορφῆς ἐξουσίας καί κυρίως τοῦ κράτους, καί βέβαια τῆς ἀνοχῆς τοῦ συνολικοῦ λόγου τῆς Ἀριστερᾶς. Τέτοια φαινόμενα παρακμῆς καί ἰσοπεδωτισμοῦ θά συνεχίζονται καί θά ἐντείνονταν στό βαθμό πού κανείς δέν εἶναι διατεθειμένος νά συγκρουστεῖ μέ τήν κυρίαρχη ἰδιελογικά Ἀριστερά καί νά τῆς ἀφαιρέσει τό φωτοστέφανο τοῦ μάρτυρος, τοῦ ἥρωος, τοῦ προοδευτικοῦ ἤ τοῦ ἐπαναστάτη, καταδεικνύοντας ταυτόχρονα τό πραγματικό της πρόσωπο: τό κομπλεξικό, τό ἄσχημο, τό ἀλήτικο, τό τεμπέλικο.

Καί βέβαια μιά τέτοιου εἴδους σύγκρουση δέν πρόκειται νά ἀναληφθεῖ ἀπό τήν βολεμένη καί ἐφησυχαζομένη ἀστική τάξη πού στηρίζει συναινέσεις καί πολιτικές ἰσορροπίες, παρά μόνο ἀπό τίς λαϊκές δυνάμεις του εἶναι ἐξαναγκασμένες νά ζοῦν, νά μεγαλώνουν *καί νά ἐργάζονται στά κοινωνικά λύματα* πού γέννησε ὁ μαρξισμός. Μέχρι νά μπορέσουν αὐτές οἱ λαϊκές δυνάμεις ν' ἀντιμετωπίσουν τό μαρξισμό στό σύνολό του, ἰδεολογία καί πολιτική, κάθε προσπάθεια ἀναβάθμισης θ' ἀναιρεῖται ἀπό τίς μειοψηφίες τῶν συντρόφων τῆς βρώμας καί τῆς ἀλητείας.

ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

Ἀπομεινάρι τοῦ χτές ἤ προπομπός τοῦ αὔριο;

Τήν 1η Ὀκτωβρίου, μετά ἀπό σειρά θυελλωδῶν ἐξελίξεων στόν ἐθνικιστικό χῶρο γεννήθηκε μέσα σέ μιά λαϊκή συνέλευση τό νέο πολιτικό πρόσωπο τοῦ χώρου αὐτοῦ: τό Ἐθνικό Κόμμα.

Τό Ε.Κ. εἶναι ἡ κατάληξη μιᾶς πορείας πού ἀκολούθησε ὁ συγκεκριμένος χῶρος τά τελευταῖα 15 χρόνια. Εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἀγώνων καί τῆς πίστης τῶν Ἑλλήνων ἐθνικοτήτων, μά καί γέννημα τῆς συσσωρευμένης τους ἐμπειρίας, τῶν σφαλμάτων τους καί τῶν ἀδυναμιῶν τους.

Εἰδικότερα ὅμως εἶναι δημιούργημα τῆς ἐποικοδομητικῆς καί θετικῆς κριτικῆς πού ἄσκησαν ὅλα αὐτά τά χρόνια διάφοροι παράγοντες καί κύρια οἱ νεώτεροι συναγωνιστές καί τό κίνημα τῆς νεολαίας. Μέσα ἀπό τίς σελίδες αὐτοῦ τοῦ περιοδικοῦ κατ' ἐπανάληψη τονίστηκαν οἱ ἄξονες γύρω ἀπό τούς ὁποίους θά ἔπρεπε νά περιστρέφεται ἡ πολιτική πρόταση τοῦ χώρου. Μά καί κατ' ἐπανάληψη τονίστηκε τό ἐσφαλμένο τῆς ἐμμονῆς στήν ἡγεσία Παπαδοπούλου.

Conditio sine qua non γιά τήν ἀποτελεσματική πολιτική παρουσία τοῦ χώρου καί γιά τη συγκρότηση ἑνός ἰσχυροῦ καί μαγικοῦ κινήματος ἦταν καί παραμένει ἡ ἀνανέωση καί ὁ ἐκσυγχρονισμός τοῦ πολιτικοῦ λόγου. Ἡ ἐξωτερίκευση δέ αὐτῆς τῆς ἀνανέωσης μπορεῖ νά ἐπιτευχτεῖ μόνο τήν μέ τήν καλλιέργεια ἑνός διαφορετικοῦ πολιτικοῦ ὕφους. Καί ἕνα ἀπό τά βασικότερα στοιχεῖα αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς ἔπρεπε νά εἶναι ἡ ἀλλαγή ἡγεσίας.

Ἡ συγκεκριμένη πολιτική καί ἰδεολογική ἀντίληψη πού ἦταν κυρίαρχη μέχρι σήμερα μέσα στόν ἐθνικιστικό χῶρο θά πρέπει νά ἐγκαταλειφθεῖ. Ὁ ἐθνικοπατριωτισμός καί ἡ ἐθνικοφροσύνη τοῦ 1945 διαδραμάτισαν τόν ἀναμφισβήτητα θετικό τους ρόλο καί ἔχουν ὁλοκληρωθεῖ ἱστορικά. Τελευταῖο σημεῖο τριβῆς παραμένει τό προδοτικό νομοσχέδιο τῆς Ν.Δ. γιά τήν ἄρση τῶν συνεπειῶν τοῦ συμμοριτοπολέμου, καί τό τεράστιο θέμα τῆς ἱστορικῆς δικαίωσης τῶν ἑλλήνων στρατιωτῶν πού πῆραν μέρος στήν σύγκρουση τοῦ '45-49. Ἀπό κεῖ καί πέρα ὅμως, μιά ὁλόκληρη πολιτική νοοτροπία πού βρίσκει τίς ρίζες της στόν συμμοριτοπόλεμο θά πρέπει νά θεωρηθεῖ ὅτι διένυσε τόν ἱστορικό της κύκλο. Κι αὐτό γιατί τά τρία της στοιχεῖα, δηλ. ὁ ἀντικομμουνισμός, ἡ βασιλοφροσύνη καί ἡ ἐθνικοφροσύνη, εἴτε δέν τίθενται κἄν σήμερα σέ πολιτική ἐπίπεδο εἴτε ἔχουν ἀποκτήσει ἕνα διαφορετικό περιεχόμενο.

Ἡ ἐποχή μας σήμερα ἔχει λιγότερο ἀνάγκη ἀπό ἱστορικές ἀναφορές καί περισσότερο ἀπό πολιτικό ρεαλισμό. Ἡ πολιτική μά καί τά κοινωνικά προβλήματα γίνονται ὅλο καί λιγότερο προβλήματα ἀρχῆς, καί τείνουν νά εἶναι προβλήματα τεχνικῆς.

Δέν ὑποστηρίζω ὅτι ὁδεύουμε πρός μία Πλατωνική Πολιτεία, ὅπου ἡ πολιτική ἐπιλογή δέν ἔχει θέση ἀφοῦ τό ὀρθό εἶναι ἕνα, ἀφοῦ ἡ διακυβέρνηση εἶναι μιά τεχνική καί ὅπου ἡ ἐρώτηση «πῶς» δέν ἔχει τόση σημασία ὅσο ἡ ἐρώτηση «ποιός». Ἀναμφιβόλως, στή βάση κάθε πολιτικῆς ἀπαντήσεως μποροῦμε νά ἀνεύρουμε μιά θεμελιακή ἰδεολογική ἀντίθεση, καί ἄρα χῶρος γιά πολιτική ἐπιλογή ὑπάρχει. Ἡ ἐποχή τῆς οὐδετερότητας τῆς πολιτικῆς εἶναι ἀκόμα μακριά, καλῶς ἤ κακῶς. Ἀπό τήν ἄλλη ὅμως, δέν εἶναι δυνατόν νά θεωροῦμε ὅτι τό ὅλο ζήτημα τῆς πολιτικῆς θέσης ἀνάγεται στό νά διαλέξουμε ἄν εἴμαστε μέ τό σύστημα ἤ ἐναντίον του. Τέτοιου τύπου ἁπλουστευτικές τοποθετήσεις δέν βρίσκουν ἔρεισμα οὔτε στήν πραγματικότητα οὔτε στή λαϊκή συνείδηση. Καί αὐτή ἡ πραγματικότητα εἶναι πού μᾶς ἐπιβάλλει νά ὑπερβαίνουμε τό παρελθόν, χωρίς νά τό ξεχνοῦμε καί νά προσαρμοζόμαστε σέ νέες ἀπαιτήσεις.

Οἱ πολιτικές ἐκφράσεις τοῦ χώρου ξεκινώντας ἀπό τήν μαζικότερη, τήν Ἐθνική Παράταξη τοῦ 7% καί καταλήγοντας στήν ΕΠΕΝ, δέν μπόρεσαν ποτέ νά προσφέρουν ἕνα ὅραμα, ἤ ἔστω ἕνα πρόγραμμα, ἤ τέλος πάντων νά ἐμπνεύσουν ἐμπιστοσύνη στό λαό. Ἱδρύονταν

Ὁ Χρύσανθος Δημητριάδης, ὡς συντονιστής τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Κόμματος, εἶναι ἐκεῖνος πού θά ἀναλάβει τό μεγαλύτερο βάρος τῆς εὐθύνης γιά τήν πορεία τοῦ κυριώτερου ἐθνικιστικοῦ φορέα στήν πολιτική ζωή τοῦ τόπου

καί διαλύονταν γιά νά καλύψουν εἴτε ἀναγκαιότητες τῆς στιγμῆς (π.χ. τήν ὀργή γιά τήν περίφημη «ἀποχουντοποίηση») εἴτε γιά νά ἐκφράσουν τήν ἀντίρρηση κάποιου τμήματος τοῦ λαοῦ γιά τήν ἰδεολογική στροφή τῆς Νέας Δημοκρατίας. Γι' αὐτό καί ἕνας ἀπό τούς βασικότερους πόλους συσπείρωσης τῆς μεταπολιτευτικῆς ἐθνικῆς δεξιᾶς ὑπῆρξε ὁ ἀντικαραμανλισμός. Ἡ ἀντίθεση αὐτοῦ τοῦ κόσμου στόν Καραμανλῆ τῆς μεταπολίτευσης ἔχει σάν σημεῖο ἐκκίνησης τήν φυλάκιση τῶν ἀξιωματικῶν τῆς 21ης Ἀπριλίου, περνᾶ μέσα ἀπό τήν ἀντίθεση στήν ἀποχουντοποίηση, κατηγορεῖ τόν Καραμανλῆ γιά σοσιαλμανία μέ βασικό ἐπιχείρημα τή συμπεριφορά του ἀπέναντι στό Στρατῆ Ἀνδρεάδη. Τό συνολικό θέμα, ἡ οὐσία τῆς ἀντίθεσης ἦταν ὅτι ὁ Καραμανλῆς δέν ἀποτέλεσε μιά «δημοκρατική» συνέχεια τῆς «ἀντιδημοκρατικῆς» ἑπταετίας, ἤ ἄν θέλετε, τοῦ κράτους τῆς ΕΡΕ, ἀλλά πράγματι ἔκοψε τό νῆμα μέ τήν δεξιά παράδοση, υἱοθετώντας ἕναν πολιτικό λόγο ἐνδοτικό, συναινετικό, συμβιβαστικό καί ὑποχωρητικό, φτιάχνοντας μιά φιλελεύθερη παράταξη γαλλικοῦ τύπου.

Ἡ βάσιμη αὐτή κριτική εἶχε καί ἔχει ἕνα ἀδύνατο σημεῖο. Δέν προβάλλει μιά ἀντι-πρόταση γιά τό σήμερα καί ἔτσι οὐσιαστικά δέν συνδέεται μέ τόν ὁραματισμό μιᾶς διαφορετικῆς κοινωνίας, ἀλλά μέ τήν ἀπολογία καί τήν νοσταλγία μιᾶς κοινωνίας τοῦ χτές. Καί ἡ Ε.Π., καί οἱ «Προοδευτικοί» καί ἡ ΕΠΕΝ παρέμειναν γιά 15 χρόνια διαμαρτυρόμενοι, μά μή προτείνοντες. Ἀρνοῦνταν τόν ἐνδοτισμό, ἐνῶ ὅμως δέν πρόβαλλαν μιά συνολική πρόταση ἀντιμετώπισης τοῦ μαρξισμοῦ. Ἀρνοῦνταν τήν «σοσιαλμανία» ἐνῶ τό ἴδιο τό κεφάλαιο καί ἡ ἀστική τάξη ἐπιζητοῦσαν τή συναίνεση καί τίς συγκλίσεις τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων. Καί παρέμειναν ἀδιάφοροι καί παθητικοί θεατές σέ μιά σειρά ἀπό νέα προβλήματα πού γενοῦσε τό μεταπολιτευτικό κράτος: τήν τρομοκρατία, τήν ἀνεργία, τά ναρκωτικά, τήν κοινωνική βία, τήν ἐγκληματικότητα, τίς ὑποχωρήσεις καί τίς μειοδοσίες στά ἐθνικά θέματα, τήν κακοδιοίκηση, τό ρουσφέτι, τήν ἀλαζονεία τῆς δημοκρατικῆς ἐξουσίας, τήν ὑποβάθμιση τῆς παιδείας, τήν ἀνασφάλεια, τήν παντοδυναμία καί τό ἀνεξέλεγκτο τῆς ἐξουσίας τοῦ τύπου, τήν οἰκονομική κακοδαιμονία, τόν πολιτιστικό ἀφελληνισμό. Τήν ὥρα πού ἡ ἑλληνική κοινωνία συγ-

κλονιζόταν καί ἐξακολουθεῖ νά συγκλονίζεται ἀπό τεράστια προβλήματα πού τή θίγουν καί τήν ἀνακατατάσσουν, ἡ ἐθνική δεξιά ἀνησυχοῦσε γιά τήν ὑγεία τοῦ βασιλέως, γιά τήν παρατεινόμενη φυλάκιση τῶν ἀξιωματικῶν, γιά τήν μνήμη τοῦ '45-49. Δέν θέλουμε νά ποῦμε ὅτι αὐτά τά ζητήματα εἶναι ἀνύπαρκτα, ἀλλά δέν εἶναι πάντως ζητήματα πού μπορεῖ νά συσπειρώσουν τόν ἑλληνικό λαό.

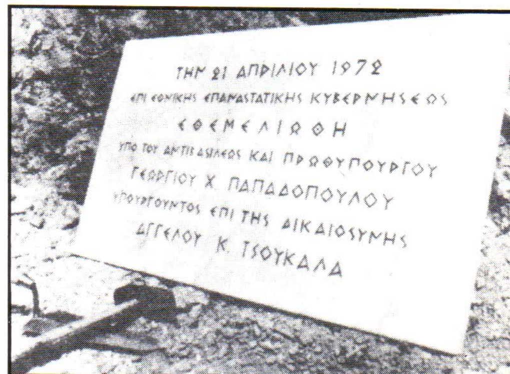
Γιά πρώτη φορά τό 1989, ἡ ΕΠΕΝ, 5 χρόνια μετά τήν ἵδρυσή της καί ἀφοῦ εἶχε λάβει μέρος σέ 5 ἐκλογικές ἀναμετρήσεις δέησε νά βγάλει ἰδεολογικές καί προγραμματικές ἀρχές. Καί, τί εἰρωνεία, δέν πρόλαβε καλά καλά νά τίς δημοσιεύσει καί διαλύθηκε. Γιά νά εἴμαστε ἀκριβέστεροι, ἀνεστάλη ἡ λειτουργία της.

Ἡ ἔλλειψη μιᾶς πρότασης σύγχρονης καί ἀνανεωμένης, πού θά περιέχει τίς ἐθνικιστικές ἀπαντήσεις στά προβλήματα τοῦ μέλλοντος, πού θά συντάσσει τόν όραματισμό μιᾶς ἐναλλακτικῆς κοινωνικῆς μορφῆς, εἶναι ἐκείνη πού καταδίκασε τόν χῶρο αὐτό σέ πολιτική ἐξαφάνιση. Πολλοί θέλουν ν' ἀποδώσουν τίς εὐθύνες στά πρόσωπα καί σέ κάποιες φυσικές ἀδυναμίες: δέν παραγνωρίζουμε οὔτε τόν ἕναν οὔτε τόν ἄλλον παράγοντα, καί ἀσφαλῶς ἔχουν τή σημασία τους. Δέν εἶναι ὅμως αἴτια, ἤ τουλάχιστον δέν εἶναι τά βασικά αἴτια. Μπορεῖ ἡ ἔλλειψη χαρισματικῆς ἡγεσίας νά παίζει τό ρόλο της καί σίγουρα ἡ ἔλλειψη χρημάτων, ὁ πόλεμος τῆς σιωπῆς ἀπό τό πολιτικό κατεστημένο, οἱ συκοφαντικές ἐπιθέσεις τῆς «Νέας Δημοκρατίας» καί τοῦ φιλικοῦ της τύπου ἀπετέλεσαν στοιχεῖα πού συνθέτουν τή δυσκολία τοῦ ἐγχειρήματος καί ὑπ' αὐτήν τήν ἔννοια ἐξηγοῦν καί τήν ἀποτυχία: ἦταν ὅμως ἤ ἔπρεπε νά εἶναι, γνωστοί καί ὑπολογίσιμοι ὅλες αὐτές οἱ παράμετροι. Καί γι' αὐτό τό λόγο δέν ἀποτελοῦν ἐπαρκῆ αἰτιολογία, δέν ἐξηγοῦν τήν ἀποτυχία. Πολύ περισσότερο δέν ἐξηγοῦν τό γιατί δέν ἀντιμετωπίστηκαν αὐτές οἱ δυσκολίες. Γιατί δέν βρέθηκαν τά λεφτά, γιατί δέν ἔγινε καθημερινή ἡ ἐφημερίδα γιά νά ὑπάρχει φωνή, γιατί δέν ἔγιναν ὅσα βρίσκονταν στή σφαίρα ἐπιρροῆς τήν ἐθνικιστική. Ἡ μόνη ἀπάντηση αὐτοκριτικῆς ἦταν ὅτι δέν ἔγιναν γιατί οἱ προτεραιότητες βρίσκονταν ἀλλοῦ: ὄχι στή συγκρότηση ἑνός αὐτόνομου καί αὐθύπαρκτου πολιτικά, ἰδεολογικά καί οἰκονομικά κινήματος ἀλλά στή συσπείρωση τῶν πατριωτῶν καί τῶν ἐθνικοφρόνων κάτω ἀπό τό λάβαρο τοῦ Γεωργίου Παπαδοπούλου. Καί ἡ συλλογιστική αὐτή ἀντανακλοῦσε στόν τρόπο λειτουργίας ὅλων τῶν κομματικῶν ἐκφράσεων πού ἐμφανίστηκαν μέχρι σήμερα: δινόταν σημασία στήν ὀργάνωση καί ὅλα τά ἄλλα θεωροῦνταν περιθωριακά. Πόσα ἰδεολογικά σεμινάρια ἔκανε ἡ 'Εθνική Παράταξη, οἱ Προοδευτικοί, ἡ ΕΠΕΝ; Κανένα. Πόσα βιβλιοπωλεῖα ἄνοιξαν ἤ περιοδικά ἐκδόθηκαν ἀπό τά κόμματα αὐτά; Κανένα. Πόσες μετωπικές κινήσεις δημιουργήθηκαν στό χῶρο τῶν ἀγροτῶν, τῶν ἐργαζομένων, γιά τά ἐθνικά θέματα, γιά τήν οἰκολογία; Μία κίνηση, κι αὐτή γιά τήν ἀποφυλάκιση τῶν ἀξιωματικῶν. Θά μπορούσαμε νά συνεχίσουμε αὐτή τήν ἐπώδυνη γιά ὅλους μας κριτική γιά πολύ, μέ ὅλο καί πιό συγκεκριμένα παραδείγματα πού ἀποδεικνύουν τή βασική μας τοποθέτηση.: ὅτι ἡ πολιτική ἀποτυχία τοῦ χώρου τῆς ἐθνικῆς δεξιᾶς ὀφείλεται στό ὅτι ὁ λόγος αὐτοῦ τοῦ χώρου ὑπῆρξε ἱστορικός καί ἀπολογητικός καί ἀπέτυχε νά δώσει ἕνα ὅραμα - κίνητρο γιά μιά πολιτική δράσης γύρω ἀπό τήν ὁποία θά μποροῦσε νά δημιουργηθεῖ ἕνα κίνημα σύγχρονο καί ἀποτελεσματικό, ὥριμο καί συγκεκριμένο, θετικό πού δέν θά σταματοῦσε σέ φιλιππικούς λόγους καί σέ

Μνῆμες, σύμβολα, ἔργα, ἀναπολήσεις μιᾶς «χρυσῆς» ἐποχῆς (γιά κάποιους) πού ὅμως πέρασε. Καί ἡ ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται μέν, ἀλλά ἄλλοτε σάν φάρσα καί ἄλλοτε σάν τραγωδία. Πράγματα πού λειτούργησαν στήν ἐποχή τους, ἀλλά πού σήμερα δέν συγκροτοῦν σύγχρονο πολιτικό λόγο. Ἡ οὐσία τῆς πολιτικῆς εἶναι ὁ ἐκσυγχρονισμός, κάτι πού μέχρι σήμερα ἡ ἐθνική δεξιά δέν κατάφερε νά πετύχει. Θά τό καταφέρει, ἄραγε, στό ἄμεσο μέλλον;

ἰδεολογικά νεφελώματα.

Ὅλη αὐτή ἡ κριτική τοῦ παρελθόντος γίνεται γιατί ἀκριβῶς βρισκόμαστε μπροστά σ' ἕνα νέο πολιτικό ξεκίνημα. Τό Ἐθνικό Κόμμα εἶναι πραγματικότητα καί πῆρε μιά πρώτη ὀρθή πολιτική ἀπόφαση: τήν ἀπόφαση τῆς ἀποχῆς ἀπό τίς ἐκλογές. Κι αὐτό ἔτσι ἔπρεπε νά γίνει, ὄχι μόνο λόγω τῆς πόλωσης, ἤ τῶν οἰκονομικῶν δυσκολιῶν, μά καί γιατί ἡ ὑπόθεση τῆς ἀνασυγκρότησης ἀπαιτεῖ χρόνο. Γιατί ἄν τό Ἐθνικό Κόμμα δέν θέλει νά εἶναι ἕνα ὑπόλειμμα τῆς πτωτικῆς πορείας τοῦ παρελθόντος, θά πρέπει νά συνειδητοποιήσει τά σφάλματα, νά τραβήξει μιά διαχωριστική γραμμή καί νά ἀγωνιστεῖ γιά τό μέλλον. Κι ὅλα αὐτά βέβαια δέν θά μποροῦσε νά γίνουν μέσα σέ 10 ἤ 15 ἡμέρες.

Ἄν τό Ἐθνικό Κόμμα δέν ἦταν μιά ἐπιλογή ἀνάγκης, πού ὑπαγορεύτηκε ἀπό τή φορά τῶν πραγμάτων, ἀλλά μιά συνειδητή πολιτική ἐξέλιξη πού στοχεύει στό αὔριο, τότε δέν ἔπρεπε νά κατέβη στίς ἐκλογές γιά νά ἀποσυνδεθεῖ ὄχι μόνο ἀπό τόν Παπαδόπουλο, μά καί ἀπό τήν ΕΠΕΝ.

Αὐτή λοιπόν ἡ ἀπόφαση ἐξασφαλίζει τή δυνατότητα νά συνεχίσουμε νά προβληματιζόμαστε γιά τό τί χρειάζεται ἕνα νέο κόμμα, γιά τό πῶς πρέπει νά εἶναι. Μιά ἀπόφαση καθόδου θά συνέδεε τό νέο κόμμα μέ τήν ΕΠΕΝ καί θά δέσμευε ἀσφυκτικά τήν περαιτέρω ἐξέλιξή του.

Ἄν λοιπόν τό Ἐθνικό Κόμμα δέν θέλει νά εἶναι ἀπομεινάρι τοῦ χτές, μά φιλοδοξεῖ νά εἶναι ὁ προπομπός τοῦ αὔριο θά πρέπει:

—Νά ἑνοποιήσει τόν πολιτικό του λόγο.

—Νά παρουσιάσει ἕνα ὁλοκληρωμένο πολιτικό πρόγραμμα στόν ἑλληνικό λαό.

—Νά στηρίξει τίς ἰδεολογικές καί θεωρητικές ἀναζητήσεις, ἔστω κι ὅταν αὐτές δέν προέρχονται ἀπό ἕνα αὐστηρό κομματικό περιβάλλον.

—Νά ἀναπτύξει μετωπικές πρωτοβουλίες.

—Νά παρέμβει στό χῶρο τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησης.

—Νά πειραματιστεῖ καί νά τολμήσει νά συζητήσει στό ἐσωτερικό του κάθε πολιτική θέση, ὅσο ριζοσπαστική ἤ ἐπαναστατική κι ἄν φαίνεται.

—Νά χτυπήσει τίς παλαιοκομματικές νοοτροπίες, τούς πολιτικάντηδες καί τούς ἡγεμονίσκους κάθε τύπου.

—Νά οἰκοδομήσει μιά ὀργάνωση συγκεντρωτική καί ἐσωτερικά δημοκρατική, ὅπου θά συνενώνεται ὁ ἐλεύθερος διάλογος καί ἡ πιό σιδερένια πειθαρχία.

—Νά πάρει ἐπιθετικές πρωτοβουλίες γιά ὅλα τά μεγάλα προβλήματα τοῦ τόπου καί τῆς κοινωνίας.

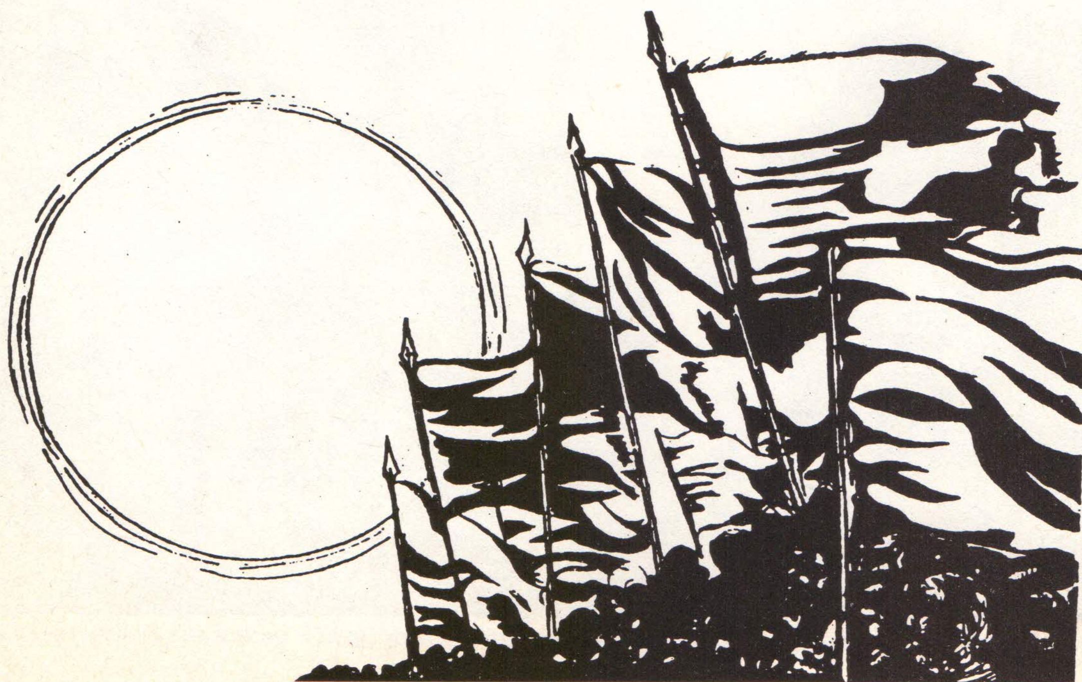
—Νά μή συμβιβάζεται μέ σάπιες προσωποκρατικές ἀντιλήψεις, μέ νωθρούς ἐγωισμούς, μέ μικροσυμφέροντα καί εὐτελεῖς πόθους.

—Νά συνδεθεῖ ὁλόψυχα καί ὁλόπλευρα μέ τά κινήματα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Δεξιᾶς.

—Νά προχωρήσει σέ ἑνωτικές πρωτοβουλίες, ὅπου ὅμως πάντα θά πρέπει νά γίνεται σαφές ὅτι ἡ ἑνότητα εἶναι ὑπόθεση τῆς βάσης πρώτιστα καί ὄχι τῶν ἡγεσιῶν. Ἡ βάση δέν ἔχει συμφέροντα, οἱ ἡγεσίες ἔχουν.

—Νά διευρύνει καί νά ἐμπλουτίσει τήν ἡγετική του ὁμάδα μέ νέα πρόσωπα καί νά φροντίσει γιά τό χτίσιμο κάποιας ἡγετικῆς φυσιογνωμίας.

Μ' αὐτούς τούς ὅρους, μ' αὐτές τίς προϋποθέσεις τίς θετικές καί τίς ἀρνητικές, μ' αὐτά τά «ναί» καί μ' αὐτά τά «ὄχι», τό Ἐθνικό Κόμμα θά μπορέσει νά παίξει τό ρόλο πού πρέπει. Νά διδαχτοῦμε ἀπό τό παρελθόν, νά ἐκτιμήσουμε ρεαλιστικά τό παρόν, νά ὁραματιστοῦμε τό μέλλον: ἔτσι μόνο μπορεῖ ὁ ἐθνικισμός νά προσφέρει σέ μιά Ἑλλάδα πού τόσο τόν χρειάζεται.

Οἱ ἐκλογές ἔγιναν, τά ἀδιέξοδα μένουν...

Γράφει ὁ Φ.Δ.

Στό προηγούμενο τεῦχος τῆς «Νέας Τάσης» εἴχαμε διακινδυνεύσει δύο προβλέψεις ὅσον ἀφορᾶ τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν τοῦ περασμένου Ἰουνίου: πρῶτον, τήν ἐκπροσώπηση νέων δυνάμεων στό ἑλληνικό κοινοβούλιο πού μέχρι σήμερα εἶχαν παίξει ἕνα μᾶλλον περιθωριακό ρόλο στό πολιτικό σκηνικό καί δεύτερον, τήν ἀδυναμία σχηματισμοῦ αὐτοδύναμης κυβέρνησης. Δυστυχῶς, μόνο τό δεύτερο ἀποδείχθηκε ἀληθινό: ὁ ἑλληνικός λαός, ὑπακούοντας (ὑποσυνείδητα ἴσως;) στήν πελατειακή νοοτροπία πού διέπει ἐδῶ καί χρόνια τήν πολιτική ζωή τῆς χώρας μας, ψήφισε μαζικά τά τρία μεγάλα κόμματα ἀπορρίπτοντας τήν πρωτόγνωρη δυνατότητα πού τοῦ ἔδινε ὁ ἐκλογικός νόμος τῆς ἁπλῆς ἀναλογικῆς, νά διασπάσει τό μέτωπο τοῦ πολιτικοῦ κατεστημένου καί νά δώσει νέα πνοή στήν πολιτική καί ἰδεολογική ἀντιπαράθεση ἀνάμεσα στά κόμματα. Παρ' ὅλη, ὅμως, τήν μαζική ὑπερψήφιση τῶν παραδοσιακῶν πολιτικῶν δυνάμεων (ἡ ὁριακή διάσωση τοῦ Στεφανόπουλου μέ 1% δέν ἄλλαξε τίποτα), κανένα κόμμα δέν συγκέντρωσε τήν ἀπαραίτητη πλειοψηφία τῶν 151 ἑδρῶν γιά νά σχηματίσει αὐτοδύναμη κυβέρνηση. Καί ἐνῶ οἱ διερευνητικές ἐντολές ἐναλλάσονταν χωρίς νά ὁδηγοῦν σέ ἀποτέλεσμα ἔτσι ὥστε ἡ προσφυγή σέ νέες ἐκλογές νά μοιάζει σχεδόν βέβαιη, τό πιό ἀπροσδόκητο ἀπ' ὅλα τά πιθανά σενάρια ἔγινε πραγματικότητα: ἡ Νέα Δημοκρατία καί τό ΚΚΕ σχημάτισαν κυβέρνηση συνεργασίας!

Ἡ Ν.Δ. (ὅπως καί τό ΚΚΕ) ἔσπευσε νά δικαιολογήσει τό γεγονός τονίζοντας ὅτι ἡ κυβέρνηση αὐτή θά εἶχε σάν ἀποκλειστικό ἔργο τήν «κάθαρση» τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ καί τήν διαλεύκανση τῶν —ἤδη γνωστῶν— σκανδάλων. Καθόλου δέν φαίνεται νά ἀ-

Οἱ τέως «ἄσπονδοι ἐχθροί», ὁ «κλέφτης» καί ὁ «ἀποστάτης» συζητοῦν φιλικά μέ σκοπό τή δημιουργία οἰκουμενικῆς κυβερνήσεως...

πασχόλησε τήν Ν.Δ. τό γεγονός ὅτι, πέρα ἀπό τήν ὑποτιθέμενη (κυριολεκτικά) ἰδεολογοπολιτική ἀπόσταση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτήν καί στούς συνασπισμένους κομμουνιστές, ἡ πράξη της αὐτή νομιμοποιεῖ τό ΚΚΕ ὄχι πιά σάν πολιτικό κόμμα (γι' αὐτό φρόντισε ὁ «ἐθνάρχης» Καραμανλῆς τό 1974), ἀλλά σάν κυβερνητική δύναμη καί τό ἀναγορεύει σέ ρυθμιστή τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Δικαιολογημένα πιά τό ΠΑΣΟΚ ἤ ὁποιο ἄλλο σχῆμα τῆς 'Αριστερᾶς θά συμπράξει στό μέλλον μέ τούς κομμουνιστές καί ὅ,τι ἄθλιο αὐτοί ἐκπροσωποῦν, μέ στόχο τόν σχηματισμό κυβέρνησης. Αὐτά συμβαίνουν στήν Ἑλλάδα τήν ἴδια στιγμή πού στήν Δύση ἀλλά κυρίως στήν 'Ανατολή ὁ κομμουνισμός, σάν ἰδεολογία καί σάν καθεστώς καταρρέει μέ ρυθμούς γεωμετρικῆς προόδου, παρά τίς ἀγωνιώδεις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες τοῦ Μιχαήλ Γκορμπατσώφ. Ἤδη τά γεγονότα τοῦ 'Αζερμπαϊτζάν, ὁ ξεσηκωμός τῶν Βαλτικῶν χωρῶν, ὁ θρίαμβος τῆς 'Αλληλεγγύης καί τοῦ Λέχ Βαλέσα στήν Πολωνία, ἡ δραματική φυγή τῶν 'Ανατολικογερμανῶν, τό γκρέμισμα τοῦ Τείχους τοῦ Βερολίνου καί ἀκόμα ἡ συνεχής καί σταθερή ἄνοδος τῶν ἐθνικιστικῶν κινημάτων στίς χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πείθουν καί τόν πιό διστακτικό ὅτι ὁ κομμουνισμός σήμερα δέν ἀντιπροσωπεύει κανένα ὅραμα, καμμιά ἐλπίδα, καμμιά πίστη, παρά μόνο ἕνα διεθνές σύστημα βίας, καταπίεσης, δυστυχίας καί ἐξαφάνισης τῆς ταυτότητας τῶν λαῶν καί τῶν πολιτισμῶν τους.

Αὐτό τό σύστημα, αὐτή τήν ξεπερασμένη ἐποχή τῆς παγκόσμιας ἱστορίας, ἐπιδοκίμασε ἡ Ν.Δ. μέ τίς ἐπιλογές της. 'Επιπλέον, ἐπειδή ἀκριβῶς τό προδοτικό γιά τό ἔθνος μας παρελθόν τοῦ ΚΚΕ εἶναι σχετικά πρόσφατο καί χειροπιαστό, ἡ συγκυβέρνηση φρόντισε γιά τήν «ἀμνήστευσή» του μέ τόν γνωστό σέ ὅλους νόμο γιά τήν «ἄρση τῶν συνεπειῶν τοῦ ἐμφυλίου». Αὐτό καί μόνο δείχνει ὅτι στό περιεχόμενο τῆς κάθαρσης, τουλάχιστον ὅπως τήν ἐννοῦσε ἡ Ν.Δ., περιλαμβανόταν καί ὁ «ἐξαγνισμός» τοῦ ΚΚΕ.

'Εκτός ἀπό ὅλα αὐτά, ἀπομένει καί τό θέμα τῆς «κάθαρσης» πού ἄλλωστε ἦταν καί ἡ ὑποτιθέμενη αἰτία αὐτοῦ τοῦ ἱστορικοῦ συμβιβασμοῦ. Ποιό ὅμως εἶναι τό περιεχόμενό της; Τί ἀκριβῶς σημαίνει; Αὐτό εἶναι ἕνα ἐρώτημα στό ὁποῖο κανένας ἀκόμα δέν ἔδωσε ξεκάθαρη ἀπάντηση. Τρεισήμιση μῆνες συνεδρίαζαν οἱ διάφορες ἐπιτροπές τῆς Βουλῆς καί ἐρευνοῦσαν τίς ὑποθέσεις τῶν σκανδάλων ἐπικεντρώνοντας τό ἐνδιαφέρον τους στόν τέως πρωθυπουργό, στόν Κουτσόγιωργα, στόν Πέτσο, σέ τέως διοικητές δημοσίων ὀργανισμῶν, ἐν γένει σέ ὁρισμένα πολιτικά πρόσωπα πού ὅμως εἶναι ἀριθμητικά πολύ περιορισμένα, δημιουργώντας γύρω τους μιά ἀτμόσφαιρα ἐνοχῆς χωρίς ὅμως κανείς νά μπορεῖ νά ἀντιληφθεῖ ξεκάθαρα καί συγκεκριμένα τίς εὐθύνες καθενός.

Μέ αὐτή τήν διαπίστωση δέν θέλουμε νά ὑπερασπιστοῦμε τυχόν ἐνόχους ἤ νά τούς ἀπαλλάξουμε ἀπό τό βάρος τῶν ἀδικημάτων τους. Ὅμως δέν μποροῦμε νά παραγνωρίσουμε τό ὅτι ἡ διαδικασία τῆς κάθαρσης, ἔτσι ὅπως αὐτή γίνεται αὐτή τή στιγμή καί μέ τήν σχετική ἐκμετάλλευση ἀπό τόν ἐλεγχόμενο ἀπό τήν Ν.Δ. τύπο, δέν πείθει κανέναν ὅτι στοχεύει στήν ἐπιβολή τοῦ νόμου καί τοῦ δικαίου. 'Αντίθετα, μοιάζει μέ ἐκστρατεία πού ἀποσκοπεῖ στήν διάλυση τοῦ ΠΑΣΟΚ καί στήν ἐξόντωση τοῦ 'Ανδρέα Παπανδρέου, προσωπικοῦ ἀντίπαλου τοῦ Κ. Μητσοτάκη. Δέν πρέπει ἐξάλλου νά ξεχνᾶμε ὅτι ἡ διαδικασία τῶν ἐπιτροπῶν τῆς Βουλῆς καταλήγει στήν διατύπωση κάποιων πορισμάτων καί στήν παραπομπή ὁρισμένων προσώπων στήν Δικαιοσύ-

'Από τό «Βῆμα»

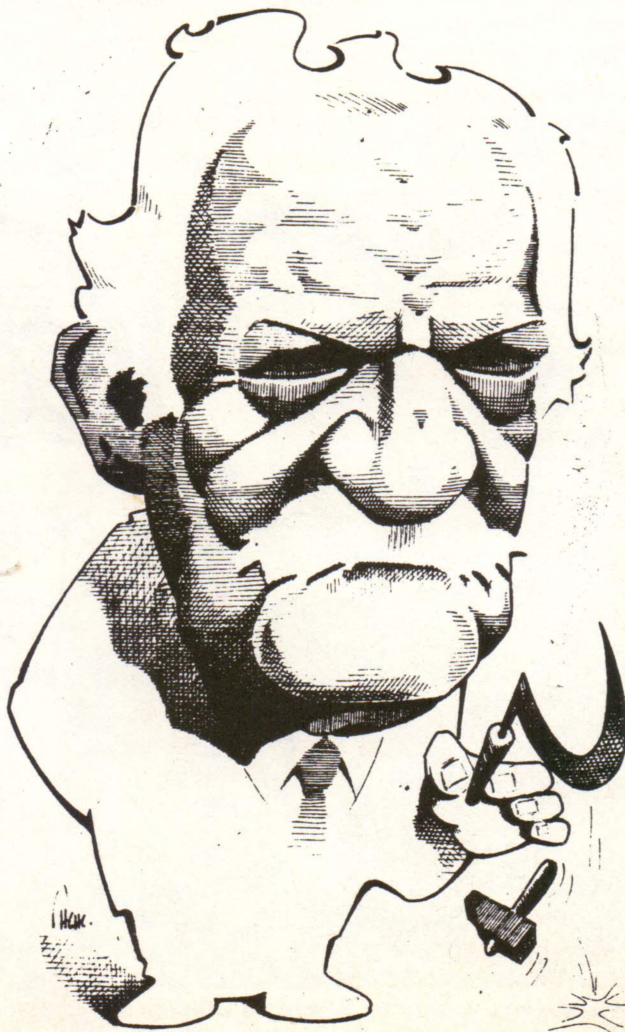
νη, μόνη ἁρμόδια νά κρίνει τήν ἀθωότητα ἤ τήν ἐνοχή τους. Οἱ ἐκλογές ὅμως ἔγιναν ἤδη κάτω ἀπό τήν σκιά τοῦ ἐρωτηματικοῦ ποιός πραγματικά εἶναι κλέφτης καί ποιός ὄχι, χωρίς βέβαια ἡ Δικαιοσύνη νά προλάβει νά κάνει τό ἔργο της. Στήν νομότυπη μέν ἀλλά κατά βάση ἀνήθικη καί ψευδεπίγραφη αὐτή διαδικασία τῆς «κάθαρσης» συνέπραξε «ἐλαφρᾷ τῇ καρδίᾳ» καί τό ΚΚΕ ἀποσκοπῶντας σέ ἕνα ὅσο τό δυνατόν μεγαλύτερο ἐκλογικό ὄφελος.

Βεβαίως τήν ἀπάντηση τήν ἔδωσε ὁ ἑλληνικός λαός σ' αὐτές τίς ἐκλογές μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο. Οἱ διάφορες ἑρμηνεῖες πού ἀγωνιωδῶς προσπαθοῦσαν νά ἐμφανίσουν οἱ μοντέρνοι ἐκλογολόγοι δέν μποροῦν νά παραγνωρίσουν τίς ἁπλές ἀλήθειες οἱ ὁποῖες εἶναι τρεῖς: 1) Ὁ Συνασπισμός ἔχασε δύο μονάδες τῆς ἐκλογικῆς του δυνάμεως, πρᾶγμα πού σημαίνει ὅτι ἕνα 20% τῆς ἐκλογικῆς του βάσης ἀποδοκίμασε τήν σύμπραξη μέ τό φιλελευθερισμό. Οἱ πανηγυρισμοί τοῦ Συνασπισμοῦ ὅτι ἡ συντριπτική πλειοψηφία παρέμεινε πιστή στήν πολιτική ἐπιλογή καί ἄρα ἐπιδοκιμάζει τή συγκεκριμένη πολιτική πράξη τῆς συγκυβέρνησης εἶναι ἐντελῶς ἀνόητη καί ὑποκριτική. Ὁ ἀριστερός ψηφοφόρος μπορεῖ νά ἀπιδοκιμάζει τήν συγκυβέρνηση, ἀλλά γιά λόγους συνειδησιακούς, συναισθηματικούς, ἰδεολογικούς, κοινωνικούς καί ὅποιους ἄλλους νά ξαναψήφισε τό Συνασπισμό. Ὡς γνωστόν ἡ ἐπιλογή τῶν ψηφοφόρων δέν διαμορφώνεται ἀπό ἕναν μόνο παράγοντα, πολύ λιγότερο ἀπό μία συγκεκριμένη πολιτική πράξη.

2) Ἡ Ν.Δ ἀνέβηκε κατά 2 περίπου μονάδες καί γι' αὐτό θριαμβολόγησε. Ὅμως σκοπίμως λησμόνησε ὅτι βασικός της στόχος στίς ἐκλογές αὐτές ἦταν ἡ αὐτοδυναμία, τήν ὁποία καί δέν κατέκτησε, παρά τήν ἀποχή τῆς ΔΗΑΝΑ, καί τοῦ χώρου τῆς Ἐθνικῆς δεξιᾶς. Ἡ Ν.Δ. βρίσκεται αὐτή τήν στιγμή σέ βαθύτατη στρατηγική κρίση καί θά ἐξηγήσουμε παρακάτω γιατί.

3) Τό ΠΑΣΟΚ θριάμβευσε. Μέ τόν πρόεδρό του καί βασικά στελέχη ὑπόδικα, χωρίς τόν κρατικό μηχανισμό, μέ μιά πρόσφατη ἧττα κατάφερε νά κερδίσει 2 μονάδες, ν' ἀποστρέψει τήν πτωτική του πορεία, νά ἐλέγξει τίς φυγόκεντρές του δυνάμεις, καί τελικά νά δείξει ὅτι ὅποιος βλέπει στό ΠΑΣΟΚ μιά ἑτερόκλητη μάζα, ἕνα ἰδεολογικοπολιτικό συνοθύλευμα, κάνει λάθος. Τό ΠΑΣΟΚ ἀποτελεῖ σημαντική πολιτική δύναμη καί βασικό ἐκφραστή τῶν «φριχτῶν μικρομεσαίων» κατά Σαββόπουλο, ἑνός κοινωνικοῦ στρώματος τοῦ ὁποίου δέν μπορεῖ ν' ἀμφισβητηθεῖ ὁ δυναμισμός και ἡ μαχητικότητα.

Ἡ συνεχεια ὅμως ἦταν ἐκείνη πού πολύ περισσότερο δικαίωσε τό ΠΑΣΟΚ. Οἱ χτεσινοί ἀποδιοπομπαῖοι τράγοι τοῦ πολιτικοῦ παιχνιδιοῦ, οἱ «κλέφτες» καί οἱ «ψεῦτες» συμμετέχουν μαζί μέ τούς ἐπικριτές τους σε οἰκουμενική κυβέρνηση. Ἔχουμε λοιπόν πλήρη ἐπανένταξη καί ἐπανανομιμοποίηση τοῦ ΠΑΣΟΚ στό πολιτικό σκηνικό, καί ταυτόχρονα ὑποχώρηση κατά κράτος τῶν ἀντιπάλων του. Ὁ Μητσοτάκης πέταξε τό βασικό πολιτικό του ὅπλο, δηλαδή τήν κατηγορία γιά τήν διασπάθιση τοῦ δημοσίου χρήματος καί τά σκάνδαλα καί οὐσιαστικά ἔδωσε συγχωροχάρτι στό ΠΑΣΟΚ. Ἡ δέ κυβέρνηση ἔδωσε ἤδη τά πρῶτα «δείγματα γραφῆς» της: 5% αὔξηση τοῦ φόρου εἰσοδήματος, αὔξηση τῆς βενζίνης καί τοῦ πετρελαίου, αὔξηση τῶν εἰσητηρίων τῶν λεωφορείων. Ταυτόχρονα ὅμως ἐνῶ τήν κρίση καλοῦνται νά πληρώσουν οἱ ἀγρότες, οἱ ἐργάτες, οἱ ἐλεύθεροι ἐπαγγελματίες, οἱ ἰδιωτικοί ὑπάλληλοι, οἱ βιοτέχνες, δηλ. ὁ μικρός καί μέσος παραγωγός καί ἐργαζόμενος στόν ἰδ. τομέα, δέν ἀκούσαμε τίποτα γιά

Ἀπό τό «Βῆμα»

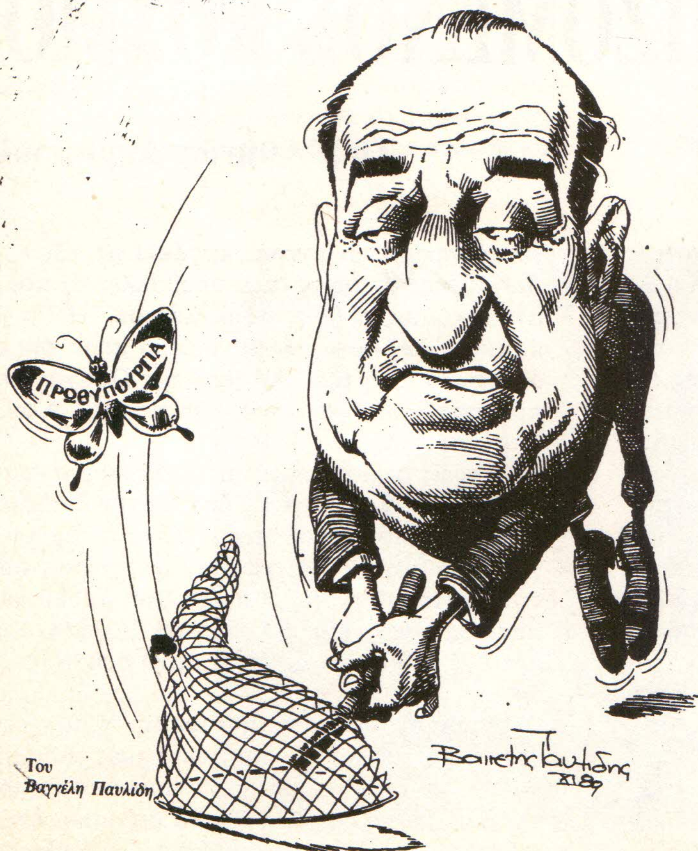
τούς μισθούς τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, πού θά πάρουν τήν ΑΤΑ τους, δέν ἀκούσαμε τίποτα γιά τήν μείωση τοῦ δημόσιου τομέα, γιά τό πάγωμα τῶν προσλήψεων σάν συνειδητή πολιτική καί οἰκονομική ἐπιλογή, γιά τά συνδικαλιστικά προνόμια τῶν συντεχνιῶν. Δηλαδή καλοῦνται νά πληρώσουν τήν κρίση ἐκεῖνοι πού δέν τήν δημιούργησαν, ἐνῶ ἐκεῖνοι πού τήν δημιούργησαν μένουν ἀνέγγιχτοι κι ἀκόμη μιά φορά θριαμβευτές.

Καί ἐνῶ ἔτσι διαμορφώνεται ἡ κατάσταση τό βασικό ἐρώτημα παραμένει: ποιά εἶναι ἡ προοπτική αὐτοῦ τοῦ τόπου; Ἀπ' ὅλα ὅσα ἐκτέθηκαν παραπάνω μποροῦν νά ἐξαχθοῦν κάποια συμπεράσματα:

1) Ἡ Ν.Δ. μπορεῖ νά ἐγκαταλείψει τά περί αὐτοδυναμίας. Μέ τό Στεφανόπουλο καί τό Ἐθνικό Κόμμα στίς ἐκλογές καί μέ τήν πιθανότητα συνεργασίας ΠΑΣΟΚ — Συνασπισμοῦ στίς μονοεδρικές δέν ὑπάρχουν πιά περιθώρια γιά κάτι τέτοιο.

2) Ἄν ὁ ἀντιμαρξιστικός χῶρος, τόσο ὡς πολιτική ἡγεσία ὅσο καί ὡς βάση, δέν καταφέρει νά προσαρμοστεῖ στό ἐκλογικό σύστημα, δέν πρόκειται ποτέ νά δεῖ ἐξουσία. Ἡ ἀλαζονεία τῆς Ν.Δ. πού ζητᾶ νά ἐκπροσωπίσει μόνη της, ὁλόκληρο τόν ἀντιμαρξιστικό χῶρο ὁδηγεῖ σέ συνεχεῖς ἐκλογικές ἧττες. Ὁ μόνος τρόπος γιά νά ἔρθει ὁ χῶρος αὐτός στήν ἐξουσία, εἶναι νά διευρυνθεῖ ἡ ἐκλογική του βάση. Καί αὐτό μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ μόνο ἄν σπάσει ἡ πόλωση, καί ἄν ὑπάρξει πλουραλισμός στόν χῶρο τῆς δεξιᾶς. Γιατί βέβαια ἄν σπάσει ἡ πόλωση στά δεξιά, ὁ κίνδυνος τοῦ Μητσοτάκη δέν εἶναι τόσο ὁρατός στό δυσαρεστημένο κεντρῶο ΠΑΣΟΚτζῆ πού τότε θά μπορεῖ νά κάνει καί ἄλλες ἐπιλογές πλήν τῆς Ν.Δ., στό βαθμό βέβαια πού θά ἔχουν διαμορφωθεῖ ἀξιόπιστες ἐναλλακτικές στή δεξιά. Ἐξάλλου ἡ δημιουργία μιᾶς ἰσχυρῆς «ἀκροδεξιᾶς» θά λειτουργήσει νομιμοποιητικά γιά τήν Ν.Δ. πού θά μπορεῖ ν' ἀπευθυνθεῖ στήν ψηφοφόρο τοῦ ΠΑΣΟΚ μέ πιό κεντρῶο προφίλ. Αὐτό πού ἐπιχειρεῖ νά κάνει τώρα ἡ Ν.Δ. πού ἔχει στίς λίστες της μέλη τῆς Συμβουλευτικῆς τοῦ Παπαδόπουλου καί ἀφ' ἑτέρου τόν Θεοδωράκη εἶναι ἐκτρωματικό καί δέν πείθει κανέναν.

3) Ὁ δρόμος γιά κυβερνήσεις συνεργασίας ἔχει ἀνοίξει. Τό ὅλο θέμα εἶναι νά μετακινήσουμε τό βάρος τῶν κυβερνήσεων αὐτῶν ἀπό τά ἀριστερά στά δεξιά. Στό σημεῖο αὐτό, ὁ ἐθνικιστικός χῶρος μπορεῖ νά παίξει στήν συγκεκριμένη συγκυρία καθοριστικό ρόλο, μέ ὁρισμένες προϋποθέσεις φυσικά, τίς ὁποῖες ἀναλύουμε σέ ἄλλο ἄρθρο. Ὡστόσο, τώρα στό βαθμό πού ἡ συμπαιγνία τοῦ πολιτικοῦ κατεστημένου σέ βάρος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καθίσταται προφανής, τώρα εἶναι εὐκαιρία ὁ ἐθνικιστικός χῶρος νά παίξει δυναμικά τό ρόλο τῆς ἐθνικῆς ἀντιπολίτευσης, νά κερδίσει τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ, νά μπεῖ στήν Βουλή κάι νά ἀλλάξει κυριολεκτικά τό πολιτικό σκηνικό.

Του Βαγγέλη Παυλίδη

Ὅσο γιά τό μέλλον τοῦ τόπου, αὐτό θά πρέπει νά τό ὁραματιστοῦμε σέ μιά διαφορετική προοπτική. Θά πρέπει νά τό δοῦμε στήν ἀνάδειξη νέων πολιτικῶν δυνάμεων καί νέων πολιτικῶν, πού μέ τόλμη καί φαντασία θά μποροῦν νά ἀντιμετωπίσουν τά προβλήματα. Οἱ γέροντες καί ὁ παλαιοκομματισμός ἔδειξαν τίς δυνατότητές τους. Ἡ ἑλληνική κοινωνία χρειάζεται μιά νέα ὤθηση, τό ἑλληνικό κράτος ἕνα ἄλλο θεσμικό πλαίσιο καί μιά διαφορετική ἰδεολογική κατεύθυνση. Κι αὐτή τήν προοπτική ἐμεῖς μποροῦμε νά τήν δοῦμε μόνο μέσα στήν ἀνανέωση τοῦ πολιτικοῦ λόγου τῆς ἐθνικῆς δεξιᾶς, στήν ἐθνικιστική συσπείρωση καί στήν συγκρότηση μιᾶς ἀξιόπιστης πολιτικῆς πρότασης πού θά ἀπευθύνεται καί θά στεγάζει εὐρύτερες μᾶζες καί στελέχη τοῦ χώρου αὐτοῦ.

Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι αὐτή ἡ προοπτική θ' ἀρχίσει νά προσφέρει καί στήν Ἑλλάδα, ὅσα ἔδωσε ἤδη καί σ' ἄλλα εὐρωπαϊκά κράτη.

Οἱ ρίζες τῶν ἐξεγέρσεων τοῦ 'Ανατολικοῦ Κόσμου βρίσκονται στούς ἐθνικούς πολιτισμούς. Στή φωτογραφία, διαδηλωτές τοῦ 'Ερεβάν εἶναι συγκεντρωμένοι γύρω ἀπό τό ἄγαλμα ἑνός λαϊκοῦ ντόπιου συνθέτη.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΕΝΑΣ ΚΛΥΔΩΝΙΖΟΜΕΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Τῆς 'Αθηνᾶς Δημοπούλου

«'Η διέξοδος ἀπό τό παρελθόν τῆς στασιμότητας βρίσκεται καί στήν ἀπελευθέρωση ἀπό τίς μαζικές αὐταπάτες. Καί πρῶτα ἀπ' ὅλα ἀπό τήν πεποίθηση ὅτι δῆθεν σέ μᾶς πάντα «ὅλα εἶναι ἐντάξει» —ἀρκεῖ μόνο νά σφίξουμε τίς ξεσφιγμένες ἐδῶ κι ἐκεῖ βίδες. Ἄς εἴμαστε ὅμως τίμιοι ὁ ἕνας ἀπέναντι στόν ἄλλο: Κάθε ἄλλο παρά ὅλα σέ μᾶς εἶναι ἐντάξει». Μέ τά λόγια αὐτά ὁ διευθυντής τοῦ 'Ινστιτούτου Οἰκονομίας τῆς 'Ακαδημίας 'Επιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ, Λεονίντ 'Αμπάλιν, παραδέχεται τήν ἀποτυχία τοῦ κομμουνιστικοῦ συστήματος. 'Η κρίση, εἶναι ὑπαρκτή, ἀκόμη καί κατά τήν γνώμη τῶν πρωτεργατῶν τῆς «περεστρόϊκα». 'Η κρίση ἐπιδεινώνεται μέρα μέ τήν ἡμέρα καί ἐξαπλώνεται σέ ὁλόκληρο τόν Κομμουνιστικό κόσμο. Οἱ ἐξελίξεις φέρνουν καθημερινά νέα πλήγματα στήν Κομμουνιστική Παντοδυναμία. Σήμερα, οἱ 'Ανατολικογερμανοί, ἀποδροῦν μαζικά πρός τή Δυτική Γερμανία. 'Η Πολωνία ἐκλέγει τήν πρώτη ἀντιπροσωπευτική κυβέρνηση ἐδῶ καί δεκαετίες καί προχωρεῖ σέ καθολικές μεταρρυθμίσεις. 'Η Οὐγγαρία ἑτοιμάζεται γιά τίς πρῶτες δημοκρατικές ἐκλογές τόν προσεχῆ 'Ιούνιο καί ἐν τῶ μεταξύ ὑποβάλλει τό κομμουνιστικό κόμμα σέ δοκιμασία ἐλέγχου. 'Η Τσεχοσλοβακία ὁδεύει ἀργά ἀλλά σταθερά πρός τήν ἐπάνοδο στά ἰδεώδη τῆς Ἄνοιξης τῆς Πράγας ὑπό τήν προτροπή τοῦ παλαιοῦ ἡγέτη της 'Αλεξάντερ Ντούμπτσεκ.

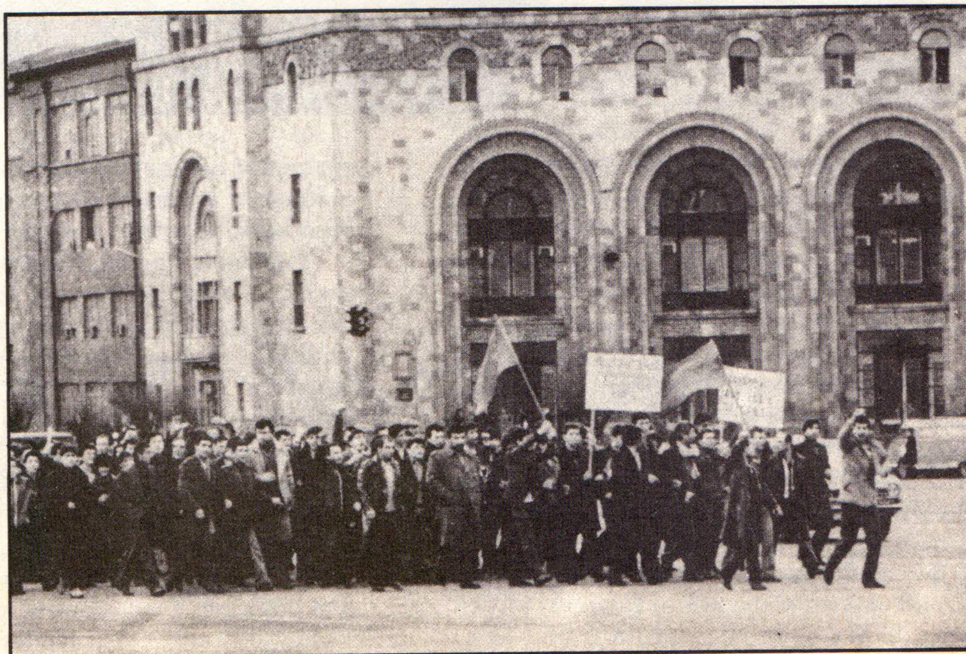
Οἱ τρεῖς Δημοκρατίες τῆς Βαλτικῆς, ἡ Λεττονία, ἡ 'Εσθονία, ἡ Λιθουανία, ζητοῦν τήν ἀνεξαρτοποίησή τους ἀπό τή Σοβιετική Ἕνωση. Ἔχουν προηγηθεῖ μέσα στήν ἴδια χρονιά, ἡ ἐξέγερση τῶν φοιτητῶν στήν Κίνα καί οἱ πρῶτες μή ἀπολύτως κομματικές ἐκλογές στή Σοβιετική Ἕνωση. Καί ὅλα αὐτά εἶναι μόνο ἡ ἀρχή, ἡ ἀρχή τοῦ τέλους ἴσως γιά τόν Κομμουνισμό.

Οἱ συντονισμένες διαμαρτυρίες, οἱ συγχρονισμένες ἀντιδράσεις, οἱ μεταρρυθμιστικές τάσεις πού ἀναφύονται λίγο πολύ παντοῦ πίσω ἀπό τό παραπέτασμα, ἀποτελοῦν ἀλάνθαστα δείγματα ὅτι ἡ λαϊκή δυσφορία ὡρίμασε καί ὅτι τό σύστημα ἔφτασε στά τελευταῖα του ὅρια. Χρειάστηκαν ἀρκετές δε-

καετίες νοσηροῦ πειραματισμοῦ γιά νά φτάσει στήν ἐν ἐξελίξει σήμερα χρεωκοπία. Τώρα πλέον οἱ θεωρητικοί παραδέχονται ὅτι ὁ ἐφαρμοσμένος κομμουνισμός «εἶναι λαϊκή συμφορά». Καί πώς ὅσον ἀφορᾶ τίς μεταρρυθμίσεις, «μόνο μέ τά δικά μας χέρια θά μπορέσουμε νά βγάλουμε τόν ἑαυτό μας ἀπ' αὐτή τήν, μέ συγχωρεῖτε, τρύπα, στήν ὁποία πέσαμε, ὅταν «ἀπελευθερώσαμε» ἑκατομμύρια ἐργαζομένους τόσο ἀπό τά δικαιώματα τοῦ νοικοκύρη ὅσο καί ἀπό τήν ὑπευθυνότητα τοῦ πολίτη», καθώς δηλώνει ὁ 'Αλμπάκιν. 'Εξ οἰκείων τά βέλη ὅπως καί ἐξ ἰδίων οἱ ἀντιδράσεις. Οἱ λαοί τῶν κομμουνιστικῶν κρατῶν ἐκδηλώνουν ἔμπρακτα τή δυσαρέσκειά τους καί παίρνουν τήν πρωτοβουλία γιά τίς μεταρρυθμίσεις πού ἐξήγγειλε ἀλλά δέν πραγματοποίησε τό Κόμμα. Οἱ ἐπιμέρους ἐκδηλώσεις διαμαρτυρίας δείχνουν μέ τήν ἔκταση καί τήν ποικιλία τους, ὅτι δέν πρόκειται γιά ἕνα παροδικό φαινόμενο, ἀλλά ὅτι ἐπίκειται μιά ἱστορική ἀλλαγή, πού ὅπως κάθε γνήσια μεταρρύθμιση, πηγάζει ἀπό ἕνα μαζικό λαϊκό κίνημα.

Τό εὐτύχημα εἶναι ὅτι τόσα χρόνια κατήχησης δέν κατάφεραν νά ἀλλοιώσουν τίς συνειδήσεις δεκάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Καί οὔτε θά ἦταν δυνατόν, ὅταν πίσω ἀπό τίς θεωρίες, ἡ καθημερινή ζωή εἶναι ἡ γνωστή σκληρή πραγματικότητα, μέ τήν ἀνελευθερία, τίς οὐρές στά ἄδεια καταστήματα, τά γκούλαγκ. Γιά ὅσους ἔχουν ἀκόμα ἀμφιβολίες ὁ Βαλέσα προτείνει «εὐχαρίστως νά τούς δείξουμε μέ τί τρόπο κυβερνάει ἡ 'Αριστερά στά μέρη μας. Μποροῦμε ἀκόμα νά τούς δώσουμε πολιτικό ἄσυλο ἐδῶ, γιά νά δοῦν πῶς εἶναι. Ἤ ἐάν προτιμοῦν νά ἀνταλλάξουμε τίς χῶρες μας...» Οἱ Πολωνοί —καί ὄχι μόνο— δέν συμβιβάστηκαν ποτέ μέ τό κομμουνιστικό καθεστώς πού τούς ἐπεβλήθηκε ἄνωθεν καί ἐρήμην τους.

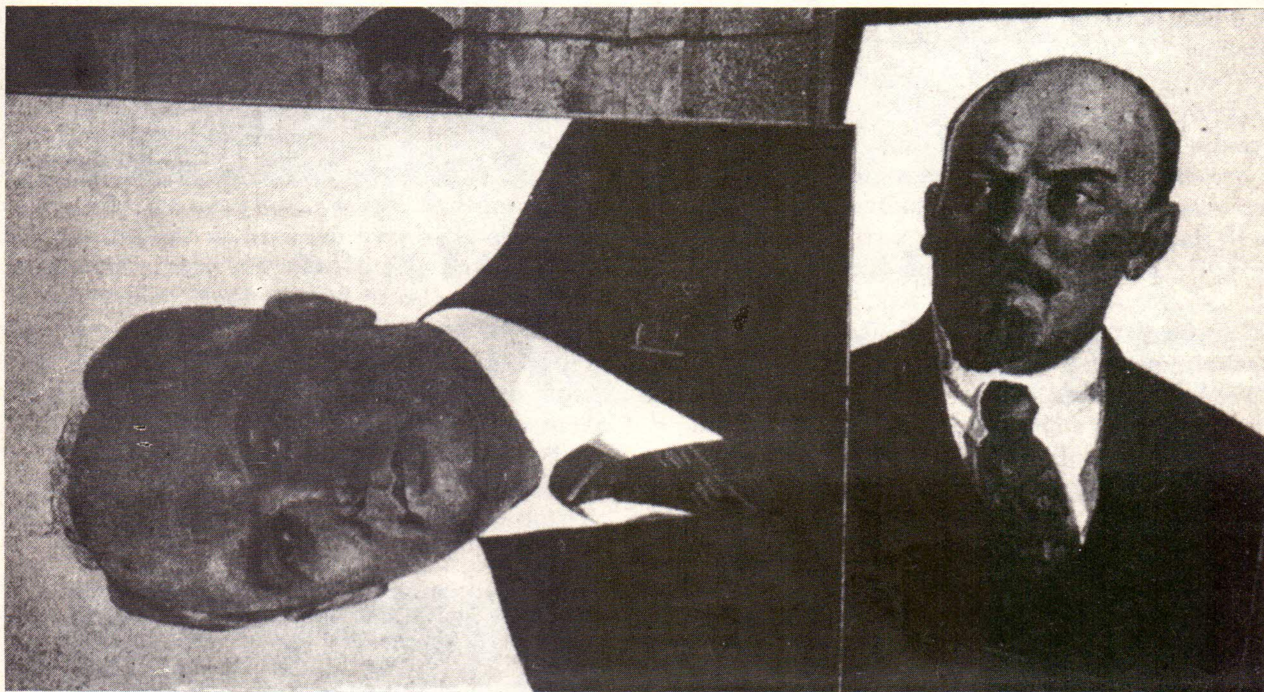
Τό ἐντυπωσιακό στοιχεῖο ὅμως εἶναι ἡ στάση τῆς ἴδιας τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης. Παρά τήν ἐμφανή δυσφορία, δέν φαίνεται διατεθειμένη νά θέσει σέ ἐφαρμογή τό δόγμα Μπρέζνιεφ, δηλαδή τήν διατήρηση τοῦ status quo μέ τήν προστασία καί τόν ἔλεγχο τῶν κομμουνιστικῶν καθεστώτων τῆς 'Ανατολικῆς Εὐρώπης. 'Ενῶ στό πρόσφατο παρελθόν ἔφτασε δύο φορές στά πρόθυρα στρατιωτικῆς ἐπέμβασης στήν Πολωνία (τό 1956 καί τό 1981) γιά νά προστατεύσει τό καθεστῶς, σήμερα τό Κρεμλῖνο δείχνει κατανόηση στίς μεταρρυθμίσεις τῆς 'Αλληλεγγύης μέ τήν ἐπιφύλαξη ὅμως ὅτι ἄν «'Εμεῖς δέν κάνουμε ἐξαγωγή ἐπαναστάσεως, καί ἐσεῖς δέν θά κάνετε ἐξαγωγή ἀντεπαναστάσεως». Ἡ γραμμή αὐτή δόθηκε ὅταν τό Φεβρουάριο τοῦ '86 ὁ Μιχαήλ Γκορμπατσώφ διακήρυξε ὅτι κάθε χώρα τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας ἔχει τό δικαίωμα ἐπιλογῆς τῶν μορφῶν καί τρόπων ἀνάπτυξής της. Καί ἐπικυρώθηκε τόν περασμένο μῆνα, ὅταν μέ τήν ἐμμονή τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, τῆς Πολωνίας καί τῆς Οὐγγαρίας —καί παρά τίς ἀντιδράσεις τῆς Τσεχοσλοβακίας καί τῆς 'Α. Γερμανίας— τό δόγμα Γκορμπατσώφ ἐνσωματώθηκε σέ κοινό ἀνακοινωθέν τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας ὅπου ἀναφέρεται ὅτι οἱ σχέσεις μεταξύ συμμάχων πρέπει νά βασίζονται στήν «ἰσότητα, τήν ἀνεξαρτησία καί τό δικαίωμα τοῦ κάθε μέλους νά ἀναπτύσσει τή δική του πολιτική γραμμή καί στρατηγική χωρίς ὁποιαδήποτε παρέμβαση». Αὐτά βέβαια ἀφοῦ προηγήθηκε διαβεβαίωση ὅτι ἡ νέα Πολωνική Κυβέρνηση θά διατηρήσει τούς δεσμούς της μέ τή Μόσχα καί δέν θά θέσει σέ ἀμφισβήτηση τή θέση τῆς Πολωνίας στό Σύμφωνο τῆς Βαρσοβίας. 'Ενῶ τώρα θεωρεῖται ἤδη ἐνδεχόμενη ἡ ἀποχώρηση τῆς Πολωνίας ἀπό τήν ΚΟΜΕΚΟΝ. Πάντως πρός τό παρόν ἡ Σοβιετική ἡγεσία φαίνεται πολύ ἀπασχολημένη ἀπό τά ἐσω-

Μέ σημαῖες καί τραγούδια, οἱ διαδηλωτές στίς σοβιετικές δημοκρατίες ζητοῦν ἐθνική αὐτοδιάθεση.

τερικά προβλήματα ὥστε νά ἀπαντήσει δυναμικά.

Ἡ κομμουνιστική κυριαρχία ἀπειλεῖται στό ἐσωτερικό τῆς χώρας ἀπό τίς αὐτονομιστικές τάσεις τῶν δημοκρατιῶν τῆς Βαλτικῆς, αὐτονομία πού ἐπιδιώκεται ὡς μεταβατικό μόνο στάδιο γιά τήν πλήρη ἀνεξαρτοποίησή τους. Ἡ Μόσχα δέν θά ἐπιτρέψει εὔκολα κάτι τέτοιο γιά ἐπαρχίες πού βρίσκονται στήν πρώτη γραμμή τῆς ἄμυνάς της καί διαθέτουν τίς σχετικές ἐγκαταστάσεις καί διευκολύνσεις. Τό ἤπιο πνεῦμα τῆς διπλωματίας πού ἐμφανίζει στή ἐξωτερική της πολιτική μέ τίς σύμμαχες χῶρες τίθεται σέ δοκιμασία γιά νά φανεῖ ὅτι ἐφαρμόζει δύο μέτρα καί δύο σταθμά, πρᾶγμα πού δέν ἀρνεῖται οὔτε ἐπισήμως μέ τή δικαιολογία ὅτι «ὁ ἰός τοῦ ἐθνικισμοῦ ἐπηρεάζει τά ζωτικά συμφέροντα ὁλόκληρου τοῦ σοβιετικοῦ λαοῦ». Θά παρατηρήσουμε ὅτι ὁ μόνος πού ἔχει λόγο εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Σοβιετικός λαός, πού μέ τίς ἑκατό περίπου ἐθνότητες πού περικλείει, ὕστερα ἀπό 70 χρόνια σοσιαλιστικῆς ἐμπειρίας, ἐμφανίζει ἕναν ἑνοποιητικό παράγοντα ἀπό τόν Ἔλβα ὡς τό Βλαδιβοστόκ: τήν ἀπόρριψη τοῦ καθεστῶτος πού ἐπιμένει νά «προασπίζεται» τά συμφέροντά του. Ἀκόμη καί στήν κεντρική Μόσχα, τό 90% τῶν ψηφοφόρων ψήφισαν τόν Μπόρις Γιέλτσιν, πού ἦταν ὅ,τι πλησιέστερο ἐπιτρεπόταν πρός ἕναν ἀντι-κομμουνιστή ὑποψήφιο. Ἡ ψῆφος αὐτή μπορεῖ νά ἐκληφθεῖ ὡς μομφή πρός τήν κομμουνιστική τάξη. Ὁ Γιέλτσιν, σέ πρόσφατη δήλωσή του ἐπιβεβαιώνει αὐτά πού εἶναι γνωστά σέ ὅλους: «Οἱ μεταρρυθμιστικές μας προσπάθειες ἔχουν ἀκινητοποιηθεῖ, ἡ οἰκονομία μας βρίσκεται σέ κρίση καί τό ἴδιο συμβαίνει μέ τό Κομμουνιστικό Κόμμα, τά ἐθνικιστικά προβλήματα αὐξάνονται καί τό βιοτικό ἐπίπεδο δέν σημείωσε καμμία ἄνοδο ὕστερα ἀπό τέσσερα χρόνια ζωῆς τῆς περεστρόϊκα».

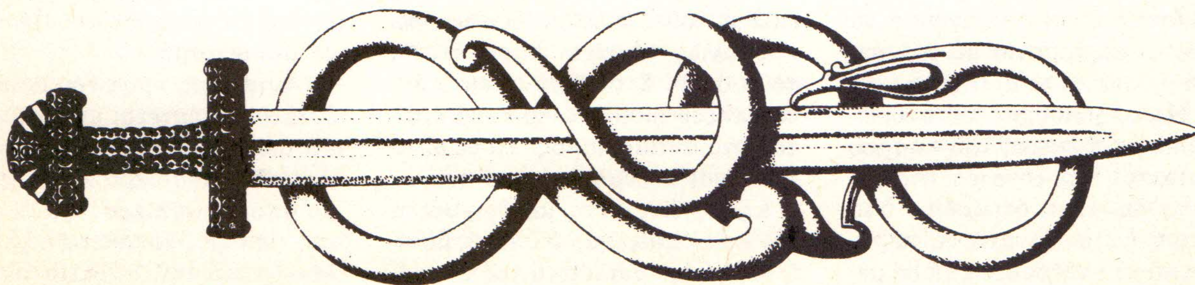
Ἡ ἀπάντηση τοῦ Γκορμπατσώφ ἦταν νά ζητήσει περισσότερες θυσίες ἀπό τό λαό (sic) καί νά ἐξαγγείλει νέα ἀντιδημοκρατικά μέτρα προκειμένου νά πετύχει μ έ κάθε τρόπο ἡ περεστρόϊκα. Ἡ κατάρρευση ὅμως τῆς Σοβιετικῆς Οἰκονομίας δέν ἔρχεται παρά γιά νά ἐνισχύσει τήν ἰδεολογική ἧττα τοῦ κομμουνισμοῦ στόν κατεξοχήν ἀντιπροσωπευτικό του τομέα: κοινωνικό σύστημα, διοικητικός μηχανισμός καί οἰκονομία εἶναι ἕνα περίπλοκο πλέγμα σχέσεων καί ὅταν σέ αὐτές κυριαρχεῖ μία ἑνιαῖα ἰσοπεδωτική ἰδεολογία καμμία μεμονωμένη μεταρρύθμιση δέν μπορεῖ νά φέρει ἑπτά δεκαετίες σ' αὐτό τό θεσμικό πλαίσιο, κινδυνεύει νά χάσει τή ζωτική ἱκανότητα νά παίρνει ἀποφάσεις καί νά ἀναλαμβάνει ὑπευθυνότητες. Σ' αὐτή τήν παρατήρηση τοῦ ECONOMIST, ὁ «ἐγκέφαλος» τῆς οἰκονομικῆς περεστρόϊκα Ἀ. Ἀγκανμπεγκιάν, διαμαρτύρεται πώς διόλου δέν συμβαίνει κάτι τέτοιο, οἱ συμπατριῶτες του ἐπιδεικνύουν μοναδικό ἐπιχειρηματικό ταλέντο στήν... μαύρη ἀγορά.

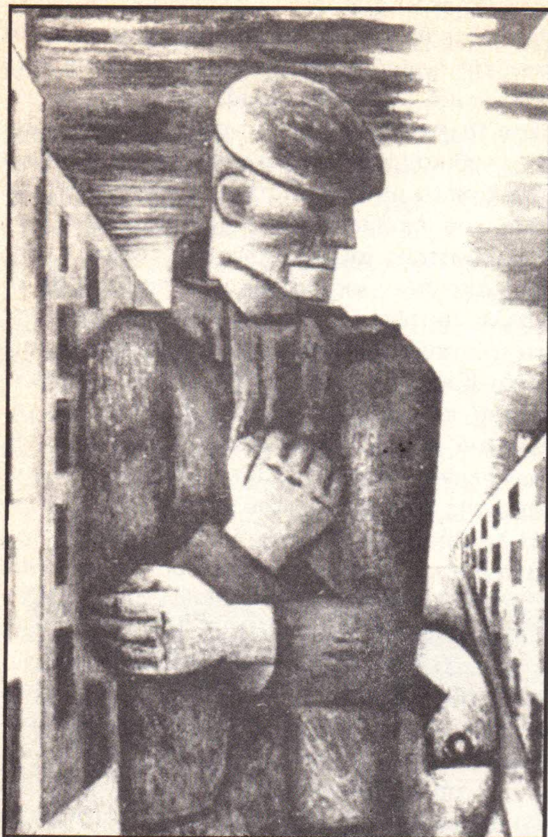
Ὁ Δυτικός κόσμος παρατηρεῖ μέ ἐνδιαφέρον τίς ἐξελίξεις στήν Ἀνατολική Εὐρώπη. Τά μόνα πού δέν φαίνεται νά ἔχουν ἀντιληφθεῖ τί συμβαίνει καί τί ἐπίκειται εἶναι τά Εὐρωπαϊκά Κομμουνιστικά Κόμματα. Στίς δυτικές χῶρες ὅπου ὁ κομμουνισμός εἶναι εἰσαγόμενος καί ἀκόμη (!) πολλά ὑποσχόμενος, οἱ ἐκπρόσωποί του ἐπιδεικνύουν ἕναν ἄνευ προηγουμένου πολιτικό στρουθοκαμηλισμό, ἀρνούμενοι νά ἀναθεωρήσουν τίς ἀρχές τους. Μετά τήν κατάρρευση τοῦ σταλινισμοῦ, στό ἐπίσημο κομμουνιστικό κίνημα ἐπικρατεῖ κατήφεια καί ἀπερίγραπτη σύγχυση. Τά περισσότερα συνθήματά του εἶναι πλέον ἀπελπιστικά ξεπερασμένα. Παρ' ὅλα αὐτά

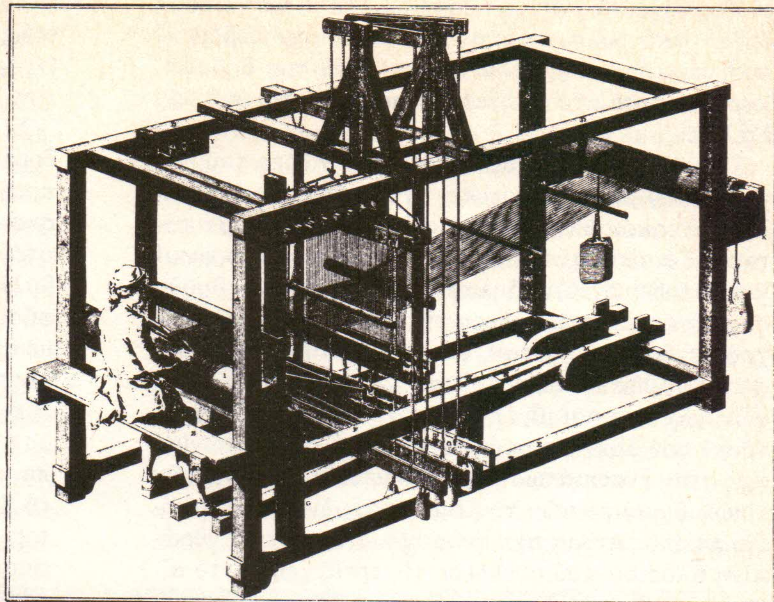
οἱ Κομμουνιστές πέτυχαν στήν Ἑλλάδα νά παίξουν ρυθμιστικό ρόλο, καί νά ὁδηγήσουν τήν κυβερνητική πολιτική στήν ἀριστερή πλευρά τοῦ δρόμου, κυριολεκτικά στό ἀντίθετο ρεῦμα πρός τίς διεθνεῖς ἐξελίξεις.

Τό κῦμα τῶν διαμαρτυριῶν στίς χῶρες τοῦ Ἀνατολικοῦ μπλόκ ἀποτελεῖ τή δίκαια ἀγανάκτηση λαῶν ἀποκομμένων ἀπό τή σύγχρονη πραγματικότητα. Τά αἰτήματά τους δέν εἶναι ὅμως μόνο ψωμί καί ἐλευθερία, ὅ,τι δηλαδή μποροῦσαν νά βροῦν διαφεύγοντας στίς χῶρες τῆς Δύσεως ὅπως τόσα χρόνια γινόταν. Ὅταν, μέ τήν εὐκαιρία τῆς πρόσφατης 50ῆς ἐπετείου τοῦ γερμανοσοβιετικοῦ συμφώνου φιλίας καί μή ἐπίθεσης, (Μολότωφ - Ρίμπεντροπ) πού ὁδήγησε στόν διαμελισμό τῆς Πολωνίας καί στήν ἐνσωμάτωση στή Σοβιετική Ἕνωση τῶν τριῶν δημοκρατιῶν τῆς Βαλτικῆς, ἕνα ἑκατομμύριο περίπου ἄτομα σχημάτισαν μιά τεράστια ἀνθρώπινη ἁλυσίδα πού συνέδεσε τίς τρεῖς χῶρες, τό αἴτημα καί ἡ γενική κραυγή ἦταν «ἱστορική δικαίωση». Οἱ μεταρρυθμιστικές τάσεις δέν εἶναι ἁπλῶς μιά προσπάθεια γιά ἀποτελεσματικότερη ἐσωτερική ὀργάνωση τῶν κρατῶν, ἀλλά πηγάζουν ἀπό ἕνα ἔντονο πνεῦμα ἐθνικισμοῦ, καί ἐκφράζουν δίψα γιά ἱστορική ἀλήθεια καί ἐθνική ἀποκατάσταση. Ἡ ἀλλαγή τῶν γεωπολιτικῶν συντεταγμένων πού συντελεῖται στήν Ἀνατολική Εὐρώπη, συμπίπτει μέ τά πενήντα χρόνια ἀπό τήν ἔναρξη τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου πού ὁδήγησε στή συμφωνία τῆς Γιάλτας. Ἡ τάξη τῶν πραγμάτων πού αὐθαίρετα συμφωνήθηκε τότε, μέ τόν διαμελισμό τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν, τήν αὐτόματη λύση ἤ μᾶλλον κατάργηση τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων, καί τή δημιουργία ζωνῶν ἐπιρροῆς μέ σαφή διαχωριστική γραμμή τό «σιδηροῦν παραπέτασμα», εἶναι ἕτοιμη νά ξεπεραστεῖ. Οἱ λαοί τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης μάχονται σήμερα γιά τήν οὐσιαστική ἄρση τῶν συνεπειῶν τοῦ πολέμου. Ἡ ἰδέα τῆς ἕνωσης τῶν δύο Γερμανιῶν δέν εἶναι πλέον μιά οὐτοπία, ἀλλά μιά ὥριμη πιθανότητα στίς συνειδήσεις ὅλων τῶν Γερμανῶν πού ἔχουν ἀνακτήσει ἕναν ὑγιή ἐθνικισμό, ἕνα αἴσθημα καταπιεσμένο ἐδῶ καί δεκαετίες. Ὅταν τό Τεῖχος τοῦ Βερολίνου ὑποκύψει ὑπό τήν πίεση τῶν ἐξελίξεων, τότε ἡ Εὐρώπη θά πάψει νά εἶναι χωρισμένη στά δύο. Τό ὕστερο τέλος τοῦ πολέμου, θά τοποθετεῖται σέ κάποια ἀπό τίς ἐπερχόμενες δεκαετίες, καί τότε θά μπορεῖ νά γίνει πραγματικότητα τό ὅραμα τῆς ἑνωμένης πατριωτικῆς Εὐρώπης ἀπό τόν Ἀτλαντικό ὡς τά Οὐράλια.

Σ' ἕναν ταχύτατα μεταβαλλόμενο κόσμο ὁ κλυδωνισμός τοῦ κομμουνιστικοῦ συστήματος εἶναι μιά πραγματικότητα μέ κοσμοϊστορική σημασία. Ἕνα σύστημα πού ἐπιβίωνε, ἑτεροχρονισμένο, χάρις στούς ἀκλόνητους μηχανισμούς συντήρησής του, βάλλεται ἀπό ἕναν «κατακλυσμό» πού δέν θά ἀφήσει ἄλλη ταυτότητα ἀπό τήν ἐθνική. Σύμφωνες μέ αὐτό τό πνεῦμα εἶναι οἱ σκέψεις τοῦ Λ. Ἀλμπάκιν πού ἄν βροῦν ἐφαρμογή, ἡ ΕΣΣΔ θά ἀρχίσει νά λέγεται καί πάλι Ρωσία: «Τόν πολιτισμό τῆς χώρας εἶναι πιά καιρός νά τόν καθορίζουν ὄχι μέ τήν παραγωγή ἐργαλειομηχανῶν ἤ κυτταρίνης, ἀλλά μέ τό βαθμό τῆς διατήρησης τοῦ γενετικοῦ ἀποθέματος. Ἡ λαϊκή ὑγεία, ἡ εὐημερία καί ὁ πολιτισμός εἶναι ἀνάγκη νά φτάσει στό ἐπίπεδο πατριωτικοῦ ἀπολύτου, ἱερότητας». Στήν Πολωνία πού ἡγεῖται τῶν μεταρρυθμίσεων, στόχος τῆς νέας κυβέρνησης εἶναι ν' ἀλλάξει ἐντελῶς ὁλόκληρη τή δομή τῆς δημόσιας διοίκησης, νά κάνει τό στρατό νά σκέφτεται σάν ἐθνικός καί ὄχι σάν κομματικός θεσμός, νά προσεγγίσει τό δυτικό οἰκονομικό μοντέλο, καί νά πετύχει τήν ἀποιδεολογικοποίηση τοῦ κράτους μέ τήν κατάργηση τοῦ κομμουνιστικοῦ μονοπωλίου πάνω σ' αὐτό. Ὁ ἀγῶνας τῶν σύγχρονων Πολωνῶν, πού εἶναι πρωτοπόρος καί ἀντιπροσωπευτικκός τῶν ἀγώνων ὅλων τῶν ἄλλων ἀνατολικοευρωπαϊκῶν λαῶν, εἶναι ὁ ἴδιος ἀγῶνας πού μερικές δεκαετίες πρίν, ἀμέσως μετά τόν πόλεμο ὁ Romain Gary κατέγραφε στήν «Εὐρωπαϊκή Θητεία». Οἱ Πολωνοί πού παρουσιάζει ὁ R. Gary νά πάσχουν, νά ἀνδραγαθοῦν, νά πεθαίνουν, κάνουν στίς σελίδες τοῦ βιβλίου του μιά θητεία, τήν «Εὐρωπαϊκή τους θητεία», στό αἴτημα καί στήν ἰδέα μιᾶς Εὐρώπης ὡριμότερης, συνεπέστερης πρός τίς ἀξίες πού ἀνέδειξε ὁ πολιτισμός της. Ἡ Θητεία στήν Ἰδέα της Εὐρώπης εἶναι σήμερα, σάν πρότυπο ἀγῶνα πιό ἐπίκαιρη παρά ποτέ, καί ὅλα δείχνουν πώς οἱ ἐξελίξεις πού παρακολουθοῦμε ὄχι μόνο δέν μποροῦν βίαια νά ἀνακοποῦν, ἀλλά καί ὅτι θά ἀποτελέσουν τήν ἀρχή μιᾶς νέας ἐποχῆς γιά τήν Εὐρώπη καί τόν Κόσμο.

'Αριστερά: «Ο "Ανεργος» τοῦ Marcel Crommaire. Ἡ ἐμφάνιση τοῦ «Δουλευτῆ» στόν κόσμο μας θά σημαδέψει τό τέλος τοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἀστῶν - προλετάριων, πού κληρονομήσαμε ἀπό τόν 19ο αἰ. Πάνω: Ἕνας ὑφαντουργός τοῦ 17ου αἰ.

Ἡ Μορφή τοῦ «Δουλευτῆ»

τοῦ Alain de Benoist
(Μετάφραση ἀπό τό περιοδικό Eléments)

(2ο Μέρος)

Ἡ προσχώρηση στή μορφή τοῦ Δουλευτῆ, μέσα σέ μιά κονωνία ἱεραρχημένη, ἡ παραδοχή μιᾶς ζωῆς πού θά κληθεῖ νά γίνει «μιά παραβολή τῆς μορφῆς», καθορίζουν αὐτό πού ὁ Γιοῦνγκερ ἀποκαλεῖ τόν «ἡρωϊκό ρεαλισμό».

Σημαντικό γιά τόν ἄνθρωπο δέν εἶναι ἡ εὐτυχία. Δέν εἶναι ἐπίσης ὁ πλοῦτος. Εἶναι τό γεγονός νά βρίσκεται σέ ἁρμονία μέ τή μορφή, νά βρίσκεται σέ ἀντήχηση μαζί της. Ἡ μορφοποίηση τοῦ ἀνθρώπου ὅπως καί ἐκείνη τοῦ κόσμου καθίστανται τότε δυνατές: «τό σημαντικό δέν εἶναι ὅτι ζοῦμε, ὅσο ὅτι ξαναγίνεται δυνατό νά περάσουμε πάνω στή γῆ μιά ζωή σέ μεγάλο στύλ σύμφωνα μέ ἀνυψωμένα κριτήρια».

Ἡ ἐργασία, ὑπό τήν ἔννοια αὐτή εἶναι λιγότερο ἡ δράση αὐτή καθεαυτή παρά τή θέληση πού εἶναι τό ἔργο μέσα σ' αὐτή τή δράση, ἡ θέληση τῆς θελήσεως ἡ ὁποία, καθιστάμενη ἐργασία περνᾶ ἀπό τό πεδίο τοῦ στοιχειώδους σέ ἐκεῖνο τῆς Ἱστορίας.

Ἡ μορφή πού ἀντιτίθεται πρός ἐκείνη τοῦ δουλευτῆ δέν μπορεῖ προφανῶς νά εἶναι παρά ἐκείνη τοῦ ἀστοῦ. Στόν Γιοῦνγκερ ὁ ἀντιφιλελευθερισμός εἶναι κατά πρῶτο λόγο ἀντιαστισμός. Τά θεμέλιά του εἶναι πνευματικά καί ἠθικά.

Καταγγέλλοντας μέ δριμύτητα τόν φιλελευθερισμό ὁ ὁποῖος βασίζεται σέ ἕνα διαλυτικό τρόπο σκέψεως καί ὁ ὁποῖος δέν χορηγεῖ παρά μόνον ἀφηρημένα δικαιώματα σέ ἄτομα τά ὁποῖα τεχνητῶς θεωροῦν ἑαυτά, ὁ Γιοῦνγκερ τοῦ προσάπτει ὅτι εἶναι ξένος πρός τό γερμανικό πνεῦμα καί πρός τό ἐν γένει πνεῦμα ἐν συντομία. Ἡ πάλη ἐναντίον τοῦ ἀστισμοῦ ἀποτελεῖ μία προτεραιότητα: εἶναι ἡ εἰλικρίνεια τῆς πάλης αὐτῆς πού ἐπιτρέπει νά ἀναγνωρίσουμε τό ἀληθινό ἐθνικό αἴσθημα ὡς καί τόν ἀληθινό σοσιαλισμό.

'Αντιθέτως πρός τόν δουλευτή, ὁ ἀστός σκέπτεται μέ ὠφελιμιστικό τρόπο. Θέλει νά λαμβάνει ὅσο μπορεῖ περισσότερα καί νά δίδει ὅσο μπορεῖ λιγότερα. Πάνω ἀπ' ὅλες τίς ἀξίες τοποθετεῖ τήν ἀσφάλεια. Κατά τήν διάρκεια τῶν αἰώνων ἐγκλείστηκε μέσα σέ πύργους καί φρούρια. Στή συνέχεια εἶδε φυ-

σικότατα στίς μεγάλες πόλεις: «ἰδανικά κέντρα ἀσφαλείας».

Πάντοτε κρατήθηκε στό περιθώριο τῶν ἐξουσιῶν τοῦ «στοιχειώδους», ἀπ' ὅπου ὁ δουλευτής ἀντλεῖ τή δύναμή του. Οἱ ἐξουσίες αὐτές τοῦ στοιχειώδους, εἴτε αὐτές εἶναι ἐκεῖνες τοῦ ἔρωτα, τῆς φύσεως ἤ τοῦ θανάτου τίς θεωρεῖ ὡς «μή λογικές» ἤ ὡς «ἀνήθικες». Ἡ κοινωνία βασίζεται γιά τόν ἀστό πάνω στήν ἀρχή τῆς ἰσότητας· ἡ γέννησή της θεωρεῖται ὡς τό ἀποτέλεσμα μιᾶς ἑκούσιας λογικῆς πράξης. Ὁ ἀστός δέ μάχεται, διαπραγματεύεται. Γι' αὐτό τό λόγο οἱ νομικοί ἀποκτοῦν τόσο μεγάλη σημασία στά μάτια του (γι' αὐτό τό λόγο ἐπίσης στήν περίπτωση μιᾶς διεθνοῦς συγκρούσεως ἀποτελεῖ κεφαλαιῶδες γεγονός γι' αὐτόν νά γνωρίζει ποιός ἔχει «ἄδικο» ἤ «δίκαιο»).

Ἡ ἀντίθεση μεταξύ τοῦ ἀστοῦ καί τοῦ δουλευτή δέν εἶναι ἁπλά μιά νοητική ἀντίθεση. Ἐπεμβαίνει ἕνα στοιχεῖο «χρονολογικό». Γιά τόν Γιοῦνγκερ ἡ ἔλευσι τοῦ δουλευτή εἶναι μιά ἀναπόδραστη μοῖρα, ἕνα κεκτημένο γεγονός πού δέν μπορεῖ νά προκαλεῖ οὔτε ἐνθουσιασμό οὔτε λύπηση: «κατέστη ἄχρηστο νά ἀσχολεῖται κανείς μέ τήν κατάχρηση τῶν ἀξιῶν. Ἀρκεῖ νά δεῖ τό καινούργιο καί νά λάβει μέρος σ' αὐτό».

Ἡ ἀντικατάσταση τοῦ ἀστοῦ ἀπό τόν δουλευτή δέν εἶναι ἐν τούτοις ἡ ἀντικατάσταση μιᾶς τάξεως ἀπό μιάν ἄλλη. Δέν μποροῦν νά τήν συγκρίνουν παραδείγματος χάριν μέ τήν ἀντικατάσταση τῆς παλιᾶς ἀριστοκρατίας ἀπό τήν ἀστική τάξη. Ἡ μορφή, ἄς τό θυμήσουμε, δέν ἀποτελεῖ τό προϊόν τῆς Ἱστορίας ἀλλά αὐτό πού κάνει ὥστε ἡ Ἱστορία νά μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ. Δέν εἶναι παρά μόνο μέ τήν ἐμφάνιση τοῦ δουλευτῆ, γράφει ὁ Γιοῦγκερ, πού θά καταστοῦν πραγματοποιήσιμες ἡ τέχνη τῆς πολιτικῆς καί ἡ ἡγεμονία τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς, δηλαδή σέ παγκόσμια κλίμακα.

Ὁ δουλευτής πρέπει νά θέσει τέρμα στόν 19ο αἰῶνα, ἐπαναστάτης τῶν ἄκρων, ὑπό τήν ἔννοια ὅτι κλείνει μιά ἐποχή ἐνῶ συγχρόνως ἀνοίγει μιά ἄλλη, δέν διστάζει νά καταφύγει στήν δύναμη γιά νά ἀποτελειώσει τήν διάλυση τοῦ ἀστικοῦ κόσμου: «εἶναι ἡ δύναμη πού θά λύσει τά προβλήματα τοῦ μέλλοντος Αὐτή ἡ βασιλεία τῆς ἰσχύος θά ἀποδώσει στή ζωή τήν ἁπλότητά της παίρνοντάς την ἀπό τόν δυισμό πού τήν περιέπλεκε καί θά καταργήσει ριζικά τίς διαλεκτικές ἐντάσεις πού ἄρεσε νά δημιουργοῦν μεταξύ τοῦ ἀτόμου καί τῆς κοινωνίας ἤ μεταξύ τῆς βαρβαρότητας καί τοῦ Πολιτισμοῦ».

Κινητοποίηση, σημαίνει «ἑτοιμότητα» ὑπό τήν ἔννοια μέ τήν ὁποία ὁ στρατιώτης «ἑτοιμάζεται» γιά τόν πόλεμο. Ἀλλά σημαίνει ἐπίσης νά καθιστᾶ κανείς κάτι κινητό, νά θέτει σέ κίνηση.

Πῶς ὁ δουλευτής θά κινητοποιήσει λοιπόν τόν κόσμο καί θά ἀντιμετωπίσει τούς ἀπαρχαιωμένους τρόπους ζωῆς; Θά κινητοποιήσει τόν κόσμο προστρέχοντας στήν τεχνική. Καί μέ τήν προσφυγή αὐτή θά καταστεῖ δυνατός ὁ προσδιορισμός τῆς τεχνικῆς «Ἡ τεχνική», γράφει ὁ Γιοῦνγκερ, «ἀποτελεῖ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἡ μορφή τοῦ δουλευτή κινητοποιεῖ τόν κόσμο».

Ἡ τεχνική δέν ἀποσκοπεῖ στήν πρόοδο ἀλλά στή δύναμι: συνιστᾶ «τό μέσο τό πιό δυνατό καί τό λιγότερο ἀμφισβητήσιμο τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἐπαναστάσεως». Ὄχι μόνο ἡ «πρόοδος» ἀποτελεῖ χίμαιρα, ἀλλά θά ἦταν ἄδικο νά πιστέψει κανείς ὅτι ἡ τεχνική καλεῖται νά ἐξελιχθεῖ ἀπείρως. Πρέπει νά σταθεροποιηθεῖ γύρω ἀπό ἕνα σημεῖο τελειότητος πού καθορίζει τή μέγιστη ἐπέκταση τῶν δυνατοτήτων της. Ἡ πρόοδος ἐκκινεῖ ἀπό τήν τεχνική ὅπως ἀπό κάθε μορφή πού φθάνει τήν «τελειότητα», ὅταν ἀναπτύσσεται στήν ὁλότητά της: δέν ὑπάρχει ἐξέλιξη πού νά εἶναι σέ θέση νά πάρει ἀπό τήν ὕπαρξη περισσότερα ἀπ' ὅσα περικλείει.

Αὐτῆς τῆς ἰδέας, δηλαδή μιᾶς «τελειότητας» μέ τήν ἔννοια τῆς ἐκπληρώσεως, τήν ὁποία ὁ Φρίντεριχ Γιόργκ Γιοῦνγκερ θά διερευνήσει στή συνέχεια στήν κριτική πλευρά της, ὁ Ἔρνεστ Γιοῦνγκερ ὑπογραμμίζει αὐτές τίς θετικές ὄψεις. Μιά μέρα θά ἐμφανισθεῖ μία ἁπλοποιημένη τεχνική πού θά πραγματοποιήσει τήν τελειότητα τῆς οὐσίας. Αὐτή μόνη θά ἐπιτρέψει στόν ἐργάτη νά ἐγκαθιδρύσει τό βασίλειό του ἐπί τῆς γῆς. Ἀλλά, ἀντιθέτως, μόνο ἡ ἐγκαθίδρυση τοῦ βασιλείου τοῦ δουλευτῆ θά μπορέσει νά ἐπιτρέψει στήν τεχνική νά φθάσει τήν «τελειότητά» της.

Ἀπορρίπτοντας τό μῦθο τῆς προόδου, ὁ Γιοῦνγκερ ἐπιτίθεται κατά τῆς ἰδέας ὅτι ἡ τεχνική εἶναι οὐδέτερη, ὅτι βρίσκεται στή διάθεση ὅλων ἤ, ἀντίθετα, ὅτι ἐσωτερικά εἶναι ἀπελευθερώτρια ἤ ἐσωτερικά καταπιεστική. Σημειώνει τόν μεσοαστικό ἀποκαλυπτικό χαρακτήρα της.

Μόνοι μποροῦν πράγματι νά καταφύγουν στήν τεχνική χωρίς νά καταστοῦν σκλάβοι ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων ἡ ἐπάρκειά τους στήν μορφή τῆς ζωῆς, πού εἶναι ἡ ἐργασία τους προδιαθέτει νά βροῦν ἐκεῖ τό ἐξειδικευμένο μέσα τους. Μέ ἄλλους λόγους μόνος ὁ ἐργάτης μπορεῖ νά προσφύγει στήν τεχνική χωρίς νά ὑποπέσει στό ζυγό της, ἐνῶ ὁ ἀστός καταδικάζει τόν ἑαυτό του ἐκ τῶν προτέρων εἴτε νά τρομάζει αὐτός ὁ ἴδιος γιά τό ἴδιο του τό θράσος (μῦθος τοῦ Γκολέμ), εἴτε νά ἀποθαυμάσει βλακωδῶς γιά τά «ἐπαύριον πού τραγουδοῦν» πρός τά ὁποῖα ἡ τεχνική αὐτή θά ὁδηγοῦσε παθητικῶς τρόπον τινά.

«Ὁ Γιοῦνγκερ συγκρίνει τήν τεχνική πρός τή γλῶσσα πού μποροῦν νά μιλοῦν ὅλοι, γράφει ὁ Μαρσέλ Ντεκομπί, ἀλλά πού μόνοι κατέχουν αὐτοί τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ τόν μητρικό τρόπο ἐκφράσεως. Βγαλμένη ἀπό τήν ἐργασία, τῆς ὁποίας εἶναι τό ἀποτέλεσμα καί ταυτοχρόνως τό ἐργαλεῖο, εἶναι ξένη πρός τήν φύση τοῦ ἀστοῦ, ἐνῶ ἀνήκει σέ ἐκείνην τοῦ δουλευτῆ. Αὐτή ἡ σύγκριση μεταξύ τεχνικῆς καί γλώσσας εἶναι βαθιά ὀρθή. Ὁ δουλευτής προσφεύγει σέ μιά «νέα γλῶσσα», πού εἶναι ἐκείνη τοῦ στοιχειώδους· ἀντιμετωπίζει τίς στοιχειώδεις δυνάμεις τῆς ζωῆς τόσο ἀκριβῶς ὅσο ἔχει ἀποδωθεῖ σ' αὐτήν. Ἡ τεχνική ἀντι-

προσωπεύει τήν μορφοποίηση τῶν δυνάμεων αὐτῶν. Ἰσοῦται πρός τήν γνώση τῆς γλώσσας πού ἰσχύει στό πεδίο τῆς ἐργασίας» (Jeanne Pierre Faye). Ἐξάλλου, ἀποκαλύπτοντας ὅτι ἡ τεχνική δέν εἶναι οὐδέτερη, ὁ Γιοῦνγκερ ἀποκαλύπτει ταυτοχρόνως τήν οὐδετερότητα ὡς μία αὐταπάτη. Συγχρόνως ἐπίσης νομιμοποιεῖ τήν κατάργηση τῆς οὐδετερότητας σέ ὅλα τά πεδία καί συγκεκριμένα ἐκεῖνο τῆς πολιτικῆς ἀναγγέλλοντας τό τέλος αὐτοῦ τοῦ «οὐδέτερου (προσποιητά) κράτους» ὅπως εἶναι τό φιλελεύθερο ἀστικό Κράτος.

Ἡ ἔλευση τῆς βασιλείας τοῦ δουλευτῆ προμηνύει τόν ὁλοκληρωτικό σχηματισμό τοῦ διαστήματος τῆς ἐργασίας καί ἐξισώνεται μέ τήν ἔκρηξη τοῦ στοιχειώδους στό ἀστικό διάστημα. Ἡ ἔλευση αὐτή θά ἐγκαινιάσει τήν «χάραξη μιᾶς φυλῆς ὁλοκληρωτικά στερημένης ἀμφιβολιῶν», φυλῆς «συνετῆς, δυνατῆς μεθυσμένης ἀπό τήν ἐνέργεια», σχηματισμένης σύμφωνα μέ τό ὑπόδειγμα τῆς «φυλῆς» τῶν στρατιωτῶν καί γιά τήν ὁποία ὁ Γιοῦνγκερ ἀπορρίπτει μέ σαφήνεια κάθε ἑρμηνεία βιολογικῆς ἤ ἀνθρωπολογικῆς τάξεως. Τότε θά περατωθεῖ ἡ ἀνοιχτή διαδικασία διά τῆς ἐμφανίσεως τῆς ἀποκαλύψεως τῆς μορφῆς. Ἡ ἐργασία ὡς τρόπος ζωῆς θά ἀναπτυχθεῖ σέ ὕφος (στύλ) ζωῆς. Ἡ τέχνη θά καταστεῖ ἡ μορφοποίηση τοῦ κόσμου τῆς ἐργασίας. Ὁ δουλευτής θά θέσει τέλος μέ μιά μόνη κίνηση στήν ἀστική βασιλεία τοῦ ἀτόμου καί στή βασιλεία τῆς προλεταριακῆς μάζας.

Ὁ Μαρξισμός, μπλεγμένος ἐξαρχῆς μεταξύ τῆς μαγείας του γιά τό ἀστικό μοντέλο καί τῆς ἐπιθυμίας του νά τό πολεμήσει θά χαθεῖ, ἀκριβῶς ὅπως οἱ παλιές θρησκεῖες (μεταξύ τῆς μορφῆς τοῦ δουλευτῆ καί τῆς χριστιανικῆς ψυχῆς, ὑπογραμμίζει ὁ Γιοῦνγκερ, δέν μπορεῖ πλέον νά διατηρηθεῖ ἄλλη σχέση παρά ἀπό ἐκείνη αὐτῆς τῆς ψυχῆς μέ τίς ἀρχαῖες εἰκόνες τῶν θεῶν).

Σέ ἀντίθεση πρός τίς κοινοβουλευτικές καί σοσιαλιστικές δημοκρατίες, ὁ Γιοῦνγκερ ὀνομάζει «κρατικιστική δημοκρατία» τήν κοινωνία πού προορίζεται νά ἀντιπροσωπεύσει τό ὁλοκληρωτικό διάστημα τῆς ἐργασίας. Εἶναι μιά κοινωνία σέ σχῆμα «πυραμίδας», θεμελιωμένη πάνω στίς προσωπικές ἀρχές τῆς ἐπιταγῆς, ἀλλ' ὅπου «δέν διακρίνεται ὁ ἀρχηγός παρά ἀπό τοῦ γεγονότος ὅτι εἶναι ὁ πρῶτος ὑπηρέτης, ὁ πρῶτος στρατιώτης, ὁ πρῶτος δουλευτής». Ἕνα τριμερές σχῆμα προσδιορίζει τήν γενική δομή της. Ὁ Γιοῦνγκερ διακρίνει σ' αὐτή ἕνα πρῶτο ἐπίπεδο ὑποβεβλημένο στήν ἄσκηση τῆς οἰκονομικῆς λειτουργίας καί τό ὁποῖο, μέ τήν ὁμοιογένειά του πραγματώνει παθητικά τήν εἰκόνα τοῦ τύπου· ἕνα δεύτερο ἐπίπεδο, ὅπου ἐνσαρκώνεται ὁ ἐνεργητικός τύπος, ἐπιφορτισμένο εἰδικότερα μέ τήν ἐκπαίδευση καί τήν στελεχοποίηση. Τέλος ἕνα τρίτο ἐπίπεδο κυρίαρχο, ὅπου πραγματοποιεῖται στήν «καθαρή τάξη» ἕνας τύπος πού ἀσκεῖ μιά ἐξουσία «αὐτοκρατορικοῦ ὕφους» καί τοῦ ὁποίου «ἡ δράση ἐκφράζει εὐθέως τόν ὁλοκληρωτικό χαρακτῆρα τῆς ἐργασίας».

Αὐτή ἡ τριχοτόμηση εἶναι μιά ἐφαρμογή ἑνός πολύ παλαιοῦ σχήματος στό ὁποῖο ἀντιστοιχοῦν οἱ τρεῖς «τάξεις» τῆς γερμανικῆς πολιτικῆς παράδοσης.

Τόν πρῶτο καιρό τά ἔθνη θά καταστοῦν «διαστήματα κατόπιν σχεδίου». Μετά ἀπ' αὐτό ἡ ἔλευση τῆς πλανητικῆς κυριαρχίας τῆς μορφῆς θά πραγματοποιήσει τό ξεπέρασμα ὅλων τῶν πολεμικῶν καί εἰρηνιστικῶν διαδικασιῶν ἐργασίας. Ἡ πλανητική αὐτή προοπτική εἶναι σημαντική ἐνῶ μέσα στή συνολική κινητοποίηση ἡ προοπτική παρέμενε ἀκόμα ἐθνική, στόν δουλευτή, ὁ Γιοῦνγκερ ἀπορρίπτει τόν κλασσικό ἐθνικισμό, τοποθετεῖ τήν ἐγκαθίδρυση τοῦ συνόλου τῶν δουλευτῶν μέσα σέ μιά παγ-

κόσμια προοπτική, μέ τήν ἔννοια μιᾶς «πάλης γιά τή ζωή καί γιά τό θάνατο» συνεπαγομένης τήν τελική ἐξαφάνιση τοῦ ἀστικοῦ τύπου καί μέσω αὐτῆς ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ «δυτικός μηδενισμός φθάνει σήμερα τό ἀπόγειό του καί ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὅπως τό εἶχε προαισθανθεῖ ὁ Νίτσε ἔφθασε στήν ἱστορική στιγμή ὅπου δέν ἔχει ἄλλη ἐκλογή ἀπό τό νά παραιτηθεῖ ἀπό τήν ἀνθρωπιά του ἤ νά πάρει στά του χέρια τή «διεύθυνση τῆς γῆς».

Ἡ ὑποδοχή πού ἐπιφυλάχθηκε στόν δουλευτή ὑπῆρξε ἀρκετά μέτρια. Γενόμενο δεκτό μέ ἐνθουσιασμό ἀπό τόν Μάρτιν Χάϊντεγγερ καί τόν Γκούντριντ Μπέν, τό ἔργο ἔτυχε βίαιης κριτικῆς ἀπό τούς μαρξιστές καί τούς ἐθνικοσοσιαλιστές. Οἱ νεοσυντηρητικοί, ἀπό τήν πλευρά τους, εἶδαν σ' αὐτό ἕνα ἐθνικό μπολσεβικικό μανιφέστο, γνώμη σχετικά συζητήσιμη, ἡ ὁποία συμπορεύεται μέ τή γνώμη τοῦ Νίκις.

Πράγματι ἡ πλάνη τῶν περισσοτέρων κριτικῶν τοῦ Γιοῦνγκερ εἶναι ὅτι ἀναζήτησαν στό βιβλίο αὐτό ἕνα πολιτικό πρόγραμμα καί ἀγνόησαν τή μεταφυσική του ὄψη καθώς καί τό γεγονός ὅτι δέν ἀναφερόταν σ' ἕνα συγκεκριμένο χρόνο.

Ὁ μόνος συγγραφέας, φαίνεται, πού ἔκανε τήν ἐπιβαλλόμενη ἀνάγνωση τοῦ ἔργου εἶναι ὁ Heidegger, μέ τόν ὁποῖο, κατά τή διάρκεια τῶν ἐτῶν ὁ Γιοῦνγκερ ἀνέπτυξε μιά πνευματική σχέση ἰδιαίτερα γόνιμη, τήν ὁποία ὅμως δέ θά ἐξετάσουμε ἐδῶ.

Τό σημερινό ξαναδιάβασμα τοῦ δουλευτῆ ἀπαιτεῖ, ἐξάλλου, νά ξαναδιερωτηθοῦμε γι' αὐτό τό βιβλίο ἐνόψει τῆς ἀνελίξεως τοῦ συγγραφέως του.

Εἶναι γνωστό πώς ὁ Γιοῦνγκερ, φερμένος πρός τόν ἕνα πόλο τοῦ ἑαυτοῦ του στά χρόνια 1929 ὡς 1932, πέρασε ἔκτοτε πρός ἄλλους πόλους πρίν ἀνεύρει τόν κυρίαρχο μεσημβρινό.

Ἀπέναντι τῆς τεχνικῆς, τό αἴσθημα τοῦ Γιοῦνγκερ ἀναπτύχθησε ἐπίσης. Ἀντελήφθη καλύτερα τό δυσμό τῆς τεχνικῆς ἐν μέρει ἴσως ὑπό τήν ἐπίδραση τοῦ Φρήντριχ Γκέοργκι («ἡ τελειότητα τῆς τεχνικῆς»).

Λίγο λίγο ἀνέλαβε νά διαχωρίσει τόν δουλευτή ἀπό τήν τεχνική αὐτή, τήν ὁποία εἶχε καταστήσει ἐργαλεῖο μιᾶς «συνολικῆς κινητοποιήσεως τοῦ κόσμου». Ἀπό τό 1960 (στό τεῖχος τοῦ χρόνου) ὁ διαχωρισμός αὐτός περατώθηκε). Ὁ Γιοῦνγκερ δηλώνει στόν Ζύλ Λαπούζ: «ἡ μορφή τοῦ δουλευτῆ δέν συνδέεται μέ τόν κόσμο τῆς τεχνικῆς, παρά μέ ἕνα ἴσως προσωρινό τρόπο. Σήμερα ἡ τεχνική εἶναι ἡ στολή του ἀλλά μποροῦμε νά φανταστοῦμε μεταμορφώσεις καί ὅτι ἀπό μιά οἰκονομική μορφή καθίσταται μιά μυθική μορφή. Θά μετασχηματίσει τήν τεχνική σ' ἕνα εἶδος μαγείας (..). Θά ἦταν βεβαίως δυνατό ἡ τεχνική πού μοιάζει σήμερα νά συγχέεται μέ τή μορφή τοῦ δουλευτῆ νά μήν εἶναι παρά μιά στιγμή μιά ἐμβρυώδης μορφή, ἄλλες δέ ἰδιότητες, χαρακτῆρες ἤ ἐξοπλισμοί τῆς μορφῆς τοῦ δουλευτή νά βρίσκονται παροῦσες χωρίς ὅμως ἀκόμη νά ἔχουν τεθεῖ σέ λειτουργία» (Τό φιλολογικό δεκαπενθήμερο, 16 Φεβρουαρίου 1980).

Φθάνοντας στή δύση τῆς ἡλικίας του, ἔχοντας ὁ ἴδιος, ξεπεράσει τόν «μεσημβρινό τοῦ μηδενός» κατά φαινόμενο ἀγαπώμενος ἀπό ἐκείνους πού δέν τόν καταλαβαίνουν καί ἴσως κατανοούμενος ἀπό ὅσουν δέν τόν ἀγαποῦν, ὁ Ἔρνστ Γιοῦνγκερ δέν ἔχει πλέον τίποτε νά ὑπερασπίσει οὔτε νά καταδικάσει. Μπορεῖ ξανά νά κοιτάζει κατά πρόσωπο τή μορφή τοῦ Δουλευτῆ, γιά τήν ὁποία ἔγραψε κάποτε ὅτι «τοῦ ἔδωσε πολύ ἀπό τό ἴδιο τό αἷμα του (journal, τόμος II, 30 Ἀπριλίου 1943). Ἀναμφίβολα ἐνόψει τῶν τελευταίων δεκαετιῶν μποροῦμε νά σκεφτοῦμε ὅτι ὁ Δουλευτής δέν ἐπεκράτησε καί ὅτι, ἀντίθετα, ὁ τύπος τοῦ ἀστοῦ εἶναι ἐκεῖνος πού θριαμβεύει σήμερα. Ἐν τούτοις τό πρόβλημα παραμένει πάντοτε. Ἡ μεταβατική περίοδος διαιωνίζεται. Ἡ θέληση τῆς δυνάμεως παραμένει ἐξατομικευμένη. Τό ποσό πού διακυβεύεται εἶναι «ὁλόκληρος ὁ πλανήτης». Στόν Ζύλ Λαπούζ ὁ Γιοῦνγκερ εἶπε ἐπίσης μέ δύναμη: «Ναί, ἡ μορφή τοῦ δουλευτή παραμένει γιά μένα ἡ πιό σημαντική. Εἶναι ἡ μόνη ἀναλλοίωτη μορφή. («Τό φιλολογικό δεκαπενθήμερο οπ.π.).

Κλείνοντας τόν κύκλο ὁ Γιοῦνγκερ ἐπανῆλθε στήν εἰκόνα τοῦ πεπρωμένου. Πῆρε μόνο τά πράγματα ἀπό πιό μακριά καί ἀπό πιό ψηλά. Δήλωνε στά 1977: «Ὁ Νίτσε καί ὁ Χάϊντεγγερ περιμένουν τήν ἐμφάνιση τῶν θεῶν».

Μ. ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ

Ὁ Ἀστισμός συναντᾶ τήν εὐαισθησία

τῆς ΖΩΗΣ ΡΑΠΤΗ

Συλλογίζομαι, καθώς φέρνω στό μυαλό μου τίς εἰκόνες ἀπό τά βιβλία του, τά τόσο πολλά μέσα σ' ἕνα τόσο δά διάστημα ζωῆς, πώς ὁ καλύτερος χαρακτηρισμός γιά ν' ἀποδοθεῖ ἡ φυσιογνωμία τοῦ Μ. Καραγάτση στά ἑλληνικά γράμματα εἶναι ἐκεῖνος τοῦ Ν. Ἀθανασιάδη: Ὁ βιαστικός!

Ὁ βιαστικός στά Γράμματά μας καί ὁ πληθωρικός μαζί. Πέρασε σάν ξαφνικός στρόβιλος ἀπό τό χῶρο τους, ἄντλησε μέ καθαρά δικό του τρόπο ἀπό τίς πηγές τῶν ἐμπνεύσεών του, συνέθεσε μέ συναρπαστική πρωτοτυπία τίς μορφές καί ἐξωτερίκεψε ἕναν κοχλάζοντα ὀργιώδη κόσμο πού ἔκλεινε μέσα του.

Ἕνας ἀπό τούς κορυφαίους δημιουργούς στήν ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματολογίας ὁ Καραγάτσης ἄν καί ἀνήκει στούς νεώτερους τῆς ὀνομαζόμενης «Γενιᾶς τοῦ '30» ἦταν ἀπό τούς πρώτους πού μᾶς ἔφυγαν σέ ἡλικία μόλις 52 ἐτῶν.

Γεννημένος τό 1908, γόνος μιᾶς ἀρχοντικῆς κυριαρχικῆς οἰκογένειας τῆς Θεσσαλίας, μεγάλωσε θά ἔλεγε κανείς σέ φεουδαρχικό περιβάλλον, σέ ἀγροτικό τόπο θερμό καί γόνιμο ὅπως ὁ Θεσσαλικός κάμπος. Παρακολουθεῖ μαθήματα Δημοτικοῦ Σχολείου στή Λάρισα καί τά περισσότερα καλοκαίρια τά περνᾶ στή Θεσσαλία κυρίως στή Ραψάνη. Τελειώνει τίς γυμνασιακές του σπουδές στή

Θεσσαλονίκη καί ἐγγράφεται ὡς φοιτητής στό Πανεπιστήμιο τῆς Grenoble ὅπου θά φοιτήσει γιά ἕ-να χρόνο.

Λίγο ἀργότερα θά ἐπιστρέψει στήν Ἀθήνα γιά νά συνεχίσει τίς Νομικές Σπουδές του στό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο.

Τό πρῶτο του μυθιστόρημα μέ τόν τίτλο «ἡ κυρία Νίτσα» τό γράφει σέ ἡλικία 19 ἐτῶν καί μάλιστα λαμβάνει τιμητική διάκριση (ἦρθε 6ος μέ 3ο τήν Ἠλία Βενέζη στό διαγωνισμό διηγήματος πού διοργάνωσε ἡ Νέα Ἑστία τό 1927).

Λίγα χρόνια μετά, τό 1933, ὁ «Συνταγματάρχης Λιάπκιν» μυθιστόρημα ὀγκῶδες καί γραμμένο σέ ἡλικία 25 ἐτῶν κατατάσσει τόν Καραγάτση ἀναντίλεχτα στήν πρώτη γραμμή τῶν νεοελλήνων πεζογράφων.

Αὐτό πού ξεχώρισε τόν Καραγάτση ἦταν ὅτι βρέθηκε πολύ γρήγορα στή κατηγορία τῶν νέων (Βενέζης κ.λπ.) πού ἔσπασαν τήν ἀποκλειστικά ἠθογραφική παράδοση μέ τήν ὁποία εἶχε ὑπερφορτισθεῖ ὁ ἑλληνικός πνευματικός χῶρος μετά τόν Μυριβήλη καί ἡ ὁποία δέν εἶχε πιά νά ἐπιδείξει κάτι τό νέο, κάποια ἀνανέωση λογοτεχνικῶν σχημάτων καί μορφῶν, χωρίς νά ἀρνεῖται τήν ἑλληνική ἰθαγένεια.

Ὁ Καραγάτσης ἀναπτύχθηκε στό πλαίσιο αὐτό τῆς ἀνανέωσης γενναιότερα ἀπό τούς ἄλλους ἐλευθερώνοντας ὄχι μόνο τή σκέψη ἀπό τόν ἐστιασμό της στήν ἑλληνική περιφέρεια ἀποκλειστικά ἀλλά ἐλευθερώνοντας καί τό λόγο ἀπό ἀρνήσεις πρός μία ἠθική τολμηρότερη πού εἶχε ἤδη ἀρχίσει νά διαφαίνεται στόν ὁρίζοντα τῆς πραγματικότητας.

Ἐνθουσιασμένος ἀπό τή λαμπρή ἐπιτυχία τοῦ Συνταγματάρχη Λιάπκιν ὁ Καραγάτσης συνέχισε ἀκατάπαυστα τή συγγραφή καί χάρισε μέχρι τόν πρόωρο θανατό του 23 ὁλόκληρους τόμους μυθιστόρημα, νουβέλα καί διήγημα στή νεοελληνική πεζογραφία.

Ἀστός καί κοσμοπολίτης συγχρόνως, μέ μόρφωση εὐρωπαϊκή, γλεντοκόπος καί ἀνέμελος ἀλλά καί ἀκούραστος δουλευτής ὡς λογοτέχνης τουλάχιστον — πραγματεύτηκε μεγάλη ποικιλία θεμάτων μέ ἱστόρηση διαφόρων γεγονότων καί σκιαγράφηση πλήθους προσώπων. Καί ὅλα αὐτά πραγματοποιημένα μέ δύναμη, μέ ἄμεση πεῖρα ζωῆς καί μέ ἀληθοφάνεια πού καθιστᾶ ἀποδεκτές καί κάποιες ὑπερβολές πού χαρακτηρίζουν τή διήγησή του. Τό συνταίριασμα τῆς ἀληθοφάνειας τῆς ἄμεσης πείρας, τῆς στέρεης γνώσης μέ φαντασία καί εὐρηματικότητα καθιστοῦν τόν Καραγάτση κατά τήν ἔκφραση τοῦ Πέτρου Γλέζου «παραμυθᾶ ἐξαίρετον».

Ἡ κυριότερη ἰδιότητά του ὅμως ἦταν ἡ ἄφθονη καί ἔντονη φαντασία. Σάν νά ἔχει ὁλόκληρα βιβλία μέσα του ἕτοιμα καί νά μπορεῖ νά βγάζει τίς ἱστορίες του μέ ἄνεση καί πειστικότητα. Γι' αὐτό ὁ Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος τόν χαρακτήρισε «γεννημένο συγγραφέα». Ἕναν πληθωρικό ἀφηγητή. Κανείς δέν τοῦ ἀμφισβήτησε τήν ἱκανότητα νά πλάθει ἀνθρώπους καί νά τούς φέρνει ὁλοζώντανους μπροστά μας καθώς τούς ἔβρισκε στό δρόμο του.

Πολλές φορές ἔπαιρνε τά θέματά του ἀπό τό δρόμο, ἀπό τήν τύχη. Μᾶς ἔδωσε τήν ἑλληνική ζωή, τους μεγαλοαστούς καί τούς μικροαστούς, τούς παραστρατημένους καί τούς ἀνεπρόκοπους. Ὑπάρχει ἕνας θλιβερός ἡρωϊσμός στά ἔργα του. Τύποι ἀνθρώπων πού καταρρέουν κι ἄλλοι τύποι πού στέκονται στά πόδια τους μέ δυσκολία. Μέ τά κείμενά του σημάδεψε μιά ἐποχή πού ὁ Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος ὀνομάζει χαρακτηριστικά τήν πρώτη μεταπολεμική, στήν ὁποία ὑπάρχει μέ ἀναστάτωση, μιά ἀνατοποθέτηση ἀξιῶν πού προσανατολίζονται πρός τόν τυχοδιωκτισμό.

«Ὁ Θεός τόν ἔριξε σέ μιά ἐποχή ἐρειπίων καί πάθους ἀνάμεσα σέ δύο παγκοσμίους πολέμους ὕστερα ἀπό μιά πρωτοφανή Μικρασιατική καταστροφή πού ἔφερε κύματα ξεριζωμένων ἀνθρώπων...», λέει ὁ Ἠλίας Βενέζης.

Πράγματι ὁ Καραγάτσης ἔμαθε τήν καταστροφή τῆς Μικρᾶς Ἀσίας παιδί ἀκόμα, 14 μόλις χρονῶν. Τά καράβια πού ἄδειαζαν τούς ξεριζωμένους στό λιμάνι τοῦ Πειραιᾶ, ἡ ἀναστάτωση πού ἔφεραν σ' ὅλη τήν Ἑλλάδα οἱ πρόσφυγες καί οἱ ἱστορίες πού κυκλοφοροῦσαν γι' αὐτούς κέντρισαν τά φτερά τῆς φαντασίας του.

Ὁ Γιούγκερμαν εἶναι ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη χαρακτηριστικός. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος πού ἔζησε ἔντονα τόν καιρό του, πρόθυμος γιά τό καθετί.

Οἱ ἥρωες τοῦ Καραγάτση ἀνεβαίνουν ἀπό κάτω, πολύ συχνά ἀπό τή λάσπη ἤ τήν ἀρρώστεια ἀπό τή δίψα τοῦ πάθους. Θά μποροῦσαν νά πέσουν στά κατάβαθα τοῦ ἀπελπισμοῦ κι ὅμως πάντα ὑπάρχει μέσα τους μιά δύναμη πού τούς ἐπιτρέπει νά ζοῦν. Ὅλοι αὐτοί οἱ ἄνθρωποι πού πηγαινοέρχονται στά βιβλία του διακατέχονται περίπου ἀπό τό φοβερό πάθος τῆς σάρκας. Κι ὅμως, ὁ συγγραφέας βρίσκει μέσα του ὅλη τή συμπόνοια πού χρειάζεται ἀπέναντί τους.

Τά διηγήματά του τά χρωματίζει ἔντονα, σχεδόν παθητικά. Ἡ διάθεση τοῦ ἐρωτισμοῦ καί οἱ περισσότεροι ἥρωές του καίγονται ἀπό τό πάθος τῆς ἡδονῆς.

Ὁ Ἄλκης Θρύλος γράφει σχετικά: «Στίς περισσότερες σεξουαλικές σκηνές, στίς πιό ὠμές ἄλλο δέν μπορεῖ ὁ προσεκτικός ἀναγνώστης νά δοκιμάσει παρά τήν ἀπελπισία τοῦ ἴδιου τοῦ συγγραφέα, τόν σπαραγμό του».

Κι ὁ Ἀνδρέας Καραντώνης θά πεῖ: «ὁ ἔρωτας δέν εἶναι πράξη χαρᾶς ἀλλά σανίδα σωτηρίας ὅπου ὁ ἄνθρωπος καταφεύγει γιά νά γλυτώσει ἀπό τήν ἀπελπισία».

Ἴσως γιά νά γλυτώσει ἀπό τήν ὑπερευαισθησία του γιατί νιώθει τόσο βαθιά τούς ἀνθρώπους, γιατί ἀγωνιᾶ καί πονᾶ γι' αὐτούς. Στέκει ἐκστατικός μπροστά στό μεγαλεῖο πού ἐπιδεικνύουν σέ πάμπολα σημεῖα οἱ ἥρωές του δέν διστάζει ὅμως νά δείξει καί τίς ἀδυναμίες τους πού ὁδηγοῦν στήν πτώση.

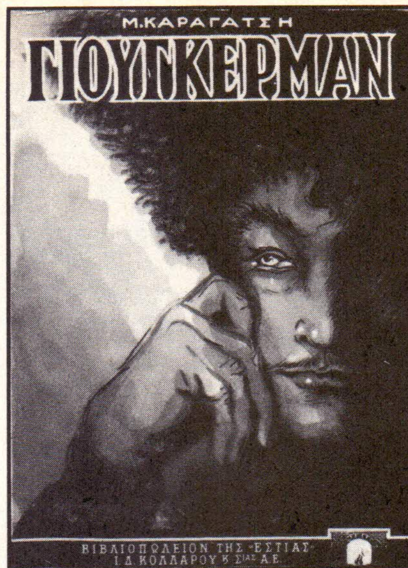
Ὅπως στόν Λιάπκιν, ἔτσι καί στή Χίμαιρα, τό πάθος εἶναι καταλυτικό γιά τούς ἀνθρώπους αὐτούς πού ξέρουν νά πληρώνουν. Πού δέν δέχονται συμβιβασμούς

γιατί ὅσο χαμηλά κι ἄν πέσουν μέ τίς ἄθλιες πράξεις τους δέν παύουν νά εἶναι περήφανοι.

Ἡ μονοσήμαντη προβολή τοῦ σέξ στή Χίμαιρα ὑπερακοντίζεται καθώς αὐτό ἐντάσσεται μέσα σ' ἕνα δρᾶμα: ἕνα δρᾶμα πού δέν τό δημιουργεῖ ἡ σύγκρουση μιᾶς φυσικῆς ροπῆς μέ μιά κοινωνική σύμβαση (τό γάμο) ἀλλά τό δημιουργεῖ ἡ ἀνθρώπινη μοῖρα.

Ὁ Καραγάτσης δέν κατηγορεῖ τήν ἠθική πού προσφέρει «τίτλους ἰδιοκτησίας» στούς ἄντρες πάνω στίς γυναῖκες. Κάτι τέτοιο τό θεωρεῖ νόμιμο καί ἐξίσου ἴσως φυσικό. Ἐδῶ ἐνοχοποιεῖται ἡ τραγική οὐσία τοῦ ἀνθρώπου καθεαυτή. Γι' αὐτό καί τά ἐρωτικά δράματα τῶν συζύγων ἀντιμετωπίζονται μέ κατανόηση: φταίει ἡ μοῖρα! Ἔτσι ἐξηγεῖται καί ἡ παρουσία τῶν μυθικῶν προσώπων τῆς Μοίρας στή «Χίμαιρα». Ἡ ἴδια ἡ Ἄτροπος εἶναι πού ὁρίζει: «Ἔτσι εἶναι γραμμένο νά φέρει τό χαλασμό στούς ἄλλους καί στόν ἑαυτό της τήν ὥρα πού ἡ εὐτυχία ἔκρουγε τά φτερά της πάνωθέ τους».

Ὅλες οἱ περιπτώσεις ἰσχυροῦ πάθους πού ἀναφέρει ὁ Καραγάτσης, εἶναι περιπτώσεις ἐξέγερσης πού σπᾶνε τόν «τρομακτικά ἱερό δεσμό τοῦ αἵματος τοῦ οἴκου καί τοῦ γένους», ὁ ὁποῖος εἶναι ἀκατάλυτος καί αἰώνιος. Καί ἀπ' αὐτό τό σπάσιμο ἄλλωστε κερδίζουν τήν δραματική τους ἔνταση καί δοξάζονται ὡς λαμπρές στιγμές τῆς ἀρχαίας τραγωδίας. Εἶναι ὅμως ἐξαιρέσεις. Κι ἕνας λαός δέν βρίσκεται στίς ἐξαιρέσεις ἀλλά στόν κανόνα. Τόν ὁποῖο ὁ ἴδιος ὁ Καραγάτσης δέν παραλείπει νά ἀναφέρει μέ τό στόμα τῆς Μαρίνας καθώς ὁ Γιάννης καί ὁ Μηνᾶς ἀγκαλιάζονται: «Εἶδα στήν πατρίδα μου πολλές παρόμοιες σκηνές. Ποιοί ἀγκαλιάζονται μέ τέτοια κυρίαρχη ἀγάπη; Μονάχα οἱ ἐρωτευμένοι. Οἱ συγγενεῖς ποτέ! Ἐδῶ οἱ ἐρωτευμένοι μετροῦν τίς δημόσιες ἐκδηλώσεις τους — ἴσως καί τίς ἰδιωτικές. Ἐδῶ ἡ οἰκογένεια ξαπλώνει τήν παντοδύναμη ψυχική τυρρανία της ἐκεῖνο πού λογαριάζει εἶναι ὁ σύζυγος, ἡ σύζυγος, ὁ γονιός, τ' ἀγγόνι, τ' ἀνήψι, τό ξα-

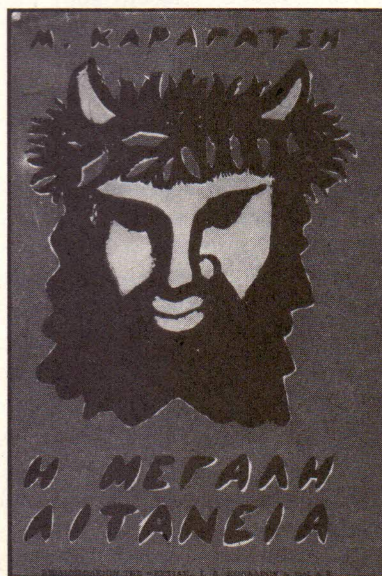

δέλφι. Κι ὁ πιό πανίσχυρος ἐρωτικός δεσμός ἔρχεται ἀπό πίσω».

Συχνά, ἡ ἐρωτική πράξη καί ἡ ἡδονή πού δέν μπορεῖ νά δαμαστεῖ, ἀντιμετωπίζεται ἀπό τόν Καραγάτση μέ κυνισμό καί συνήθως, μέ τήν ἀναγκαστική ἀποδοχή τους, ἀκόμη καί μέ πικρία.

Χαρακτηριστική τῆς βαθύτερα πικρῆς διαθέσεως τοῦ Καραγάτση εἶναι ἡ τοποθέτηση τῶν ἡρώων του μέσα σέ τοπία πού συνήθως καλύπτει καταχνιά, ὀμίχλη, ὑγρασία καί βαθειές μυρωδιές της γῆς.

Ὁ Καραγάτσης ἀνήκει στή Σχολή τοῦ ρεαλισμοῦ καί δέν ἐπιδιώκει νά εἶναι ἠθικοπλαστικός. Τά πράγματα στήν κοινωνική ζωή εἶναι ἀδυσώπητα καί ἔχουν πεῖσμα. Ἡ διάκριση πού πρεσβεύει ὁ Καραγάτσης γιά τούς ἀνθρώπους εἶ-

ναι ἀνάμεσα σέ ἀδύνατους καί δυνατούς χωρίς νά ἀποκλείεται οἱ τελευταῖοι νά συντρίβονται. Ἀκριβῶς ἐπειδή εἶναι ρεαλιστής καί ὄχι ρομαντικός ὁ δυνατός δέν εἶναι ἐκεῖνος πού κάνει πράξεις ἡρωϊκές ἀλλά εἶναι ἐκεῖνος πού ἐπιβιώννει μέσα στή φωτιά τῶν πραγμάτων.

Τό ὅτι οἱ ἥρωές του ἀντιπαθοῦν τά ὁλοκαυτώματα ἀκριβῶς ἐπειδή εἶναι *καί* ἄνθρωποι δέ σημαίνει ὅτι δέν εἶναι τῆς δράσης. Εἶναι ἀκούραστοι καί ἀκόρεστοι κατά τήν ἔκφραση τοῦ Παναγιώτη Φωτέα. Παλεύουν χωρίς αἵματα, χωρίς παραναλώματα καί προσπαθοῦν νά εἶναι καλλιτέχνες τοῦ παιχνιδιοῦ παρά πολεμιστές. Ἄν ἡ ρεαλιστική προσαρμοστικότητα σημαίνει ἄρνηση ἀντιμετώπισης τοῦ θανάτου καί τοῦ φόβου του αὐτό δέν σημαίνει ὅτι λείπει ἀπό τούς πρωταγωνιστές του ἡ ἀγωνιστικότητα καί ἡ δημιουργική φαντασία συνάμα ὅμως καί ἡ βουλιμία τήν ὁποία ὁ Καραγάτσης δέν διστάζει νά τή σπρώξει μέ τά ἔνστικτα τῶν ἡρώων του μέχρι τόν ἐκφυλισμό.

Ἀπό πλῆθος σελίδες του ἀναδύεται ἕνα καταλυτικό αἴσθημα φθορᾶς, μέ τό ὁποῖο χρωματίζεται τό περιβάλλον τῶν πρωταγωνιστῶν του καί οἱ ἐπιλογές τους.

Ὅσον ἀφορᾶ στήν πολιτική ὁ Καραγάτσης εἶναι μυθοποιός ἀλλά καί ἀπομυθοποιός της. Στήν πολιτική τριλογία του (κατά τόν Παν. Φωτέα) δηλαδή στά ἔργα «Κοτζαμπάσης τοῦ Καστρόπυργου», «Αἷμα χαμένο καί κερδισμένο» καί τά «Στερνά τοῦ Μίχαλου», ὁ Μίχαλος, ὁ κεντρικός ἥρωας εἶναι ἡ ἀποθέωση τῆς προσαρμοστικότητας. Γιά νά γλυτώσει τή ζωή του ὡς ὅμηρος τῶν Τούρκων στήν Τριπολιτσά δέ διστάζει ν' ἀλλαξοπιστήσει. Εἶναι ἡδονιστής, καί ἀντιηρωϊκός καί τοῦ ἀρέσει ἡ γαλήνια ζωή. Γίνεται ἥρωας ἀπό σύμπτωση καί ἐξαγοράζει ἔτσι τήν ἀλλαξοπιστία του.

Ὁ ἀντικοτζαμπασισμός του εἶναι διάχυτος στό πρῶτο βιβλίο ἐνῶ ἄς σημειωθεῖ ὅτι τό δεύτερο τό ἀφιέρωσε «σέ ὅσους δέν ψήφισαν ποτέ» δείχνοντας ἔτσι μιά ἀπαξία

ἀπέναντι στό κοινοβουλευτικό παιχνίδι.

Στόν Κοτζάμπαση τοῦ Καστρόπυργου, παρουσιάζεται ἀντίθετος στήν υἱοθέτηση τῶν συνταγματικῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ 1844 ἀπό τόν Κωλέττη, ὑποστηρίζοντας τήν ἄποψη ὅτι δέν ἐπιβλήθηκαν ἀπό λαϊκές κινητοποιήσεις ἀλλά ἐκ τῶν ἄνω ἀπό πλούσιους ἀστούς πού ἐπιδίωκαν τή συγκέντρωση πολιτικῆς ἐξουσίας στά χέρια τους. Ἄς σημειωθεῖ ἐδῶ ὅτι σέ πολλά σημεῖα τῶν βιβλίων του ἡ ἀστική τάξη τῆς ἐποχῆς γίνεται ἀντικείμενο εἰρωνίας καί χλευασμοῦ ἐκ μέρους του, ἀκριβῶς γιατί χαρακτηρίζεται ἀπό μιά στενόμυαλη αἴσθηση ὑπεροχῆς ἔναντι τοῦ λαοῦ στηριζόμενης στήν ὑλική καί ὄχι τήν πνευματική εὐημερία της. Τά πιό ποταπά ἔνστικτα ἀναδύονται ἀπό τίς τάξεις της συνδεδεμένα μ' ἕναν ξέφρενο πανσεξουαλισμό πού σκοπό ἔχει τήν τοποθέτηση τῶν πρωταγωνιστῶν του στό χαμηλότερο ἀνθρώπινο σημεῖο.

Ἀντίθετα, ὁ συγγραφέας παραστέκει ρεαλιστής καί συμπονετικός σύντροφος καί στήν ἀνάγκη θαυμαστής τοῦ ἄγριου καί πονεμένου κόσμου πού παλεύει μέρα νύχτα στήν στεριά καί στά πέλαγα.

Ἡ πολιτική του θεωρία, ὅπως ἴσως μπορεῖ νά συναχθεῖ ἀπό τίς σκόρπιες σκέψεις πού παραθέτει στά βιβλία του θά μποροῦσε νά χαρακτηρισθεῖ ἀριστοκρατική. Πιστεύει ὅτι ἐκεῖνοι πού μποροῦν νά βοηθήσουν στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους εἶναι μᾶλλον κάποιοι φωτισμένοι τοπικοί ἄρχοντες πού δέν ἔχουν ἀνάγκη τήν πολιτική ἐξουσία γιά νά προβληθοῦν καί νά πλουτίσουν —γιατί εἶναι ἤδη εὔποροι— ἀλλά ὁδηγοῦνται καί πράττουν μέ γνώμονα τό συμφέρον τοῦ λαοῦ, γνωρίζοντας τά κατά τόπους προβλήματα μέ τά ὁποῖα ὁ καθένας τους βρίσκεται σέ καθημερινή ἐπαφή. Αὐτό μπορεῖ νά συναχθεῖ ἀπό τή συζήτηση μέ τόν Ὄθωνα καί τίς σκέψεις τοῦ Μιχάλη Ρούση στόν «Κοτζάμπαση του Καστρόπυργου».

Στήν ἐπανάσταση τῶν μπολσεβίκων βλέπει τήν ἧττα τῆς Ρωσίας τήν ἧττα τῆς πατρίδας καί τήν καταστροφή τῆς Παράδοσης, τοῦ πολιτισμοῦ της. Συνάμα ὅμως, καί τήν ἰδεολογική ἰσοπέδωση: «Τώρα μάλιστα πού τό οριστικό γκρέμισμα τοῦ τσαρικοῦ καθεστῶτος ἰσοπέδωσε τά πάντα...»

Ἀκόμα χαρακτηριστικές εἶναι οἱ κουβέντες τοῦ Συνταγματάρχη Λιάπκιν στόν Γιούγκερμαν καθώς τόν κατακρίνει ὅσον ἀφορᾶ τή συμμετοχή του στά πλιάτσικα πού ἀκολούθησαν τήν ἐπανάσταση: «...Ἐμεῖς ὅμως πού πολεμούσαμε μονάχα γιά τή Ρωσία, εἴδαμε μαῦρες μέρες πάνω στό ἄσπρο χιόνι τῆς στέπας. Εἴμαστε ἕνας πρός δέκα. Οἱ Κόκκινες μεραρχίες κατέβαιναν ἀπ' τό Βορρᾶ, σάν ἀμέτρητα κοπάδια λύκων. Διαφεντέψαμε τό ἅγιο χῶμα τῆς πατρίδας μας σπιθαμή πρός σπιθαμή μέ τήν ἐλπίδα πώς κάποτε θά γινόταν τό θάμα, νά ξεκαθαρίσουμε τήν ἁγία Ρωσία ἀπό τήν κόκκινη πανούκλα».

Ἡ ὑποδοχή τοῦ Ὄθωνα στήν Ἀθήνα (πίνακας του Hess). Ὁ Καραγάτσης δέν ἔτρεφε αὐταπάτες γιά τήν πολιτική ποιότητα τῶν κοτζαμπάσηδων καί τῶν ἀγωνιστῶν πού περιέβαλαν τόν Ὄθωνα, καθώς καί γιά τίς δυνατότητες τοῦ κοινοβουλευτικοῦ παιχνιδιοῦ.

'Ομόνοια 1920. Σ' ἕνα τέτοιο περιβάλλον, τοποθέτησε ὁ Καραγάτσης ἕναν ἀπό τούς πιό γνωστούς του ἥρωες, τόν Γιούγκερμαν. Στήν πανέμορφη 'Αθήνα τοῦ 1920, ὅπου ὅλα ἦταν πιθανά γιά τούς φιλόδοξους καί τούς ἀπελπισμένους, τή στιγμή πού ἡ ἑλληνική ἀστική τάξη γνώριζε τήν θεαματική της ἄνοδο.

Γιά νά φωτίσουμε καλύτερα τήν πολιτική φυσιογνωμία τοῦ Καραγάτση, θά πρέπει σ' αὐτό τό σημεῖο νά δώσουμε κάποια στοιχεῖα γιά τή ζωή του καί τήν πολιτική σταδιοδρομία του.

Τό πραγματικό του ὄνομα εἶναι Μ. Ροδόπουλος.

Ὁ πατέρας του ἀφότου ἐγκαταστάθηκε στή Λάρισα ἐξελέγη ἐπανειλημμένα βουλευτής (1899, 1913-1920, 1926, 1928) ἐνῶ ὁ ἀδελφός του Κων/νος (Τάκης) Ροδόπουλος πολιτευόμενος ἀπό τό 1933 διετέλεσε ὑπουργός καί πρόεδρος τῆς Βουλῆς στήν ὀκταετία Καραμανλῆ (1953 - 63).

Ὁ ἴδιος ὁ Καραγάτσης ὑπῆρξε πολιτευόμενος τοῦ Κόμματος τῶν Προοδευτικῶν. Ἡ πρίν τό 1960 φυσιογνωμία τοῦ κόμματος αὐτοῦ ταιριάζει στή νοοτροπία τοῦ συγγραφέα. Τό Κόμμα τῶν Προοδευτικῶν ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Παν. Φωτέας ἐπαγγέλλεται τήν ὁρμή, τόν τολμηρό ὁραματισμό καί τήν πρακτική δράση.

Ὁ ἀρχηγός του, παρουσιάζεται σάν αἰσιόδοξος ἀπό ἰδιοσυγκρασία καί ρεαλιστής ἀπό γνώση.

Διαλαλεῖ ὅτι ἀνήκει στήν θετικιστική Σχολή τοῦ Δικαίου, μιλᾶ γιά τή ρευστότητα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καί γιά τή δράση τοῦ πολιτικοῦ μέσα σ' αὐτόν τόν «σχετικισμό». Οἱ λόγοι του ἀντηχοῦν τίς ἀπόψεις γιά τολμηρά καί δυνατά πρόσωπα καί σχέδια καί ταυτόχρονα ἀγγίζουν καί ὑψηλούς ἐθνικιστικούς τόνους. Οἱ ὀπαδοί του ἐπικαλοῦνται τόν Μακιαβέλι γιά νά ἀντλήσουν ἐπιχειρήματα περί τῆς πολιτικῆς προσαρμογῆς. Βεβαιώνουν ὅτι δέν ἐνδιαφέρονται γιά τήν δημοτικότητα πού στηρίζεται στή δημαγωγία, ἀνεβαίνουν —ἄν χρειαστεῖ— τό ποτάμι ἐναντίον τοῦ ρεύματος χωρίς νά ἀρνοῦνται πλαγιοδρομήσεις. Ὅλα βέβαια χάριν ἀμετακίνητης στρατηγικῆς.

Ὁ Ἀρχηγός (Σπ. Μαρκεζίνης) κηρύσσει ἀνάπτυξη καί λήθη καί ζητᾶ νά συνεχίσει τό πείραμα πού ἄρχισε μέ τόν Ἑλληνικό Συναγερμό μέ προκάλυμμα τόν Παπάγο — καί πού ἀπέτυχε κατά τή γνώμη του ἀπό τίς ἐμπλοκές τοῦ παλαιοκομματισμοῦ καί τῆς ἀτολμίας.

Ἐπαγγέλλεται ὅτι ἀνάπτυξη δέν ὑπάρχει χωρίς δημοκρατία δυτικοῦ τύπου ἀλλά θέλει καί κράτος δυνατό γιά νά μήν ἔχουμε «χειροκρατία», δηλαδή ἐπικράτηση τῶν χειροτέρων —καί κατά λογοπαίγνιο— ἐπικράτηση τῶν χεριῶν, τῆς γροθιᾶς.

Ὁ ἐλιτιστικός χαρακτήρας πού ὑπάρχει στόν Καραγάτση διαφαίνεται καί στό κόμμα τῶν Προοδευτικῶν, γεγονός πού τό ἐμποδίζει νά γίνει Κόμμα μαζῶν.

Πολιτεύεται 2 χρονιές ('56, '58) ἀλλά δέν διακρίνεται πουθενά. Τό '56 ἐπί συνόλου 25 ὑποψηφίων ἔρχεται 14ος μέ 135 σταυρούς (ὁ πρῶτος εἶχε 1399) ἐνῶ τό '58 ἐπί συνόλου 16 ἔρχεται 14ος μέ 798 σταυρούς (ὁ πρῶτος Θ. Παπαγιάννης εἶχε 8119).

Ὁ Καραγάτσης εἶχε φαίνεται ἀπωθημένο μέσα του ἕναν πολιτικό. «Ἡ θανατερή ἡδονή τῆς πολιτικῆς» (Κοτζάμπασης σελ. 166) κυλᾶ στίς τεντωμένες ἀρτηρίες του.

Κι ἔτσι βλέπουμε τόν ἀπολογητή τοῦ «ἀντιηρωϊσμοῦ» νά ρίχνεται σέ μιά πολιτική μάχη ἀρκετά ὁλοκαυτωματική «μέ πολλή διάθεση σκοτεινοῦ χιοῦμορ καί εὐπατρίδικου σνομπισμοῦ» (Παν. Φωτέας «Ὁ πολιτικός Καραγάτσης»).

Ἄλλωστε, νά σημειώσουμε ὅτι ἡ ἔνταξή του σ' αὐτό τό κόμμα ἱκανοποιεῖ καί τόν μυστικισμό του ἐπειδή ὑπάρχει πολύς μυστικισμός ἀλλά καί θρησκευτική ἀφοσίωση σέ σκοπούς σ' αὐτόν τόν πολιτικό χῶρο.

Ὁ Καραγάτσης εἶχε πάντα τήν αἴσθηση τῶν εὐρύτερων συνόλων. Σ' ὅλα τά ἔργα του ἀκολούθησε τόν μίτο τῆς ζωῆς τῶν ἡρώων του διαχρονικά, πολυεπίπεδα καί διατοπικά. Αὐτή ἡ τάση νά βλέπεις τόν χρόνο σέ ὅλες τίς διαστάσεις τόν ὠθεῖ πρός τήν Ἱστορία τήν ὁποία ἐρωτεύτηκε πιό πολύ ἀπ' ὅλους τούς συγγραφεῖς τῆς γενιᾶς τοῦ '30. Ἐξέδωσε μάλιστα κι ἕνα ἀμιγές ἱστορικό ἔργο μιάν «Ἱστορία τῶν Ἑλλήνων». Κύρια ὅμως ἐκδηλώνεται ἡ ἱστορική του συνείδηση μέσα στήν πεζογραφία. Τήν ἱστορία τήν διαισθάνεται ὄχι μόνο σάν σειρά κορυφαίων γεγονότων ἀλλά καί σάν ἀναστήλωση τῆς καθημερινότητας —παρατηρεῖ ὁ Π. Φωτέας. «Μαρτυρία ὄχι μόνο στήν ἡρωϊκότητα ἀλλά καί στή ἀντιηρωϊκότητα τοῦ βίου, μυλόπετρα πού ἀλέθει τίς μέρες τῶν ἀνθρώπων».

Καί δέν ἄργησε νά 'ρθεῖ ἡ μέρα ὅπου τό ἄλεσμα τῆς ζωῆς του, ἔφθασε στό δικό του τέλος.

Ἐκεῖνο τόν καιρό ὁ Καραγάτσης ἑτοίμαζε μέ ξεχωριστό ἐνδιαφέρον τό τελευταῖο καί ἀτελείωτο μυθιστόρημά του. Τό «10». Κατέβαινε συχνά στόν Πειραιᾶ, πότε μόνος, πότε μέ φίλους, ἀντίκρυζε τή θάλασσα πού τόσο ἀγαποῦσε καί τριγύριζε στούς δρόμους ἐκεῖ κοντά στό λιμάνι σέ κακόφημα κέντρα καί καφενεῖα. Καί παρατηροῦσε. Καί ἀγωνιοῦσε καθώς ἔβλεπε ἕναν ὁλόκληρο κόσμο νά ἀλλάζει, νά ξεπέφτει πλησιάζοντας τή δεκαετία τοῦ '60.

Κι ὁ θάνατος τοῦ εἶχε ἤδη ἐπισημάνει τήν παρουσία του. Σ' ἕνα χωρίο τοῦ «10» τή μοιράζεται μαζί μας:

«Αὐγάτισε ἄξαφνα ἡ καταχνιά· σκέπασε μέ ἀσάφεια τά πάντα. Τά δεμένα φορτηγά στοῦ Ξαβέριου καί στή Ζώνη πῆραν μορφή ὀνειρική. Ἡ καμπάνα τοῦ Ἅι Νικόλα ἄρχισε νά ἀργοσημαίνει τόν Ὄρθρο. Καναδυό εὐσεβεῖς σταυροκοπήθηκαν βιαστικά· οἱ περισσότεροι δέν ἔδωσαν σημασία· δέν πίστευαν σέ Θεό καί Διάβολο, μόνοι τους, ἔπρεπε νά τά βγάλουν πέρα σέ τούτη τή ζωή, ἄλλη ζωή δέν ὑπάρχει».

Στίς 13 Σεπτεμβρίου τοῦ 1960 εἶχε κιόλας φτάσει στό 1517 χειρόγραφο τοῦ «10», μᾶς πληροφορεῖ ὁ Νίκος Πολίτης.

«Πολύ τά διασκεδάζω αὐτά πού γράφω γιά τούς ἐργατοπατέρες», εἶπε. «Βρῆκα κι ὡραῖο ψευδώνυμο τοῦ Φώτη Μακρῆ». Ξαναφόρεσε τά γυαλιά του καί διάβασε τό τέλος τοῦ διαλόγου:

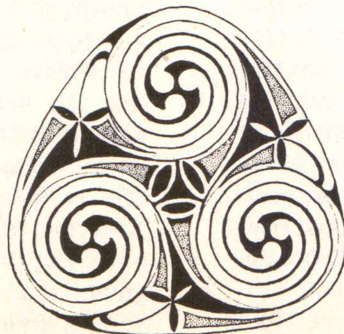
«Κάνεις λάθος. Ὑπάρχει ἡ συνδικαλιστική ὀργάνωση πού ὁδηγεῖ στόν ἀγῶνα».

«Ποιός;» σάρκασε ὁ Παυλόπουλος. Ὁ Πότης Κοντός καί ἡ συμμορία του; Ἄς γελάσω!» καί γέλασε κι ὁ ἴδιος ὁ Καραγάτσης μέ παιδιάστικη χαρά καί νεανική εὐφορία.

«Ἄς γελάσω» εἶναι οἱ δυό τελευταῖες λέξεις πού ἔγραψε.

Τά ξημερώματα τῆς ἑπόμενης μέρας τόν βρῆκε ὁ θάνατος. Τόν βρῆκε ὅμως καλόκεφο κι ὄμορφο κι ἑτοιμασμένο.

Κι ἄς ἦταν μόλις 52 χρονῶν.

Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΤΡΙΠΟΛΙΤΣΑΣ

Γράφει ὁ Πενθεύς

Λαός, ἀποτινάσσων πολυχρόνιον καί βαρύν= ζυγόν, κινεῖται πάντοτε θηριωδῶς κατά τῶν= δεσποτῶν του· ὁ δέ ὁπλοφόρος τῆς Ἑλλάδος λαός=
ἧττον ἔτι μᾶλλον ἀκράτητος κατ' ἐκείνας τάς= ἡμέρας, διότι οὔτε κυβέρνησις ὑπῆρχεν, οὔτε= μισθός ἐδίδετο, οὔτε τροφαί τακτικῶς διενέμοντο, = οὔτε μέλλον ἀσφαλές ἐφαίνετο, οὔτε ὁ ἄτακτος= ἐπαιδεύετο, οὔτε ὁ σωφρονῶν ἀνταμείβετο=

Σπ. Τρικούπης: Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως

I

Ἡ Τριπολιτσά, (σημερινή Τρίπολη) βρίσκεται στό νοτιο-ἀνατολικό ὀροπέδιο τῆς Ἀρκαδίας, στό κέντρο σχεδόν τῆς Πελοποννήσου, μόλις 8 χιλιόμετρα βορειοδυτικά τῆς ἀρχαίας Τεγέας. Περικλείεται ἀπό τίς κορυφές τοῦ Μαινάλου, τοῦ Ἀρτεμισίου καί τοῦ Παρθενίου καί ἔχει ὑψόμετρο 2.152 πόδια.

Σύμφωνα μέ τίς πιό ἀξιόπιστες μαρτυρίες ἡ πόλη ἄρχισε νά κτίζεται στούς πρόποδες τοῦ Ἁγ. Θεοδώρου προέκταση τοῦ Μαινάλου, κατά τή διάρκεια τοῦ ΙΔ· αἰῶνα.

Ἀπό τῆς κτίσης της μέχρι τά 1715, χρονιά πού ἡ Πελοπόννησος ἀνακτήθηκε ὁριστικά ἀπό τούς Τούρκους, ἡ Τριπολιτσά ἦταν ἕνα ἄσημο μικρό χωριό. Οἱ Τοῦρκοι τό ὀνόμαζαν Γαραμπουλούζ ἤ Ταραμπολίτζα καί οἱ ἑνετικοί χάρτες τοῦ ΙΣΤ· καί ΙΖ· αἰῶνα τό παρουσίαζαν μέ τό ὄνομα Dropolitza. Ἡ ἄποψη τοῦ Σπ. Τρικούπη ὅτι ἡ πόλη: «ἐκλήθη Τρίπολις καί κοινότερον Τριπολιτσά, ὡς διαδεχθεῖσα τάς τρεῖς πόλεις· τῆς Τεγέας τῆς Μαντινείας καί τῶν Ἀμυκλῶν (Μουχλιοῦ) ἤ τοῦ Παλλαντίου», δέν φαίνεται νά ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα (1).

Στά 1786/6 μέ τήν μεταφορά τῆς ἕδρας τοῦ Πασᾶ τῆς Πελοποννήσου ἀπό τό Ναύπλιο στήν Τριπολιτσά, τό μικρό χωριό βγῆκε ἀπό τήν ἀφάνεια καί ἄρχισε νά ἐκσυγχρονίζεται μέ γοργούς ρυθμούς. Τό καινούργιο πρόσωπο τῆς Τριπολιτσᾶς ἀντικαθρεπτίζεται ξεκάθαρα μέσα ἀπό τίς σελίδες τῆς «Νεώτερης Γεωγραφίας» (1791) τοῦ ἱερομονάχου Δανιήλ καί τοῦ ἱεροδιάκονου Γρηγορίου: «Τριπολιτζιά πόλι μεγάλη εἶναι ἡ μητρόπολι τῆς Ἀρκαδίας καί ὅλης τῆς Πελοποννήσου μέ τό νά εἶναι καθέδρα τοῦ πασᾶ. Αὐτή ἡ πόλι πρωτήτερα ἦταν ἕνα χωριό καί εἰς τόν ὑστερινό αἰῶνα ἔγινε πόλι καί ἦταν εἰς τόν παρόντα πόλεμο ἀτείχιστη. Εἰς αὐτόν ὅμως οἱ Τοῦρκοι τήν ἐτείχισαν».

Ἡ ὀχύρωση τῆς πόλης ἀποφασίστηκε ἀπό τόν πρῶτο πασᾶ της, τόν Ἀχμέτ πασᾶ Σαλαμπάση. Ὅπως ἐξιστορεῖ ὁ Σπ. Τρικούπης:

«Τό τεῖχος της εἶχε δεκατεσσάρων ποδῶν ὕψος, πάχος δέ ἕξ πρός τά κάτω καί τριῶν πρός τά ἄνω, περιφέρειαν δέ δύο μιλίων· πρός δέ τήν δυτικήν ἄκραν ἐπί θέσεως ὑψηλοτέρας ἔσωθεν τοῦ τείχους ἔκειτο ἡ μεγάλη λεγομένη Τάπια, φαινομένη ὡς ἀκρόπολις. Πυργωτόν ἦτο γύρωθεν τό τεῖχος, εἶχε διπλᾶς πολεμίστρας ἐπιτηδείας εἰς τουφεκοπόλεμον καί 30 κανόνια ἐξ' ὧν ὀλίγα εὔχρηστα».(2)

II

Τόν Νοέμβριο τοῦ 1920 ἔφτασε στήν Τριπολιτσά προερχόμενος ἀπό τό Χαλέπι, ὁ Μεχμέτ Χουρσίτ πασᾶς μέ αὐστηρές διαταγές «νά παρακολουθήσει τίς μηχανορραφίες τῶν Ἑλλήνων καί τίς ραδιουργίες τῶν Ρώσων προξένων». Οἱ πληροφορίες πού ἀπό τό καλοκαίρι ἔφταναν στήν Κωνσταντινούπολη ἀναφορικά μέ τόν σχεδιασμό ἑνός ξεσηκωμοῦ τῶν ραγιάδων στόν Μωριά, εἶχαν πανικοβάλει τόν Σουλτάνο Μαχμούτ πού ἀναλογιζόταν τίς ὀδυνηρές συνέπειες μιᾶς παρόμοιας ἀνταρσίας, σέ μιά ἐποχή πού ὁ αὐτοκρατορικός στρατός ἦταν ἤδη ὑπερβολικά ἀπασχολημένος μέ τήν καθυπόταξη τοῦ φερμανλῆ(3) πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων.

Ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ὑπό τοῦ Hanfstoengl τό 1828

Ὁ Χουρσίτ δέν διαπίστωσε καμμιά ὕποπτη κίνηση. Σ' ὁλόκληρο τό Μωριᾶ βασίλευε εὐνομία καί τάξη καί οἱ ἐπαφές πού εἶχε μέ τούς προκριτους καί τούς ἀρχιερεῖς τόνωσαν βαθειά μέσα του τήν πεποίθηση ὅτι ὅλες αὐτές οἱ φῆμες πού ταξίδευαν ἀνεξέλεγκτα στήν Πρωτεύουσα, δέν ἦταν τίποτα ἄλλο παρά μιά ἀπελπισμένη προσπάθεια ἀντιπερισπασμοῦ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, γιά νά ἐλαφρώσει τή στρατιωτική πίεση πού δεχόταν. Ὁ Χουρσίτ ἐνημέρωσε τόν Σουλτάνο ὅτι ὁ κίνδυνος δέν βρισκόταν στόν Μωριά ἀλλά στήν Ἤπειρο καί ὅτι ἐκεῖ ἔπρεπε νά στρέψει ἀπερίσπαστος τήν προσοχή του.

Καθησυχασμένος ἀπό τίς διαβεβαιώσεις τοῦ Χουρσίτ, ὁ Σουλτάνος δέν βρίσκει πλέον κανένα λόγο νά κρατᾶ περισσότερο τόν ἔμπειρο καί ἱκανό στρατιωτικό στόν ἥσυχο καί νομιμόφρονα Μωριᾶ. Μέ μιά καινούργια διαταγή τόν ὀνομάζει σερασκέρη καί τοῦ προσδιορίζει τήν καινούργια του ἀποστολή. Νά συντρίψει τήν ἀντίσταση τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ.

Στίς ἀρχές Ἰανουαρίου τοῦ 1821, τήν ὥρα πού «ὁ Κολοκοτρώνης — ὅπως γράφει χαρακτηριστικά ὁ Finley — φανερωνόταν σάν προάγγελος τῆς καταιγίδας στίς ἀκτές τῆς Μάνης», ὁ Χουρσίτ ἔφευγε γιά τήν Ἤπειρο, ἀφήνοντας τή διοίκηση τῆς Τριπολιτσᾶς στά χέρια τοῦ Καϊμακάμπ Μεχμέτ Σελήχ.

Ἡ ἄφιξη τοῦ Κολοκοτρώνη στό Μωριᾶ καί οἱ πρῶτες ἐπαφές του μέ τούς πρόκριτους καί τούς καπετανέους, δημιούργησαν ὅπως ἦταν φυσικό στίς τουρκικές ἀρχές μεγάλη ἀναστάτωση. Ὁ Μεχμέτ Σελήχ ἐνημέρωσε δίχως καθυστέρηση τόν Σουλτάνο καί ἄρχισε νά μηχανεύεται τρόπους πού θά μποροῦσαν νά ματαιώσουν τήν ἐξέγερση. Στίς ἀρχές Μαρτίου μέ ἐγγύκλιό του ζήτησε ἀπό ὅλους τούς πρόκριτους καί τούς ἀρχιερεῖς τοῦ Μωριᾶ νά συγκεντρωθοῦν στήν Τριπολιτσά γιά διαβουλεύσεις.

Οἱ διαβουλεύσεις ἀνάμεσα στίς ἑλληνικές ἀρχές καί τήν Τουρκική διοίκηση ἦταν ἕνα ἀρκετά συνηθισμένο φαινόμενο ἀλλά στίς ἀρχές Μαρτίου πολ-

λοί λίγοι εἶχαν ψευδαισθήσεις γιά τό πραγματικό νόημα αὐτῆς τῆς σύσκεψης. Ὁ καϊμακάμης δέν εἶχε ἀνάγκη ἀπό συνομιλητές ἀλλά ἀπό ὁμήρους. Παρά τό γεγονός ὅτι τό ἐνδεχόμενο τῆς ὁμηρίας εἶχε συζητηθεῖ πολύ ἀναλυτικά στή μυστική διάσκεψη τῆς Βοστίτσας καί μάλιστα εἶχε παρθεῖ ὁμόφωνη ἀπόφαση νά ἀρνηθοῦν ὁποιαδήποτε πρόσκληση μετάβασης στήν Τριπολιτσά, τό σύνολο σχεδόν τῶν προκρίτων καί τῶν ἀρχιερέων ὑπάκουσε στήν Τουρκική διαταγή. Ἔτσι μέ τό ξέσπασμα τῆς ἐπανάστασης οἱ ἕλληνες ἀξιωματοῦχοι βρέθηκαν ἐγκλωβισμένοι μέσα στήν ἴδια τή φωλιά τοῦ ἐχθροῦ.

Ἀρχικά οἱ Τοῦρκοι συμπεριφέρθηκαν στά πρόσωπά τους μέ ἀρκετό σεβασμό καί εὐγένεια ἡ δέ ἐπιτήρησή τους ἦταν διακριτικότατη. Ὅμως μέ τήν ἐμφάνιση τῶν ἑλλήνων ἐπαναστατῶν στά γύρω βουνά καί ὕστερα ἀπό πιέσεις τοῦ τουρκικοῦ καί ἑβραϊκοῦ ὄχλου, πολλοί ἀπό αὐτούς ὁδηγήθηκαν στίς φυλακές.

III

Ἀπ' ὅλους τούς Ἕλληνες ὁπλαρχηγούς πρῶτος ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης κατανόησε ὅτι ἡ κύρια προϋπόθεση γιά τήν ἐπικράτηση τῆς ἐπανάστασης στόν Μωριᾶ ἦταν ἡ ἅλωση τῆς Τριπολιτσᾶς. Ἡ πόλη πέρα ἀπό ἕδρα τῆς Τουρκικῆς διοίκησης ἦταν καί τό κύριο ὁρμητήριο τοῦ ἐχθροῦ πού διέθετε ἀξιοσημείωτη στρατιωτική δύναμη. Ἡ ἐξουδετέρωση αὐτῆς τῆς δύναμης θά σήμαινε γιά τούς ἐπαναστάτες πλήρη ἐλευθερία κινήσεων.

Παρά τή φήμη της ἡ Τριπολιτσά ἦταν ἀπαρασκεύαστη νά ἀντιμετωπίσει μιά ὀργανωμένη πολιορκία. Δέν ὑπῆρχαν σχέδια γιά ἕναν ἐνδεχόμενο ἀποκλεισμό της καί οἱ ἀποθῆκες της ἦταν σχεδόν ἄδειες. Ὅπως γράφει ὁ Σπ. Τρικούπης: «εἶχε δέ ὀλίγας τροφάς ἐξ αἰτίας τῆς ὥρας τοῦ ἔτους καί τῆς ἀπροσδοκήτου συρροῆς τόσου πλήθους· ἄν δέ καί πολλά ἐψιθυρίζοντο περί τῆς μελετωμένης ἀποστασίας, οὐδεμία ἐγένετο φροντίς ἐν καιρῷ περί σιταγωγίας».

Σύμφωνα μέ στοιχεῖα πού δίνει ὁ Φωτάκος μέσα στήν πόλη ζοῦσαν 35.000 ἄτομα καί πολύ σύντομα στόν πληθυσμό αὐτό προστέθηκαν 8.000 πρόσφυγες ἀπό τίς γύρω περιοχές πού ἀμέσως μετά τό ξέσπασμα τῆς Ἐπανάστασης ἀναζήτησαν προστασία πίσω ἀπό τά τείχη τῆς πόλης.

Ἤδη ἀπό τίς ἀρχές Ἀπριλίου οἱ Ἕλληνες ἐπαναστάτες εἶχαν προσπαθήσει νά ἀποκόψουν τήν Τριπολιτσά ἀπό τόν ἔξω κόσμο. Ἕνας ἀσθενικός κλοιός ἔσφιγγε τήν πόλη ἀπό Βορρᾶ, Δύση καί Νότο καί μιά σειρά ἀπό στρατόπεδα πού ἀπεῖχαν ἀπό τήν Τριπολιτσά 3-4 ὧρες ἀποτελοῦσαν τά εὔθραυστα ἀντιστηρίγματα αὐτῆς τῆς τόσο φιλόδοξης προσπάθειας.

Ὅμως τά στρατόπεδα αὐτά ὑπερβολικά ἀπομακρυσμένα τό ἕνα ἀπό τό ἄλλο δέν εἶχαν καμμία πρακτική δυνατότητα κοινῆς δράσης. Πρέπει ἐπί πλέον νά προστεθεῖ ὅτι ἡ ἔλλειψη ἑνός ἀρχηγοῦ σέ θέση νά ἀναλάβει τήν εὐθύνη τῆς διεύθυνσης τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, καί τόν δραστικό ἀποκλεισμό τῆς πόλης εἶχε ὁδηγήσει στή γέννηση πολλῶν ἐκφυλιστικῶν φαινομένων.

Ὅλα αὐτά ἐξηγοῦν τήν εὐκολία μέ τήν ὁποία ὁ κεχαγιάμπεης τοῦ Χουρσίτ Μουσταφά ἐπί κεφαλῆς 3.500 Ἀλβανῶν διέσπασε τόν ἑλληνικό κλοιό καί μπῆκε στήν Τριπολιτσά στίς 6 Μαΐου μέ τροφές καί πολεμοφόδια. Ἡ εὔκολη αὐτή νίκη, ὅπως ἦταν φυσικό, ἀναπτέρωσε τό ἠθικό τῶν Τούρκων. Οἱ φιλοδοξίες τοῦ Μουσταφᾶ δέν περιορίζονταν πιά στήν ἀνακούφιση τῆς κυκλωμένης πόλης ἀλλά στήν ἴδια τήν κατάπνιξη τῆς ἐπανάστασης πού στίς περιοχές τῆς Μεσσηνίας καί τῆς Λακωνίας εἶχε θεριέψει ἐπικίνδυνα.

Διαισθανόμενος τίς προθέσεις τοῦ Μουσταφᾶ, ὁ Κολοκοτρώνης πού στίς 28 Ἀπριλίου εἶχε ἀνακηρυχτεῖ Ἀρχιστράτηγος τῆς Καρύταινας, ἐπιχείρησε νά τόν σταματήσει στό Βαλτέτσι πάνω στό δρόμο γιά τή Μεγαλόπολη. Ὁ Μουσταφᾶ σίγουρος γιά τήν ὑπεροχή τῶν ὅπλων του ἀποδέχθηκε τήν πρόκληση καί στίς 12 Μαΐου τά στρατεύματά του συγκρούστηκαν μέ τούς Ἕλληνες ἐπαναστάτες. Κατά τήν διάρκεια τῆς φονικότατης μάχης πού κράτησε δύο μέρες ὁ Μουσταφᾶ ὄχι μόνο δέν κατόρθωσε νά διαλύσει τούς Ἕλληνες, ἀλλά ὑποχρεώθηκε νά ὑποχωρήσει ταπεινωμένος στήν Τριπολιτσᾶ.

Ἀλβανός Μποσιμπουζοῦκος

Πέντε μέρες ἀργότερα ὁ Κεχαγιάμπεης Μουσταφᾶς ἐπιχειρεῖ νά διασπάσει τόν κλοιό ἀπό ἕνα ἄλλο σημεῖο Ν.Α. τῆς Τριπολιτσᾶς, ἐκεῖ ὅπου τό στρατόπεδο τῶν Βερβαίνων ἔκλεινε τό δρόμο γιά τόν Μυστρά. Γιά μία ἀκόμη φορά τά ἑλληνικά ὅπλα θριαμβεύουν. Τά Δολιανά καί τά Βέρβαινα ἐπισφραγίζουν τή νίκη τοῦ Βαλτετσίου καί οἱ κλεισμένοι στήν Τριπολιτσά Τοῦρκοι βλέπουν μέ τρόμο τό κλοιό τῶν ἐπαναστατῶν νά κλείνεται ἀκόμη πιό σφικτά γύρω ἀπό τήν πόλη.

Μέ τή νικηφόρα γιά τά ἑλληνικά ὅπλα τῆς μάχης τῆς Γράνας στίς 10 Αὐγούστου ἡ Τριπολιτσά ἀποκλείεται καί ἀπό τά ἀνατολικά. Οἱ ἔγκλειστοι γνώριζαν ὅτι δέν μποροῦσαν νά ἐλπίζουν πλέον σέ καμμιά ἐξωτερική βοήθεια καί οἱ φημολογίες γιά μιά ἐνδεχόμενη ἄφιξη τουρκικῶν στρατευμάτων ἀπό τήν Ἀνατολική Στερεά δέν ἔχουν τήν δύναμη νά σκορπίσουν τά κακά προαισθήματα πού φωλιάζουν στίς ψυχές τους.

Ἡ προδιαγραφόμενη συμφορά σέ συνδυασμό μέ τήν πεῖνα, τίς κακουχίες καί τίς ἀρρώστιες πού γεννιοῦνται ἀπό τή μακρόχρονη πολιορκία μιᾶς ἀπαρασκεύαστης πόλης, ὑπονόμευσαν ἀνεπανόρθωτα τή μέχρι τότε τουρκική ὁμοψυχία. Ἡ ἐξουσία τοῦ Κεχαγιάμπεη ἀποδυναμώθηκε καί τό κενό καλύφθηκε ἀπό τρεῖς ἐπίσημες τάσεις, μέ διαφορετικές προθέσεις καί ἐλπίδες ἡ κάθε μία.

Οἱ Τοῦρκοι τῆς Ἀσίας, ἀντιπροσώπευαν τήν τάση τῶν ἀδιαλάκτων. Κάτω ἀπό τήν ἀρχηγία τοῦ Κεχαγιάμπεη καί τοῦ Καϊμακάμη πίστευαν ὅτι ὁποιαδήποτε προσπάθεια συνεννοήσεως μέ τούς Ἕλληνες ἦταν καταδικασμένη καί ὅτι ἡ μόνη λύση σωτηρίας τους ἦταν μιά ἡρωϊκή ἔξοδος πρός τήν κατεύθυνση τοῦ Ναυπλίου.

Οἱ Τοῦρκοι τοῦ Μωριᾶ κάτω ἀπό τήν ἀρχηγία τοῦ Κιαμήλμπεη, τοῦ Μουσταφάμπεη, τοῦ Δεφτερδάρη καί τοῦ Σιέχ - Νετσήπ ἐφέντη, διαχώρισαν τή θέση τους ἀπό τά παράλογα σχέδια τῶν ὁμοεθνῶν τους τῆς Ἀσίας. Ἡ ἔξοδος ἀπό τήν πόλη σέρνοντας μαζί τους τόσες χιλιάδες ἄμαχου πληθυσμοῦ ἦταν κατά τήν ἄποψή τους μιά πράξη αὐτοκτονίας. Ἀντίθετα θά μποροῦσαν νά ἐπιχειρήσουν ἕναν ἔντιμο συμβιβασμό μέ τόν ἐχθρό καί νά ἐγκαταλείψουν τήν Τριπολιτσά μέ τάξη. Σίγουροι γιά τούς δεσμούς φιλίας τους μέ ἀρκετούς Ἕλληνες ὁπλαρχηγούς, πίστευαν κάθε ἄλλο παρά ἀβάσιμα, ὅτι θά μποροῦσαν νά καταλήξουν σέ μιά ἔντιμη συμφωνία.

Οἱ Ἀλβανοί, τέλος, ὑπό τήν ἀρχηγία τοῦ Ἐλμάσμπεη διαδήλωναν φανερά τίς προθέσεις τους νά μή σκοτωθοῦν γιά χάρη τῶν Τούρκων καί αναζητοῦσαν δικούς τους δρόμους σωτηρίας, μέσα ἀπό ἔντονες παρασκηνιακές ἐνέργειες.

Στίς ἀρχές Σεπτεμβρίου, ἐνῶ οἱ διαβουλεύσεις τούρκων καί ἀλβανῶν μέσα στήν ἀποκλεισμένη πόλι ὄχι μόνο δέν ὁδηγοῦσαν πουθενά ἀλλά ἀντίθετα τροφοδοτοῦσαν τήν καχυποψία καί τήν ἔνταση, σημειώθηκε ἕνα γεγονός πού ἐπιτάχυνε τίς παραπέρα ἐξελίξεις.

Ὁ ἄμαχος πληθυσμός μέ ἐπικεφαλῆς τίς Ὀθωμανίδες γυναῖκες ξεχύθηκε στούς δρόμους, κύκλωσε τό παλάτι καί ὅπως γράφει ὁ Τρικούπης: «ὀδυρόμεναι ἐκραύγαζαν, ὅτι ἀπέθνησκαν τῆς πείνας καί τῆς δίψας καί ἐπεκαλοῦντο ἐν ὀνόματι Θεοῦ καί τοῦ βασιλέως των τόν ταχύν συμβιβασμόν μετά τῶν πολιορκητῶν, ὡς τήν μόνην ἀποτροπήν τοῦ παντελοῦν ὀλέθρου».

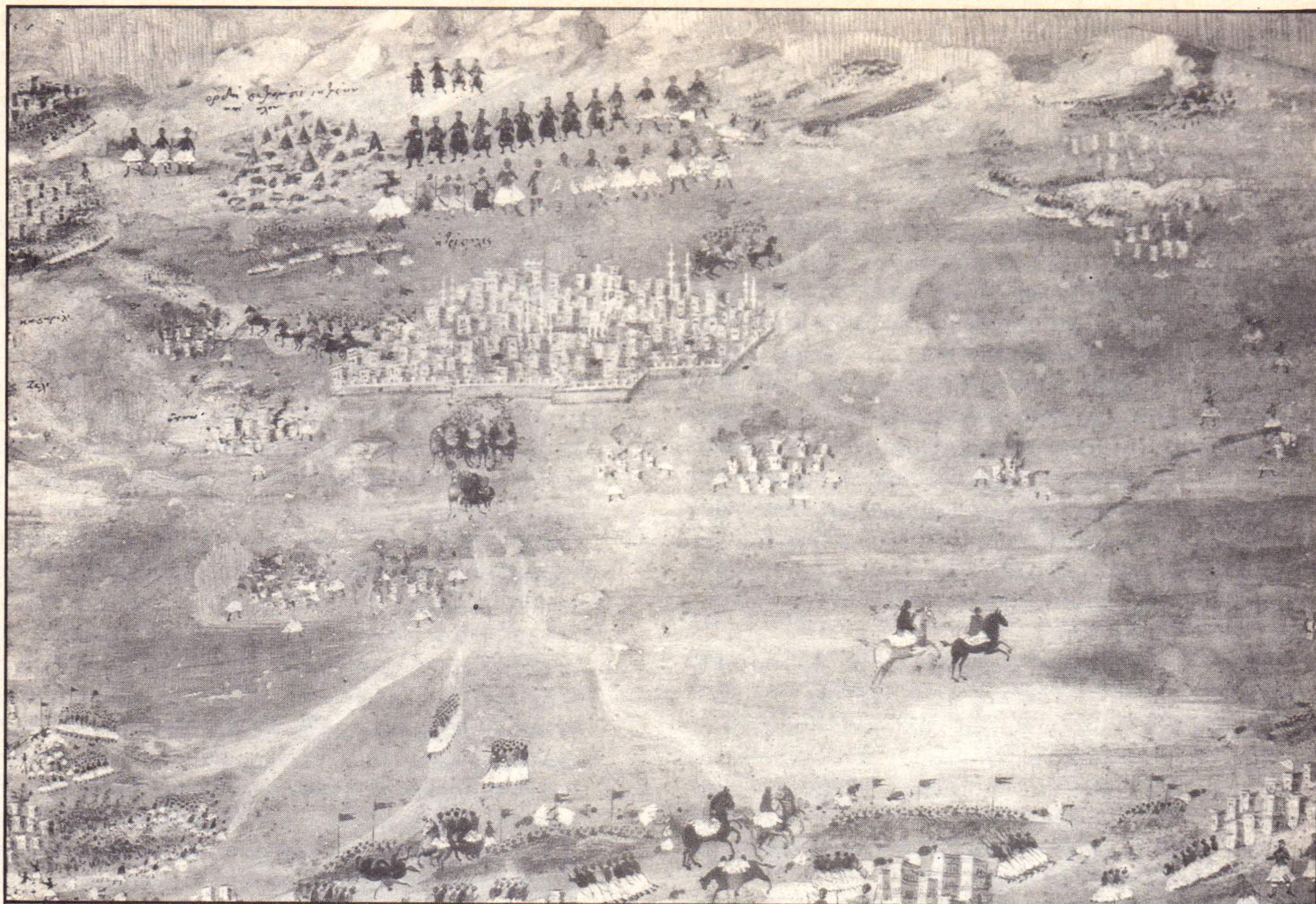
Ὕστερα ἀπό αὐτή τή λαϊκή ἐξέγερση ἡ ἰδέα γιά συνθηκολόγηση ἐπισκιάζει ἀποφασιστικά κάθε ἄλλη. Οἱ προεστοί καί οἱ Ἀρχιερεῖς ἀπελευθερώνονται καί προσωπικά ὁ Κεχαγιάμπεης ζητᾶ τίς καλές τους ὑπηρεσίες γιά τήν ἐπίτευξη μιᾶς συμφωνίας.

Ἡ ἐπιστολή τῶν ἑλλήνων ὁμήρων, ἀνεξάρτητα ἀπό τό ὕφος της, δείχνει πλέον ξεκάθαρα ὅτι ἡ πολιορκία πλησιάζει στό τέλος της. Ὅμως στό κατόφλι αὐτοῦ τοῦ ἀνεπανάληπτου θριάμβου οἱ ἕλληνες ὁπλαρχηγοί συνειδητοποιοῦν μέ τρόμο ἕνα μεγάλο πρόβλημα. Πῶς θά ἐλέγξουν τά πλήθη τῶν ἀτάκτων πού καθημερινά συρρέουν στά ἑλληνικά στρατόπεδα;(4)

Οἱ θησαυροί τῆς Τριπολιτσᾶς καί ἡ χλιδή τῶν Τούρκων ἀξιωματούχων ἔχουν ἐξάψει σέ ὑπερβολικό βαθμό τήν φαντασία τοῦ «ὁπλοφόρου λαοῦ» πού διεκδικοῦσε φανερά πλέον τό δικαίωμά του στή διανομή τῶν λαφύρων. Οἱ Ἕλληνες ὁπλαρχηγοί πού μέχρι τότε συντηροῦσαν παρόμοιες διαθέσεις καί ἐλπίδες σέ μιά προσπάθεια νά ἀποφύγουν τήν ἀνοικτή ἀνταρσία τῶν στρατιωτῶν πού δέν μποροῦσαν νά πληρώσουν, τώρα ἐπιχειροῦν, γιά διαφορετικούς λόγους ὁ καθένας, νά ψαλιδίσουν αὐτά τά τόσο ἐπικίνδυνα ὄνειρα.

Οἱ προθέσεις τῶν ὁπλαρχηγῶν νά βγάλει τούς ὁπλοφόρους ἔξω ἀπό τό παιχνίδι τῆς ἰσότιμης διανομῆς τῶν λαφύρων δημιουργεῖ στά ἑλληνικά στρατόπεδα ἀπανωτά κύματα ἀγανάκτηση καί ὅπως γράφει ὁ Finley: «Στό στρατόπεδο ἁπλώθηκε κῦμα ὀργῆς καί ἀποφασίστηκε μέ τή σιωπηλή συναίνεση ὅλων νά τερματισθεῖ ἡ προδοτική αὐτή ἱστορία τῶν ἀρχηγῶν μέ τήν κατάληψη τῆς πόλης εἴτε μέ αἰφνιδιασμό, εἴτε μέ ἔφοδο». Οἱ στρατιῶτες συνειδητοποίησαν ὅτι οἱ ἀρχηγοί τους τούς κοροΐδευαν καί ὅτι πίσω ἀπό τήν παρατεινόμενη πολιορκία, κρύβονταν τά σκοτεινά τους σχέδια γιά εὔκολο πλουτισμό εἰς βάρος τῶν στρατιωτῶν καί τοῦ Δημοσίου Ταμείου. Οἱ μεθοδεύσεις γιά εὔκολο πλουτισμό ἦταν τίς ἡμέρες ἐκεῖνες στήν ἡμερήσια διάταξη. Καί ἐνῶ οἱ ὁπλαρχηγοί ξόδευαν τόν καιρό τους κλείνοντας συμφωνίες μέ τούς πλούσιους Τούρκους, τά ἴδια ἐκφυλιστικά φαινόμενα σημειώνονταν καί στίς τάξεις τῶν ἀτάκτων ὁπλοφόρων σέ μικρότερη βέβαια κλίμακα.

Σέ μιά στιγμή πού ὅλες σχεδόν οἱ ἐλπίδες τῶν πολιορκητῶν στηρίζονταν στήν παράδοση τῆς πόλης ἀπό τίς ἐπιπτώσεις τῆς πείνας δέν ἦταν λίγοι αὐτοί

Ἡ Πολιορκία τῆς Τριπολιτσᾶς.
Ἔργο τοῦ Π. Ζωγράφου καθ' ὑπαγόρευση τοῦ Στρ. Μακρυγιάννη

πού κατά τήν διάρκεια τῆς νύκτας πρῶτα, μέρα μεσημέρι ἀργότερα, προκαλοῦσαν κάτω ἀπό τά τείχη, τήν πεῖνα τῶν τούρκων μέ πάσης φύσεως ἀγαθά, τά ὁποῖα προσεφέροντο σέ ἀστρονομικές τιμές. Ἡ μαρτυρία τοῦ Τρικούπη καί ἐδῶ εἶναι ἀποκαλυπτική: «ἐπεκράτει δέ καί τόση ἀταξία καί ἀπροσεξία ἐν τῶ στρατοπέδω, ὥστ' ἐλαθροπώλουν τινές αἰσχροκερδεῖς πρός τούς πολιορκουμένους ὑπό τό σκότος τῆς νυκτός τροφάς»(5).

Ἦταν πιά φανερό ὅτι μέ παρόμοια δεδομένα τά ἔκτροπα ἀμέσως μετά τήν ἅλωση τῆς πόλης ἔπρεπε νά θεωροῦνται ἀναπόφευκτα. Ὁ φόβος τῶν ταραχῶν πού θά μποροῦσαν νά ὁδηγήσουν ἀκόμα καί σέ ἐμφύλια σύρραξη ὑποχρέωσε τούς ἕλληνες ὁπλαρχηγούς νά ἐκτονώσουν τήν ἔνταση μέ τή σύνταξη ἑνός κοινοῦ κειμένου ὅπου προβλεπόταν μέ σαφήνεια ἡ συμμετοχή τῶν στρατιωτῶν στό διαμοιρασμό τῶν λαφύρων.

Σύμφωνα μέ τή μαρτυρία τοῦ Φιλήμωνα, οἱ ἕλληνες ὁπλαρχηγοί ἀφοῦ δήλωναν ὅτι δέν εἶχαν πρόθεση νά ἀδικήσουν οὔτε τούς στρατιῶτες οὔτε τήν Πατρίδα ζητοῦσαν ἀπό τούς στρατιῶτες νά ἐγκρίνουν τά παρακάτω πιθανά σενάρια ἅλωσης τῆς πόλης.

Σενάριο πρῶτο: Ἡ πόλη παραδίδεται μέ συνθήκη. Στή περίπτωση αὐτή τά 2/3 τῆς λείας θά περνοῦσαν στά χέρια τῶν στρατιωτῶν καί τό 1/3 θά δινόταν στή Πατρίδα «διά τά ἔξοδα τοῦ πολέμου καί ἄλλων της ἀναγκῶν».

Σενάριο δεύτερο: Ἡ πόλη κυριεύεται μέ ἔφοδο. Ἐδῶ οἱ στρατιῶτες ἔχουν τά 3/4 τῶν λαφύρων καί ἡ Πατρίδα τό 1/4.

Σενάριο τρίτο: Οἱ πολιορκημένοι ἐγκαταλείπουν τήν πόλη καί ἐπιχειροῦν ν' ἀνοίξουν πολεμώντας δρόμο ἀνάμεσα ἀπό τίς Ἑλληνικές Θέσεις. Στήν περίπτωση αὐτή οἱ στρατιῶτες ἔπρεπε νά ἀσχοληθοῦν ἀποκλειστικά στή καταδίωξη τοῦ ἐχθροῦ καί στή πόλη θά ἔμπαιναν μόνο ἕνας καπετάνιος ἀπό κάθε στράτευμα συνοδευόμενος ἀπό 100 ἐνόπλους μέ σκοπό τήν «καταγραφή» τῆς λείας. Αὐτονόητο ἦταν ὅτι ὁ διαμοιρασμός τῶν λαφύρων θά γινόταν σύμφωνα μέ τό δεύτερο σενάριο.

Ἡ συνθήκη ὑπογράφηκε στίς 11 Σεπτεμβρίου καί κάτω ἀπό τό κείμενο ἔβαλαν τίς ὑπογραφές τους: ὁ Δημ. Ὑψηλάντης, ὁ Πατρῶν Γερμανός, ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, ὁ Ἀναγνώστης Παπαγιαννόπουλος, ὁ Ἀναγνώστης Παπαγεωργίου, ὁ Παναγιώτης Γιατράκος, ὁ Ἕλους Ἄνθιμος, ὁ Σωτήρης Χαραλάμπης, ὁ Παναγιώτης Κρεββατᾶς καί ὁ Θ. Κολοκοτρώνης.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

«Γιά τά Παιδιά τῆς ΚΝΕ που 'παν στή Ζωή τό Μεγάλο ...ΜΠΕ»

γράφει ὁ Π.Ι.

Τά μαῦρα σύννεφα πού μαζεύονταν ὅλη τή νύχτα εἶχαν σκεπάσει πιά τόν οὐρανό. Ἦταν πρωί, 9 ἡ ὥρα καί νόμιζες ὅτι ἦταν μεσάνυχτα. Κάθε ἐλπίδα γιά κάποια ἀκτίνα ἥλιου πού τόσο βοηθοῦσε στή φωτοσύνθεσή μου εἶχε χαθεῖ. Καί τό χειρότερο, οἱ πρῶτες χοντρές στάλλες ἄρχισαν νά χτυποῦν βίαια τά εὐαίσθητα φυλλαράκια μου. Ἔστρεψα τό βλέμμα μου στό ἄδειο ρετιρέ τοῦ Περισσοῦ. Ἄδειο καί σκοτεινό. Ὁ κύριός μου, ὁ Φαρίλαος Χλωράκης θά γυρνοῦσε ὡς συνήθως κατά τίς 1. Οἱ καινούργιοι φίλοι του, ὁ Χαράκος, ὁ Φύρκος καί ὁ Θατσοτάκης μέ τήν μαύρη τους Κάντιλακ, εἶχαν περάσει κατά τίς 12 τό προηγούμενο βράδυ μέ ἐκεῖνες τίς κολασμένες ἀεροσυνοδούς νά τόν πάρουν γιά τήν καθημερινή τους πιά ἔφοδο στά σκυλάδικα. Κι ἐκεῖνος ξεχνώντας τόν σοσιαλιστικόι ἀσκητισμό μέ τόν ὁποῖο χρόνια μᾶς διαπαιδαγωγοῦσε καί βρωμοκοπώντας Λε Πα κατέβηκε δυό δυό τά σκαλιά γιά νά τούς συναντήσει. Δέν ἦταν πιά ζωή αὐτή. Αὐτή ἡ προσπάθειά του νά γίνει χαρισματικός ἀκολουθώντας τά χνάρια τοῦ τέως πρωθυπουργοῦ θά μᾶς κατέστρεφε ὅλους.

Δέν μποροῦσα νά περιμένω ἄλλο. Καταβάλλοντας ὑπερφυσική προσπάθεια βγῆκα ἀπό τή γλάστρα μου καί τινάζοντας τίς κοπριές, προσπάθησα νά στηριχτῶ στίς ρίζες μου, πρᾶγμα πού δέν ἦταν καί τόσο δύσκολο τελικά.

Ἄνοιξα τη μπαλκονόπορτα καί βρέθηκα στό διαμέρισμα. Περίμενα σημεῖα καί τέρατα, ἀλλά ὄχι τό θέαμα πού ἀντίκρυσα. Πεταμένα μπουκάλια σαμπάνιας καί οὐισκιοῦ, γυναικεία ἐσώρουχα... Στό πίκ - άπ ὁ δίσκος «μέ ἀντιθέσεις καί καυγαδάκια». Στό γραφεῖο του ξεδιάντροπα ἀνοιγμένο τό βιβλίο ἐκείνου τοῦ σατανᾶ, ἡ «Περεστρόϊκα» καί Θεέ μου, πῶς ἄντεξα; Στόν τοῖχο τό πορτραῖτο τοῦ σύντροφου Ἰωσήφ Στάλιν μέ ἕνα τσιγκελωτό μουστάκι ζωγραφισμένο μέ μαρκαδόρο. Τά ἀγγεῖα μου σηκώθηκαν ὄρθια. «Ποτέ ξανά ἐδῶ», οὔρλιαξα καί ἔτρεξα στίς σκάλες. Ἔξω γινόταν κατακλυσμός ἀλλά ἤξερα τόν προορισμό μου. Στά γραφεῖα τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου ἐκεῖ στήν Πλατεία πού οἱ σύντροφοι εἶχαν μετονομάσει σέ Τιέν 'Αν Μέν ζοῦσε τό πνεῦμα τοῦ σοσιαλισμοῦ. Βυθισμένος στίς σκέψεις μου οὔτε πού κατάλαβα πότε ἔφτασα. Ἀλλά τί γινόταν ; Τά παράθυρα κατάκλειστα κι ἕνα τεράστιο πανώ «δέν θά περάσει ὁ ἀναθεωρητισμός». Ὅμως δέν ἦταν αὐτό πού ἔκανε τά γόνατά μου νά λυθοῦν. Τά γραφεῖα ἦταν ζωσμένα ἀπό τεθωρακισμένα. Ναί, τεθωρακισμένα καί κάτι θηριώδεις τύπους πού κρατοῦσαν ἁλυσίδες καί σιδερόβεργες. Μά τί γινόταν; Πραξικόπημα; Μά ὄχι, ἐκεῖνοι οἱ τύποι μοῦ ἦταν γνωστοί. Τά μέλη τοῦ συνδικάτου οἰκοδόμων Περισσοῦ. Κι ἐκεῖνοι οἱ ἑβδομήντα νεαροί πού περίμεναν σέ μία γωνιά; Μά τί ἔλεγαν οἱ ντουντούκες; Ἔστησα αὐτί. «Ἀνοῖξτε νά μπεῖ τό νέο κεντρικό συμβούλιο, ἀλλιῶς θά χυθεῖ αἷμα». Ἔσκυψα νά προφυλαχτῶ ἀπό τά σφυριά καί τά δρεπάνια πού ἐκτοξεύτηκαν παραχρῆμα ἀπό τά πολιορκημένα γραφεῖα.

—«Ἰωσήφ», εἶπα, «τώρα εἶναι ἡ ὥρα τῆς μεγάλης ἀπόφασης» καί καθώς ξαναγύρισαν στή μνήμη μου οἱ εἰκόνες τοῦ κολασμένου ρετιρέ ἄνοιξα μιά σχάρα καί βρέθηκα στούς ὑπονόμους. Σέ δυό λεπτά βρισκόμουν στά ἄδυτα τῶν γραφείων. Μιά ἔντονη σχεδόν ξεχασμένη ὀσμή γέμισε τά ρουθούνια μου. Ρώσικη βότκα!! Ὄχι σάν ἐκείνη τήν ξενέρωτη Γκορμπατσώφ ἤ τήν ἀκόμα χειρότερη Πολωνέζικη πού ἦταν οἱ μόνες πού μέ ἀπόφαση τῆς Κ.Ε. τοῦ Κόμματος μαζί μέ τό τζιν καί τό οὐίσκι ἐπιτρεπόταν τά μέλη νά καταναλώνουν. Ἀκολουθώντας τή μύτη μου δέν ἄργησα νά βρεθῶ σέ ἕνα ἀποστακτήριο, παράνομο φυσικά.

«Τί γυρεύεις ἐσύ ἐδῶ», ἀκούστηκε μιά ἄγρια φωνή. Γύρισα καί ἀντίκρισα τόν σύντροφο γραμματέα τῆς ὀργάνωσης τοῦ Χημικοῦ.

«Εἶμαι μαζί σας, σύντροφε», εἶπα μέ ἀγέρωχο ὕφος.

«Κι ἐσύ, τό ἀγαπημένο παιδί τοῦ Χλωράκη; Φαίνεται ὅτι τώρα πιά ἡ νίκη εἶναι δική μας. Μά ἕνα πές μου, πῶς ἔγιναν ὅλα αὐτά;»

Μέ δακρυσμένα μάτια τοῦ διηγήθηκα τόν ἐκφυλισμό τῆς ἡγεσίας. Ὅταν τέλειωσα ἐκεῖνος εἶπε:

«Ξέραμε γιά τά χάλια τῆς ἡγεσίας, ἀλλά δέν μπορούσαμε νά φανταστοῦμε τέτοια κατάσταση. Μᾶς εἶσαι πολύτιμος. Θά σέ βγάλουμε στό ραδιόφωνο, θά σοῦ πάρουμε συνέντευξη γιά τόν πραγματικό «Ὁδηγητή» μά ἔλα τώρα, σύντροφε, νά σοῦ δείξω τη δική μας ζωντανή πρόταση ἐνάντια στήν καπιταλιστική βαρβαρότητα».

«Ναί», εἶπα, «θέλω νά τά μάθω ὅλα».

«Ἀρχίζουμε ἀπό δῶ. Ξέρεις βέβαια τήν ἀπόφαση τοῦ Κόμματος σχετικά μέ τή Ρώσικη βότκα. Ἔχει ἀπαγορευτεῖ γιατί λέει ἀναστέλλει τίς πνευματικές λειτουργίες». Γέλασε δυνατά. «Τόσα χρόνια

πού τήν καταναλώναμε βλέπεις κανένα σύντροφο ἀποβλακωμένο;» Γέλασα κι ἐγώ. «Δέν νομίζω ὅτι χρειάζεται ἀπάντηση», εἶπα. «Γι' αὐτό κι ἐμεῖς φτιάξαμε αὐτό τό ἀποστακτήριο. Παράγουμε ἑκατό μπουκάλια τή μέρα καί τό πενταετές πρόγραμμά μας προβλέπει τριακόσια. Ὅμως —σέ σένα το λέω μόνο— ἀντιμετωπίζουμε κάποια προβλήματα».

«Ποιά;»

«Να, οἱ σύντροφοι ἐδῶ συνήθως εἶναι τύφλα καί πρέπει νά τούς ἀντικαθιστοῦμε κάθε μέρα μέ ἄλλους» καί σάν ἁπτή ἐπιβεβαίωση εἴδαμε ἕνα σύντροφο ἐμφανῶς εὐτυχισμένο μέ ἕνα μισοάδειο μπουκάλι νά μᾶς πλησιάζει.

«Πᾶμε νά σοῦ δείξω τά ὑπόλοιπα», εἶπε καί μέ τράβηξε ἀπό τό χέρι πρίν προλάβω νά γευτῶ ἔστω καί μιά γουλιά ἀπό ἐκεῖνο τό ὑπέροχο ποτό.

Σέ λίγο φτάσαμε μπροστά σέ μιά πόρτα. «Ἡ αἴθουσα ἐργασιοθεραπείας», ἀνακοίνωσε.

Μπαίνοντας μέσα τό θέαμα πού ἀντίκρισα μ' ἔκανε νά τά χάσω. Καμιά τριανταριά ἄτομα ἀφισσοκολοῦσαν μέ ἀσύλληπτη ταχύτητα τούς τοίχους τῆς τεράστιας αἰθουσας. Ἀφοῦ τελείωναν τήν πρώτη στρώση, ξανακολλοῦσαν τίς ἴδιες ἀφίσσες πάνω στίς μόλις κολλημένες.

«Μά τί κάνουν ;» ρώτησα ἀπορημένος.

«Αὐτοί εἶναι οἱ πρῶτες βούρτσες τῆς Νεολαίας», ἀνακοίνωσε ἐπίσημα. «Τώρα πού τό κόμμα ἔγινε ἐξουσία τέρμα οἱ ἀφισσοκολλήσεις. Καταλαβαίνεις τήν κατάστασή τους. Δέν ἤξεραν καί τίποτε ἄλλο νά κάνουν... Μ' αὐτό τόν τρόπο τώρα περνάνε τήν ὥρα τους καί παράλληλα κρατάνε τή φόρμα τους γιά τό νέο ἀγωνιστικό ξεκίνημα.

«Κι αὐτοί μέ τά καδρόνια πού στέκουν πίσω τους;»

«Αὐτοί εἶναι ἡ περιφρούρηση».

«Ἡ περιφρούρηση; Ἐδῶ μέσα;»

«Ναί. Γιατί σημασία γιά μᾶς καί γιά τή θεραπεία αὐτῶν ἔχει ἡ φυσικότητα τῶν συνθηκῶν ».

Καί τραβώντας με ἀπ' τό μανίκκι μέ ὁδήγησε στήν ἑπόμενη αἴθουσα.

Καθώς ἄνοιγε τήν πόρτα μέ ἐνημέρωνε.

«Ἐδῶ εἶναι ἡ αἴθουσα ἀποκατάστασης τῆς ἀλήθειας, πρόσεξε ὅμως γιατί τό θέαμα μπορεῖ νά σέ σοκάρει».

Πῶς ὅμως νά μή σοκαριστεῖ κάποιος ὅταν βλέπει μιά αἴθουσα γεμάτη νεκροκεφαλές καί κάτι γαντοφορεμένους ὁλόλευκα ντυμένους τύπους νά τίς πασπατεύουν; Φαίνεται ὅτι παρατήρησε ὅτι τό χρῶμα μου ἄρχισε νά γίνεται ὑπέρ τό δέον ἄσπρο γι' αὐτό μέ ἔπιασε ἀπ' τόν ὦμο φιλικά.

«Ἡσύχασε, ἡσύχασε», εἶπε. «Αὐτό πού βλέπεις δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό μιά λεπτή ἐπιστημονική ἐργασία. Αὐτά τά κρανία ἔχουν ἔρθει ἀπό πολύ μακριά καί ἔχουν ἕνα κοινό γνώρισμα μεταξύ τους. Μιά τρύπα στό πίσω μέρος...»

«Ἀ!» φώναξα μέ βδελυγμία, «εἶναι ἐκεῖνα τά καθάρματα, οἱ ἀντεπαναστάτες. Τί γυρεύουν ἐδῶ, στό τέμενος τοῦ σοσιαλισμοῦ τά βρωμερά τους κρανία;»

«Ξέρεις, σύντροφε» εἶπε ὅλο κατανόηση, «οἱ ἄνθρωποι ἔχουν πολύ μαλακώσει τά τελευταῖα χρόνια κι ἔχουν διαβρωθεῖ ἀπό τήν ἀστική προπαγάνδα. Ἔτσι τούς εἶναι ἀδύνατο ὄχι βέβαια νά αἰσθανθοῦν τό μεγαλεῖο κάποιων πράξεων πού ἄλλο στόχο δέν εἶχαν παρά τήν οἰκοδόμηση ἑνός νέου συστήματος μέ ἀνθρώπινο πρόσωπο, ἀλλά δέν μποροῦν οὔτε ἁπλά νά τίς ἀποδεχθοῦν. Ἐμεῖς σάν γνήσιοι μελετητές τοῦ Μαρξισμοῦ - Λενινισμοῦ δέν ἐρχόμαστε σέ καταμέτωπη σύγκρουση μ' αὐτή τους τήν πρόληψη, ἀλλά παράλληλα δέν δίνουμε καί ὅπλα στόν διεθνή ἰμπεριαλισμό. Γι' αὐτό αὐτοί οἱ σύντροφοι ἔχουν ἀναλάβει νά βουλώσουν τίς τρύπες τῶν νεκροκεφαλῶν, πού μετά θά ἐπιστραφοῦν στίς χῶρες τους καί θά ξαναταφοῦν. Μά ἔλα, ἔλα, ἔχουμε πολλά νά δοῦμε ἀκόμα».

Καθώς προχωρούσαμε στό διάδρομο πού ἔμοιαζε νά μήν ἔχει τέλος, πλέοντας σέ πελάγη εὐτυχίας τόν ρώτησα:

«Δέν μοῦ λές, σύντροφε, πότε θά βγοῦμε στόν κόσμο; Πότε θά χτίσουμε τό σοσιαλισμό χωρίς ἀναθεωρητές καί τσιράκια τοῦ καπιταλισμοῦ;»

Περίμενα κάπου ἕνα λεπτό μέχρι νά ἀνοίξει τό στόμα του.

«Ξέρεις, δέν πρέπει νά ἔρθουμε σέ ἀνοιχτή ρήξη μέ τό κόμμα... Εἴμαστε λίγοι ἀκόμα... Δέν στοχεύουμε νά φτιάξουμε κόμμα ἤ κάτι παρόμοιο... Ἡ πρόσβαση στή νεολαία... Ἡ Συλλογική ἡγεσία...»

Ἀπό μακριά ἐρχόταν στ' αὐτιά μου βόγγοι καί λυγμοί.

«Φθάνουμε στόν ἑπόμενο σταθμό μας», βιάστηκε νά πεῖ.

Ἦταν ἕνας τοῖχος μισογκρεμισμένος. Πάνω του, πέντε σύντροφοι χτυποῦσαν τά κεφάλια τους καί ἔκλαιγαν μέ λυγμούς.

«Ἕνας τοῖχος ἀπό τό σπίτι τοῦ σύντροφου Στάλιν». Ἀνατρίχιασα. «Πάνω σ' αὐτόν τόν τοῖχο τῶν δακρύων κάθε συνεπής σύντροφος θρηνεῖ καί ὑπόσχεται νά δώσει ἀκόμα καί τή ζωή του γιά νά ξανάρθει ἐκείνη ἡ εὐτυχισμένη ἐποχή πού ὅλα θά εἶναι δικά μας».

Καθώς προχωρούσαμε γιά τόν ἑπόμενο σταθμό

μας παρά τή συγκινησιακή δύναμη ὅλων ἐκείνων τῶν σκηνῶν ἄρχισα νά σκέφτομαι ὅτι οἱ σύντροφοι δέν εἶχαν κάτι ἀπτό νά μοῦ προσφέρουν κι ὅτι... Τό χέρι τοῦ σύντροφου χημικοῦ μέ τράβηξε σέ ἕνα πορτάκι πού μετά βίας μποροῦσε κανείς νά διακρίνει. Μπήκαμε σ' ἕναν προθάλαμο. Τήν πόρτα πού ὁδηγοῦσε στήν ἄλλη αἴθουσα φύλλαγαν δύο πανύψηλοι κοζάκοι. «Βγάλτε τά παπούτσια σας», διέταξαν.

Τά βγάλαμε καί προχωρήσαμε. Τό θέαμα ξεπερνοῦσε ἀκόμα καί ἐκεῖνο τῆς αἴθουσας μέ τίς νεκροκεφαλές. Ἡ καινούργια αἴθουσα ἦταν φωτισμένη μέ κεριά καί 10 σύντροφοι ντυμένοι μέ πορφυρούς χιτῶνες, μετέτρεπεν σέ σκόνη μέσα σέ τεράστια γουδιά ἀνθρώπινα ὀστά. Ἄλλοι δέκα ντυμένοι μέ κίτρινους χιτῶνες ἔβαζαν τή σκόνη σέ μικροσκοπικά σακουλάκια.

«Ἐδῶ φτιάχνονται τά φυλαχτά ἀπό τά ὀστά τῶν μαρτύρων τοῦ σοσιαλισμοῦ», καί πιάνοντας ἕναν πεταμένο ἀστράγαλο μοῦ τόν βάζει στή χούφτα. «Τά ὀστά βέβαια εἶναι πολυτιμότερα καί πιό ἀποτελεσματικά».

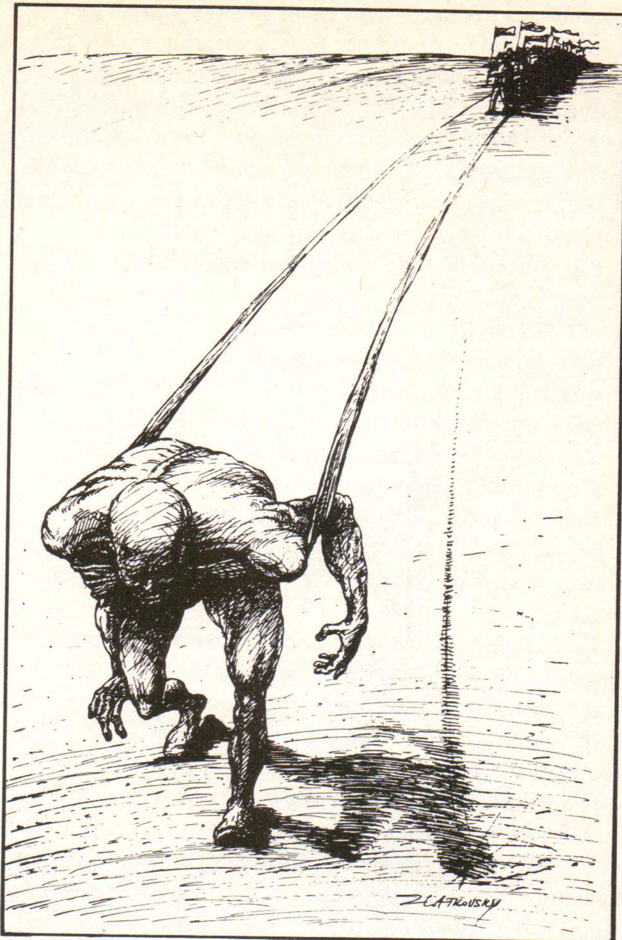
Τότε ἕνας φοβερός κρότος συντάραξε τό κτίριο καί ὅλα ἄρχισαν νά καταρρέουν γύρω μας. Ἕνας ἀβάσταχτος πόνος μέ διαπέρασε κάνοντάς με νά νιώσω σάν σκελετός πού τόν κάνουν σκόνη στό γουδί...

Ὅταν ἄνοιξα τά μάτια μου τό πρῶτο πράγμα πού ἀντίκρυσα ἦταν τρία πρόσωπα ὄρθια, μέ πλεγμένα τά χέρια, ἁπλωμένα πρός τόν οὐρανό. Κάτω ἀπό τά πόδια τους κυλοῦσαν δυό ποτάμια μέ μέλι καί γάλα, ἐνῶ δίπλα τους πετοῦσαν πουλάκια. «Τί εἶναι αὐτό;» μονολόγησα δυνατά, «τό τέλος τῆς ἱστορίας; Ἡ ἔλευση τοῦ ἀρχέγονου κομμουνισμοῦ;»

«Ὄχι, σύντροφε», ἀκούστηκε μιά φωνή, «εἶναι ὁ πίνακας τῆς ἐθνικῆς συμφιλίωσης. Δέ βλέπεις τόν Χλωράκη, τόν Φύρκο καί τόν Θατσοτάκη;»

Γύρισα πρός τό μέρος τῆς φωνῆς καί τότε κατάλαβα ὅτι βρισκόμουν στό θάλαμο ἑνός νοσοκομείου μαζί μέ ἄλλους ἐπιζῶντες τῆς ἐκκαθάρισης τῶν γραφείων καί πιάνοντας τό κεφάλι μου ψηλάφισα τίς γάζες. Ὅλα ἄρχισαν νά ἐπιστρέφουν στή μνήμη μου. Τά κόκκαλα, οἱ νεκροκεφαλές, οἱ σύντροφοι πού καμιά διέξοδο, καμιά ἀσφάλεια δέν μποροῦσαν νά μοῦ προσφέρουν...

Τότε ἀκούστηκε ἡ πόρτα πού ἄνοιγε καί φάνηκε ὁ Χλωράκης μέ δυό γιατρούς. Ἔκλεισα τά μάτια

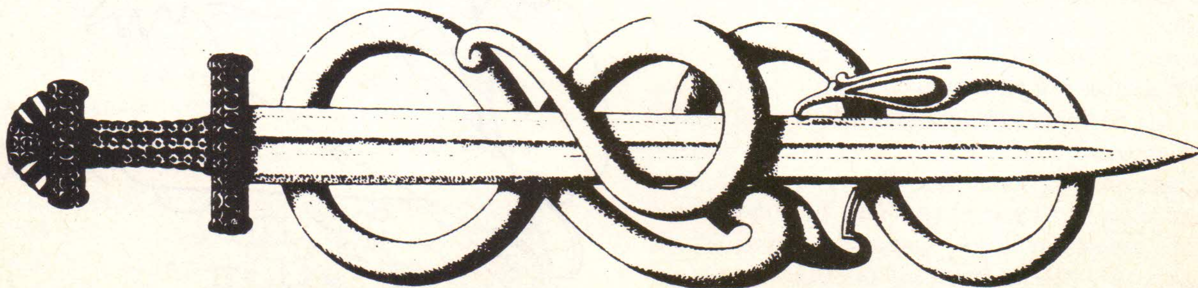

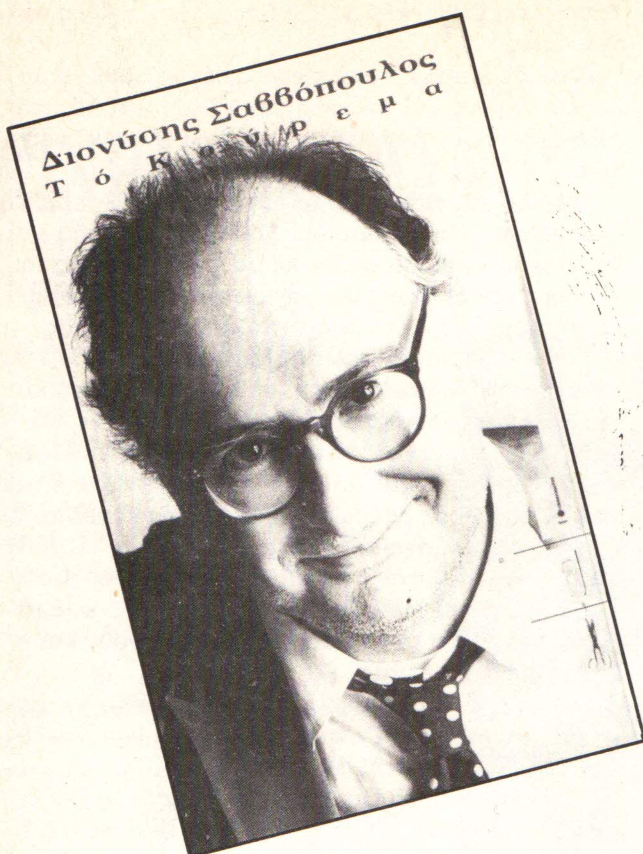
κάνοντας τόν κοιμισμένο. Τά βήματά του πλησίαζαν ἀργά. Ὅταν σταμάτησαν μισάνοιξα τά μάτια πιστεύοντας πώς εἶχε φύγει. Ὅμως ἦταν ἐκεῖ, μπροστά μου καί μέ κοιτοῦσε χαμογελαστός. Εἶχε τήν ὄψη τοῦ πατέρα πού συγχωρεῖ τά πάντα. «Ἰωσηφάκο», εἶπε γλυκά, «τί γύρευες ἐκεῖ πέρα;».

Δυό δάκρυα κατέβηκαν στά μάγουλά μου.

«Μέ παρέσυραν, πάρε με μαζί σου, θά σοῦ εἶμαι πιστός ὅπως πάντα. Θά κάνω ὅ,τι πεῖς ἐσύ καί ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος».

Τότε ἐκεῖνος ἄνοιξε τήν ἀγκαλιά του καί χάθηκα στήν θαλπωρή της. Ἐπιτέλους, μετά ἀπό τόσες περιπέτειες, εἶχα ξαναβρεῖ τόν ἀγαπημένο πατερούλη μου κι ἡ φιλόξενη γλάστρα μου θά ἦταν σίγουρα ἐκεῖ νά μέ περιμένει. Ἴσως καί καμιά βραδυνή ἔξοδος σέ κανένα μπουζουξίδικο νά μέ βοηθοῦσε νά ἀπαλλαγῶ ἀπό τά σχήματα τοῦ παρελθόντος.

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ:

«Τό κούρεμα»

Στρουθοκαμηλισμός ἤ Κάθαρση

Τῆς Ζωῆς Ράπτη

Ἔξι ὁλόκληρα χρόνια μετά τό '83 καί τό ξαφνικό κῦμα στό Ὀλυμπιακό, ἔξι χρόνια μιᾶς περιόδου εὐτροφίας καί ἐφησυχασμοῦ μέ τραπεζάκια ἔξω, ἔξι χρόνια ἑνός μικρομεσαίου ὁράματος ...... ἄρκεσαν ἴσως γιά νά ἐνηλικιώσουν κάποιους ἀνηλίκους διαρκῶς συμπολῖτες μας, κορυφαῖο παράδειγμα τῶν ὁποίων, ὁ συνθέτης Διονύσης Σαββόπουλος.

Κι ὅπως κάθε ἐνηλικίωση ἐνέχει μιά λύτρωση ἀπό ἐφηβικά δεσμά, ἕνα εἶδος ἰδιότυπης κάθαρσης ἔτσι κι ὁ Διονύσης δέ δίστασε νά κουρευτεῖ ἀποδυόμενος τῆς περιβολῆς πού χαρακτήρισε τά τελευταῖα χρόνια «αὐτό τό συρφετό, τό δημοκρατικό, τό νέο ἐγωϊσμό». Κουρεμένος «ἐπαναστάτης» λοιπόν —ὅπως θέλει νά ὀνομάζεται καί φαινομενιά ἀνήσυχος καί «ὑπεύθυνος» γιά τή γενιά πού σιγόνταρε μέ τά τραγούδια του στέκεται σκεπτικός μπροστά στή θέα ἑνός ἄλλου Ἄδη προετοιμάζοντας τήν ἔφοδό του πρός τό φῶς μέ στολίδια τά λάθη του. Κι ὅλ' αὐτά ἤδη στό πρῶτο τραγούδι τοῦ δίσκου.

Καί ἡ ἔξοδος αὐτή δέν ἀργεῖ νά ξεχυθεῖ ὁρμητικά μέσα στή θεματογραφία τῶν συνθέσεων πού ἀκολουθεῖ.

Ὁ σεβασμός πρός τή γυναῖκα - σύντροφο πού δίνεται ἀψήφιστα καί τό δέος του μπροστά στό θαῦμα τῆς γέννησης τοῦ ἀνθρώπου τόν ὁδηγοῦν μέσα ἀπό ἕνα παροξυσμό ὑπερβολῆς νά στηρίξει τή διαβόητη καί παρεξηγημένη ἀνωτερότητά της ἔναντι κάθε ἄνδρα.

Τό κομμάτι αὐτό μάλιστα σχολιάστηκε καί πικρόχολα σέ κάποιο βαθμό μέ σχόλια τοῦ τύπου: «Νά μήν κρίνει καί ἐξ ἰδίων τά ἀλλότρια ὁ Διονύσης!»

Ὅμως ὁ Διονύσης βλέπει ξεκάθαρα μέσα στή σύντροφο - μητέρα κάτι ἀναμφισβήτητα μοναδικό: τή νίκη τοῦ θανάτου μέ τή γέννηση τῆς ζωῆς πού ἡ ἴδια δίνει, συνεχίζοντας τήν ἁλυσίδα γενεῶν προγόνων καί πολιτισμοῦ.

Ἔτσι ἡ Γυναίκα συνυφαίνεται στά μάτια του μέ τή λάμπα, τήν Ἐκκλησία καί τήν Ἀνατολή, δηλαδή ὅλα ἐκεῖνα τά στοιχεῖα τῆς Ὀρθοδοξίας πού χρόνια ὁλόκληρα ἔδειχναν τό δρόμο στό ἑλληνικό γένος καθώς ἐκεῖνο βάδιζε στά σκοτεινά.

Καί ἴσως νά ξενίζει ἡ ἀναφορά αὐτή στά παραδοσιακά χαρακτηριστικά τῆς Ἱστορίας μας καθώς γίνεται ἀπό τόν τροβαδοῦρο τοῦ «Ἥλιου κόκκινου ζεστοῦ» καί τῆς «Συγκέντρωσης τῆς ΕΦΕΕ».

Ἡ ἀμφισβήτηση ὅμως καθώς καί ἡ κριτική τῶν ἔργων μιᾶς ὁλόκληρης γενιᾶς δέ σταματᾶ ἐδῶ.

Ὅπως καί δέν ἀρχίζει σ' αὐτό τό δίσκο.

Ξεκίνησε ἴσως ἀμυδρά ἀπό τά «Τραπεζάκια ἔξω», ὅπου δειλά ὁ Διονύσης ξεστόμισε γιά τίς γραμμές πού στραβωθήκαν κι ἀποτύχαν εὐτυχῶς, κι ἔφτασε στό «κούρεμα» νά τραγουδήσει ὠμά, χωρίς φτηνές ἀναστολές τήν ἀποτυχία τῆς Ἀριστερᾶς γιατί ἤθελε Ἀλλαγή ὅλων τῶν ἄλλων δίχως νά ἀλλάζει αὐτή.

Δέ δίστασε λοιπόν σήμερα νά καυτηριάσει ἁδρά

τή γενιά τοῦ '60 υἱοθετώντας ὅμως —σάν καινούργιο στοιχεῖο— τό α΄ πληθυντικό πρόσωπο θέλοντας νά δείξει συν-υπεύθυνος πιά γιά τίς αἰώνιες τίς «δυσθυμίες» μας καί τό κενό καί κάποια «πετρωμένα ἀμφισβητῶ» βγαλμένα ἀπό στόματα ἀνθρώπων πού ξέχασαν τή σημασία ἑνός θανάτου γιά τούς ἄλλους — ὅπως χαρακτηριστικά μᾶς λέει.

Ἡ πικρή εἰρωνεία πού ἁπλώνεται διάχυτη σ' ὅλο τό δίσκο βρίσει τήν τελική της κορύφωση στό πολυσυζητημένο κομμάτι «κωλοέλληνες», ὅπου ὁ Σαββόπουλος σέ ἀπόγνωση σκιτσάρει μέ χοντρές γραμμές τό «look» τοῦ σύγχρονου Νεοέλληνα: αὐτῆς τῆς φυλῆς πού θυσιάζει συντρόφους πρός χάριν ἀμνηστίας, πού ζεῖ μακριά ἀπό κάθε τι ἑλληνικό μέ πρωταρχικές ἀξίες τήν ἀσύστολη κατανάλωση καί τήν ἄκριτη ξενολατρεία. Αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων πού ξεχνοῦν τά ὅσια τοῦ ἑλληνισμοῦ καί ἐγκαταλείπουν τόσο εὔκολα τήν Ἱστορία τῆς Φυλῆς καί τά πάτρια ἐδάφη του, γιά Μικρά 'Ασία, Κύπρο, Λευκωσία δέν ἀκούει κανείς...

Γιά τόν πνιγμένο στόν εὐδαιμονισμό κόσμο ὁ Σαββόπουλος προμηνύει: Πέντε αἰῶνες δύσης ἐθνικῆς χωρίς ἴχνος ἐλπίδας ἀνάκαμψης ἤ καί ἐπιστροφῆς. Δέν ὑπάρχει ἐλπίς, στήν Ἑλλάδα ζεῖς.

Κάθαρση; Δέν ὑπάρχει στόν ὁρίζοντα — μᾶς δείχνει ὁ Σαββόπουλος κλείνοντας τήν αὐλαία στόν ἀπόηχο τοῦ κομματιοῦ του. Μόνη ἐλπίδα σωτηρίας ἐγκαταλείπεται στούς Ἕλληνες τῆς Διασπορᾶς ὅπου «στό φῶς καί τή μουσική μιᾶς ἄλλης σκέψεως ἡ Μείζονα Ἑλλάδα θά ἐκραγεῖ».

Κι ἀλήθεια στεκόμενοι νά ἐκτιμήσουμε τό ὅλο ἔργο τοῦ συνθέτη μένουμε ἀνεπάντεχα ἀπορημένοι. Γιατί εἶναι νομίζουμε σαφής καί διάχυτη ἡ κριτική του ἀπέναντι σέ πρόσωπα καί ἀξίες τίς ὁποῖες καλλιέργησαν ἀναντίλεχτα πιστεύω οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἀριστερᾶς. Ὁ ἀφόρητος λαϊκισμός της χρόνια ὁλόκληρα ἐπευφημοῦσε κάποιους φριχτούς μικρομεσαίους πού ξεσαλώναν ἐνῶ δέν ἐμπόδιζε τό τρισκατάρατο ἐκεῖνο πρᾶμα ..... νά πάρει τή θέση καί νά γίνει πράγματι τό μέτρο ὅλων μας.

Οἱ πάγια ἀντεθνικές της θέσεις στήν ἀμυντική πολιτική καταδίκαζαν κάθε ἑλληνική διεκδίκηση πατρίου ἐδάφους.

Ὅσοι ὑποστηρίζουν τήν ἑλληνικότητα τῆς Βορείου Ἠπείρου γιά τήν ὁποία κόπτεται σήμερα ὁ Σαββόπουλος, ἀποκαλοῦνται φασίστες ἀπό τούς ἀνθρώπους ἐκείνους πού μεγάλωσε καί στήριξε ὁ Διονύσης.

Ἡ Κύπρος δέν ἦταν τότε Ἑλληνική γι' αὐτούς, ἐνῶ οἱ Τοῦρκοι ἔπρεπε νά θεωροῦνται ἀδέρφια μας.

Ἡ στράτευση ἦταν δομή μιᾶς σωβινιστικῆς αὐταρχικῆς κοινωνίας ἐνῶ ἡ μάχη γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν πατρώων ἐδαφῶν ἦταν μιά πράξη ἐνάντια στό διεθνές δικαίωμα τῶν λαῶν νά ζοῦν εἰρηνικά!!!

Ὅλη αὐτή ἡ κριτική λοιπόν ἀπέναντι σ' ἕνα ἰδεολογικό χῶρο καί τά πιστεύω του θά ἔπρεπε —ἄν ἤθελε νά εἶναι καθαρή— νά προβάλλει καί νέες προτάσεις παρμένες ἀπό νέες θέσεις, ἰδεολογικές καί πολιτικές.

Παρ' ὅλ' αὐτά ὁ Σαββόπουλος δέν τολμάει νά πάρει ἐπί τέλους μιά ριζοσπαστική θέση καί νά στηρίξει ἕνα νέο ὑγιή ἐθνικισμό πού ἔχει γεννηθεῖ μέσα του.

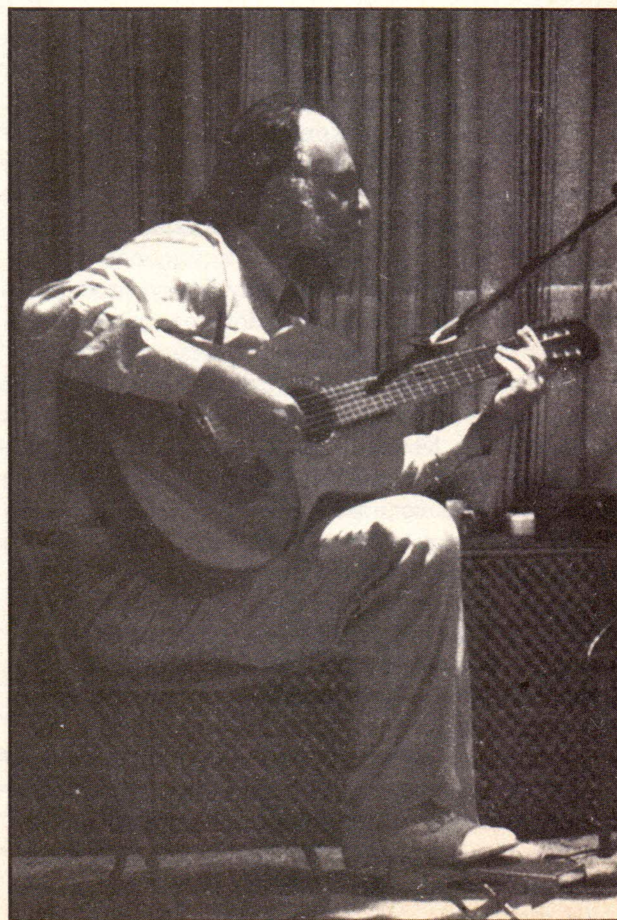
Ἴσως ὁ χαρακτήρας καί ἡ ἡλικία του δέν τοῦ τό ἐπιτρέπουν. Θά παραμείνει λοιπόν ἀναρχικός καί ἀριστερός ἀνάμεσα στούς παλιούς συντρόφους του —ὅσους τοῦ ἀπόμειναν— νά τραγουδάει ἀπελπισμένα τήν ὁμολογημένη ἀποτυχία τῆς 'Αριστερᾶς.

Καί δυστυχῶς, ἄν τελικῶς κάνει αὐτή του τήν ἐπιλογή δέ θά νομιμοποιεῖται σέ καμμία κριτική κατά: «μικρομεσαίων πού ξεσαλώνουν».

Τό ποσοστό πολιτικῆς εὐθύνης γιά τίς ἐπιλογές πού ἔφεραν τήν Ἑλλάδα στή σημερινή θέση εἶναι γιά ὅλους ὅσους στήριζαν αὐτές τίς ἐπιλογές τό ἴδιο. Ἴσως μάλιστα νά εἶναι μεγαλύτερο γι' αὐτούς πού θεωροῦν ἑαυτόν σκεπτόμενο καί διαφοροποιημένο ἀπό τίς πλατιές λαϊκές μᾶζες ὅπως ὁ κ. Σαββόπουλος. Γιατί αὐτοί θά ἔπρεπε νά ὁδηγοῦν καί ὄχι νά καθοδηγοῦνται.

Γιά τούς φωτισμένους ἡ μετάνοια πρέπει νά καθαίρει νά λυτρώνει. Γι' αὐτό καί πρέπει νά εἶναι ἔμπρακτα χειροπιαστή! Καί θαρραλέα!

'Αλλοιῶς τό κούρεμα θά παραμείνει ἄλλο ἕνα θεατρινίστικο ἐφφέ. Ὅπως ἴσως νά ξεκίνησε Διονύση...

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Γράφει:
ὁ Κώστας Βορίδης

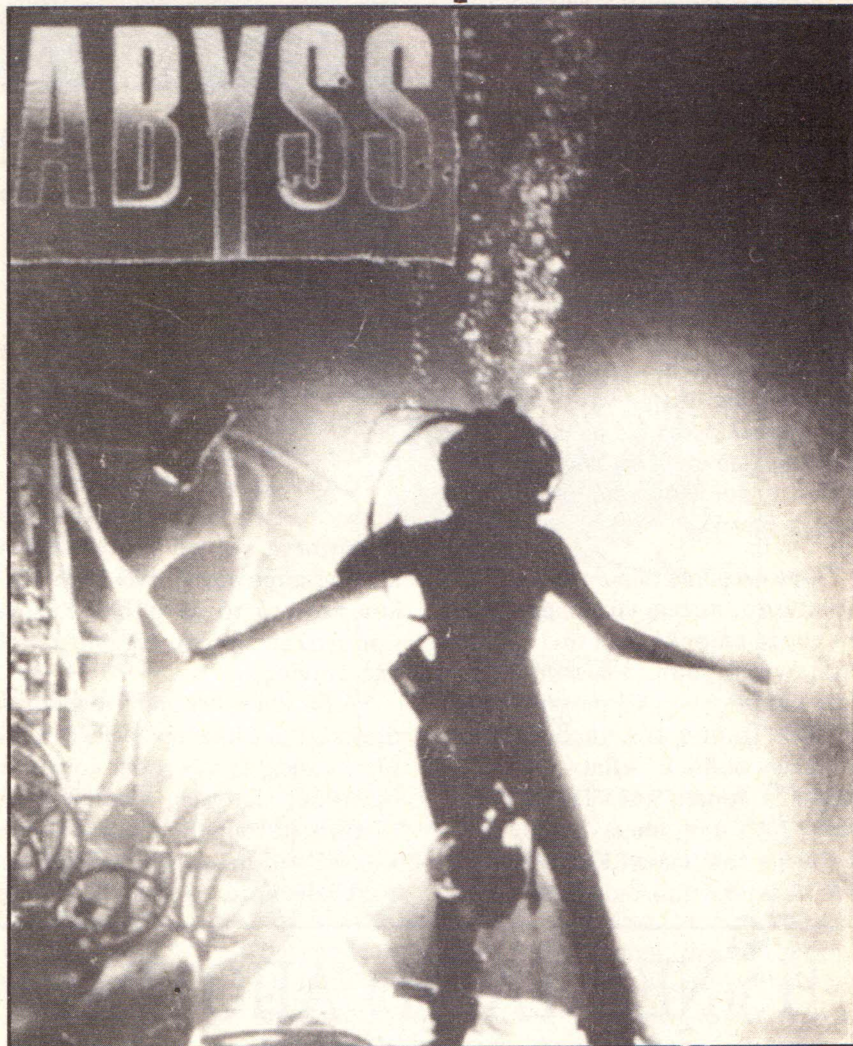
Ἡ νέα κιν/φική περίοδος ἔχει ἀρχίσει καί φαίνεται ν' ἀκολουθεῖ μέχρι τώρα τήν γνώριμη πορεία της. Φεστιβάλ ταινιῶν μικροῦ μήκους στή Δράμα, 30ο Φεστιβάλ Θεσ/νίκης, κάποια ἀφιερώματα καί φυσικά οἱ εἰσαγόμενες ταινίες τοῦ ἐμπορικοῦ δικτύου.

Ἐδῶ θά ἀναφερθοῦμε σέ κάποιες παρατηρήσεις καί διαπιστώσεις πού ἀφοροῦν τήν παραπάνω κιν/φική δραστηριότητα.

Καί κατ' ἀρχήν τό θρυλικό πλέον ἑορταστικό 30ο Φεστιβάλ Θεσ/νίκης, πού ὑπῆρξε τόσο «ἑορταστικό», ὥστε ἐλλείψει ταινιῶν νά προβάλλονται στό διαγωνιστικό μέρος τηλεταινίες ἤ παραγωγές τοῦ 1987, ὅπως τό «Oh Babylon» τοῦ Κώστα Φέρρη Ὅλες οἱ ταινίες πού προβλήθηκαν ἀνταποκρίνονταν ἀπόλυτα στό γνωστό φεστιβαλικό κλῖμα καί πολλές μάλιστα ἦταν καί πολύ κατώτερες αὐτοῦ.

Ἀποτέλεσμα ἦταν ἡ κριτική ἐπιτροπή νά διαπιστώσει γιά μιά ἀκόμη φορά τή βαθύτατη κρίση τοῦ Ἑλληνικοῦ κιν/φου καί νά ἀρνηθεῖ τήν ἀπονομή βραβείων σεναρίου, σκηνοθεσίας καί καλλίτερης ταινίας, ἐνῶ πέρυσι εἶχε ἀρκεστεῖ στήν μή ἀπονομή βραβείου σεναρίου καί ἄλλων δευτερευόντων βραβείων γεγονός πούυ κατακρίθηκε ἔντονα ἀπό τούς ἰθύνοντες τοῦ Ε.Κ.Κ., οἱ ὁποῖοι ἐκτός εαυτοῦ πλέον, μέ δημοσιεύματα στόν τύπο, ἀμφισβήτησαν τή δυνατότητα παρέμβασης τῆς Ἑνωσης Ἑλλήνων Κριτικῶν Κιν/φου στό «ἔργο» τους.

Ἕνα «πανηγυρικό» Φεστιβάλ λοιπόν, πού πολλοί λένε ὅτι ἴσως εἶναι καί τό τελευταῖο.

Ὅσο ὅμως κλινικά νεκρός δείχνει νά εἶναι ὁ χῶρος τῆς μεγάλου μήκους ταινίας, ἄλλο τόσο δραστήριος καί ἀνανεωμένος φαίνεται νά εἶναι ὁ χῶρος τῆς μικροῦ μήκους ταινίας. Οἱ ταινίες αὐτές, πού ἡ χρονική διάρκειά τους ἀρχίζει ἀπό ἕνα λεπτό καί φτάνει τά σαράντα πέντε, προβλήθηκαν στό Φεστιβάλ τῆς Δράμας, στό Ἀντιφεστιβάλ τῆς Θεσ/νίκης καί τώρα προβάλλονται στήν «Ἴριδα» (Ἀκαδημίας 55), ἀπό τόν κιν/φικό τομέα Παν/μίου Ἀθηνῶν. Οἱ ταινίες εἶναι δημιουργίες ἀσκουμένων ὑποψηφίων σκηνοθετῶν καί ὅπως εἶναι φυσικό πάσχουν σέ ζητήματα τεχνικῆς, προϋπολογισμοῦ, ρυθμοῦ, ἑρμηνείας καί σέ κάθε τί ἄλλο πού ἡ ἐμπειρία μπορεῖ νά περισώσει. Ἐκεῖνο ὅμως πού εἶναι ἀξιοσημείωτο καί πού ἡ τρίχρονη συστηματική παρακολούθηση, μᾶς ἔχει δώσει νά καταλάβουμε, εἶναι ἡ ἀργή ἀλλά σταθερή ἀλλαγή πορείας πού ἀκολουθοῦν χρόνο μέ τόν χρόνο οἱ μικρομηκάδες. Τά θέματα πού χειρίζονται εἶναι

πλέον πιό βατά καί πιό κατανοητά. Τά σενάρια εἶναι πρωτότυπα, χαριτωμένα, ἀνθρώπινα καί ἡ σκηνοθεσία φαίνεται νά περιφρονεῖ τόν πειραματισμό καί τήν πρωτοπορεία καί νά ἀρέσκεται σέ μία ἀνάλαφρη ἀκαδημαϊκή γραφή. Οἱ δημιουργοί μᾶλλον ἀδιαφοροῦν γιά τά «καλλιτεχνικά κριτήρια» τῶν Φεστιβάλ καί κατά συνέπεια λειτουργοῦν μέ σημεῖο ἀναφορᾶς τό ἔνστικτο τό κοινοῦ. Ἀς μήν ξεχνάμε ὅτι στήν ἀλλαγή πορείας συνέβαλλε καί τό γεγονός ὅτι ἡ Ἑλληνική Τηλεόραση τά δύο τελευταῖα χρόνια, ἄρχισε νά ἀγοράζει καί νά προβάλλει τό 70% τῆς ἐτήσιας παραγωγῆς ταινιῶν μικροῦ μήκους. Ἄγνωστες ἀλλά δελεαστικές ἐπίσης εἶναι οἱ βουλές τῆς Ἰδιωτικῆς Τηλεόρασης. Ὅλα λοιπόν αὐτά ἔφεραν τήν μικροῦ μήκους ταινία πιό κοντά στό κοινό καί ἴσως αὐτή εἶναι ἡ ἀφορμή καί παράλληλα τό ἐρέθισμα γιά τήν ἀναζωογόννηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κιν/φου, ἔστω σέ μακροπρόθεσμη βάση...

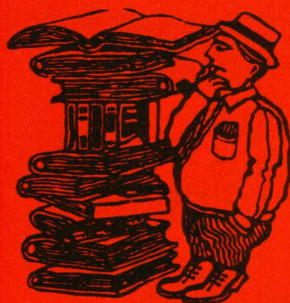
Ὅσον ἀφορᾶ τώρα τόν ἐμπορικό κιν/φο, πρέπει νά ποῦμε ὅτι οἱ διανομές ἐπιφυλάσσονται. Ἐκλογική ἀναμέτρηση, πολιτική ἀστάθεια καί σασπένς. Οἱ συνθῆκες δέν εὐνοοῦν ἀκόμα τήν προβολή τῶν μεγάλων φαβορί: «Bat — man», «Indiana Jones» καί «James Bond 007». Ἄς ἀρχίσουμε λοιπόν στό «Abyss» τοῦ James Kameron καί στό «Sex, lies and Videotapes» τοῦ

εἰκοσιεξάχρονου νέου σκηνοθέτη Steven Sonteburg.

Τό μέν πρῶτο ἀξίζει νά τό δεῖ κανείς γιά τά τεχνολογικά του ἐπιτεύγματα καί γιά τό μυθικό του κόστος παραγωγῆς, ἐνῶ εἶναι μᾶλλον περιττό τό νά σχολιαστεῖ τό κραυγαλέα ἀποτυχημένο τέλος τῆς ταινίας.

Τό δέ «Sex, lies and Videotapes» ἀποτελεῖ μιά ἰδιάζουσα περίπτωση film, καθώς ἔχει διχάσει κοινό καί κριτικούς. Πάντως ἡ ταινία φορτωμένη μέ δύο βραβεῖα ἀπό τίς Κάννες καί μέ χιλιάδες κολακευτικά λόγια γιά τό δημιουργό της, ὑπῆρξε εἰσπρακτική ἐπιτυχία τουλάχιστον στήν Ἑλλάδα. Ὁ τίτλος της, σημαδιακός, ἐκφράζει τήν ἀλλαγή τῆς σύγχρονης κοινωνίας, καθώς τίθεται ἄμεση ἀντιπαράθεση μέ τό παλιό καί γνώριμο «Sex, drugs and Rock' n' roll». Τό νέο σύνθημα πλέον φαντάζει πιό ἀληθοφανές ἀπ' τό προηγούμενο καί ἀνταποκρίνεται ἀπόλυτα στήν σύγχρονη πραγματικότητα. Μερικά χαρακτηριστικά πού διακρίνουν τήν ταινία εἶναι ὁ ἐλάχιστος προϋπολογισμός της, ἡ διαρκῆς κίνηση τῆς κιν/φικῆς μηχανῆς καί ἡ στυλιστική σκηνοθεσία

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ

Γράφει ὁ Φαίδων Δημόπουλος

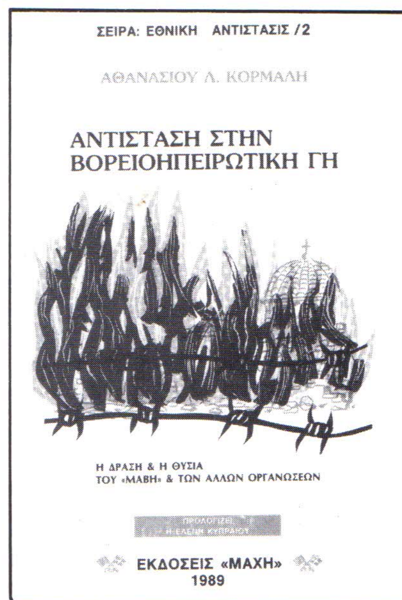
1.«'Αντίσταση στή Βορειοηπειρώτικη Γῆ»

τοῦ 'Αθανάσιου Λ. Κόρμαλη, 'Εκδόσεις «Μάχη», 'Αθήνα 1989

Τό αἴτημα γιά ἐλευθερία στήν Βόρειο Ἤπειρο, πού σήμερα βρίσκεται κάτω ἀπό τόν 'Αλβανικό ζυγό, καί τήν Ἕνωσή της μέ τήν Ἑλλάδα εἶναι ἕνας ἀπό τούς θεμελιώδεις στόχους τοῦ ἐθνικιστικοῦ κινήματος. 'Ιδιαίτερα τά τελευταῖα χρόνια μεγάλη ἀπήχηση εἶχαν οἱ προσπάθειες τῶν Βορειοηπειρωτῶν πού βρίσκονται στήν ἐλεύθερη Ἑλλάδα νά κάνουν γνωστό τό δρᾶμα τοῦ σκλαβωμένου αὐτοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὅμως πολύ λίγα εἶναι γνωστά γιά τούς ἀγῶνες τῶν Βορειοηπειρωτῶν νά διεκδικήσουν μόνοι τους τήν ἐλευθερία τους. Αὐτό τό κενό ἔρχεται νά καλύψει ἡ «'Αντίσταση στήν Βορειοηπειρωτική γῆ» τοῦ 'Α. Κόρμαλη, στηριγμένο σέ μιά πλούσια βιβλιογραφία καί πλῆθος μαρτυριῶν Ἑλλήνων καί ξένων, ἐνῶ συνοδεύεται ἀπό ἕνα πολύ ἐνδιαφέρον φωτογραφικό ὑλικό.

Τό βιβλίο τοῦ 'Α. Κόρμαλη καλύπτει μιά εὐρύτατη ἱστορική περίοδο, ἀπό τήν ἀρχαιότητα ὡς σήμερα, δίνοντας ὅμως ἰδιαίτερη ἔμφαση στήν περίοδο τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Συγκεκριμένα, τόν 'Ιούλιο τοῦ 1942 στά Τίρανα ἱδρύθηκε τό «Μέτωπο 'Απελευθερώσεως Βορείου 'Ηπείρου», ἡ σημαντικότερη ἀπό τίς ἀντιστασιακές ὀργανώσεις πού ἔδρασαν τότε. Ἡ ΜΑΒΗ κατορθώνει νά συγκροτήσει ἐπιτροπές στούς νομούς Αὐλώνας, 'Αργυροκάστρου καί Κορυτσᾶς ἐνῶ παράλληλα ὀργανώνει ὁμάδες συγκεντρώσεως πληροφοριῶν γιά τίς κινήσεις 'Ιταλῶν - 'Αλβανῶν καί σώματα ἀντίστασης στίς περιοχές 'Αργυροκάστρου καί Κορυτσᾶς τά ὁποῖα συντηρεῖ καί ἐξοπλίζει. Ἡ ἵδρυση καί δράση τοῦ ΜΑΒΗ εἶχε σάν ἄμεσο ἀποτέλεσμα ἕνα κῦμα συλλήψεων καί φυλακίσεων γιά τούς Ἕλληνες ἀγωνιστές.

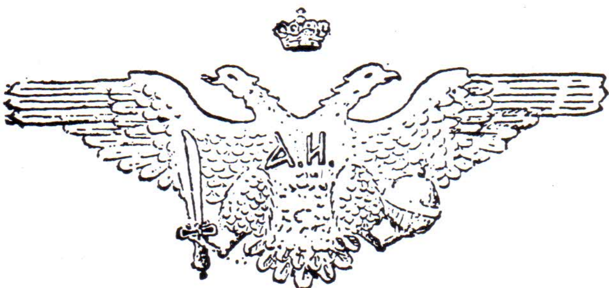
'Εκτός ἀπό τό ΜΑΒΗ, ἀντιστασιακές ὁμάδες ἐμφανίζονται καί δροῦν μέ ἐπιτυχία καί σέ ἄλλες περιοχές ὅπως στήν Χειμάρα, στόν τομέα Βούρκου - Ριζῶν, στήν Δρόπολη, στό Δελβῖνο, στούς Ἁγίους Σαράντα καί ἀλλοῦ.

Ὅμως τά ἐμπόδια εἶναι τεράστια. Οἱ Ἕλληνες ἀγωνιστές πολεμοῦν σέ διπλό μέτωπο: ἀπό τή μιά ἐνάντια στούς Γερμανούς καί τούς συμμάχους τους Μπαλλιστές (Μωαμεθανούς 'Αλβανούς) καί ἀπό τήν ἄλλη ἐνάντια στό 'Αλβανικό ΕΑΜ μέ τό ὁποῖο συνεργάζεται ἄμεσα ἡ ἀντίστοιχη Ἑλλαδική ὀργάνωση, ὑπακούοντας πιστά στίς προσταγές τῆς Μόσχας καί διαπράττοντας ἕνα ἀκόμη ἔγκλημα ἐνάντια στόν Ἑλληνισμό. 'Ακόμα περισσότερα, τά ἀνταρτικά σώματα ἔχουν ἐλάχιστο ἤ μηδαμινό ὁπλισμό ἐνῶ δέν ὑπάρχει οὔτε ἕνας ἀξιωματικός γιά νά τίς ὀργανώσει. Οἱ προσπάθειες γιά συνεννόηση μέ τόν ΕΔΕΣ τοῦ Ζέρβα δέν ἀποδίδουν παρά ἐλάχιστα λόγω τῶν ἐμποδίων πού παρεμβάλλει ὁ ΕΛΑΣ καί, κυρίως, λόγω τῆς διαταγῆς πού ἔχει ὁ Ζέρβας ἀπό τό Στρατηγεῖο Μέσης 'Ανατολῆς (δηλαδή τούς Ἄγγλους) νά ἀπέχει ἀπό τήν ὁποιαδήποτε κίνηση ἤ ἐπέμβαση στόν χῶρο τῆς Β. 'Ηπείρου. Βέβαια, καμμιά παρόμοια ἐντολή δέν δόθηκε ποτέ στόν ΕΛΑΣ καί ἔτσι μπόρεσε ἀνενόχλητος νά συνδράμει τούς 'Αλβανούς στήν ἐξόντωση τῶν ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων.

Μέ αὐτές τίς συνθῆκες, ὁ ἀγῶνας δέν μποροῦσε νά κρατήσει γιά πολύ. Μία μία οἱ ὀργανώσεις διαλύονται, τά χωριά καίγονται, ἀγωνιστές δολοφονοῦνται ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι αὐτοεξορίζονται στήν Νότια Ἤπειρο ὅπου ἐντάσσονται ἐθελοντικά στόν ΕΔΕΣ μέ τήν προοπτική νά σχηματίσουν ἰδιαίτερη μονάδα Βορειοηπειρωτῶν ἡ ὁποία θά πολεμοῦσε ἀργότερα γιά τήν ἐλευθερία τῆς πατρίδας τους. Ὅμως καί ἐδῶ ἐπεμβαίνουν οἱ Ἄγγλοι καί οἱ προσδοκίες τους ματαιώνονται.

Σέ γενικές γραμμές τό συμπέρασμα πού βγαίνει ἀπό τά στοιχεῖα τοῦ βιβλίου εἶναι ὅτι οἱ Βορειοηπειρῶτες ἀκολούθησαν πάντα τήν ἡρωϊκή παράδοση τοῦ ἔθνους πολεμώντας σέ κάθε εὐκαιρία γιά τήν λευτεριά τους καί ἀντέχοντας, ὅπως σήμερα συμβαίνει, κάθε δίωξη καί βασανιστήριο προκειμένου νά μείνουν Ἕλληνες. Δικό μας χρέος εἶναι νά μήν ἐφησυχάζουμε ἀλλά νά στεκόμαστε ἄγρυπνοι συμμαχητές τους μέχρις ὅτου ἡ λευτεριά τους καί ἡ ἕνωση μέ τήν μητέρα πατρίδα γίνει, ἐπιτέλους, πραγματικότητα.

2.«Κόνραντ Λόρεντζ καί σύγχρονη Ἠθολογία»

τοῦ Ἀλαίν ντέ Μπενουά, Ἐκδόσεις «Ἐλεύθερη Σκέψη».

Τήν ἀξία τοῦ Ἀλαίν ντέ Μπενουά σάν διανοητή τήν ἔχουμε ἤδη ἐπανειλλημένα ἐπισημάνει ἀπό αὐτή τή στήλη. Οἱ ἱκανότητες τοῦ Μπενουά στήν ἀφομοίωση ἰδεῶν, σκέψεων, ἀντιλήψεων καί παραστάσεων καί στήν συμπυκνωμένη διατύπωσή τους γίνεται εὔκολα ἀντιληπτή στό τελευταῖο αὐτό ἔργο του γιά τήν ἐπιστήμη τῆς ἠθολογίας καί τόν Κόνραντ Λόρεντζ, κύριο ἐκφραστή της.

Ἡ ἐπιστήμη τῆς ἠθολογίας εἶναι σχετικά πρόσφατη. Ἀντικείμενό της εἶναι ἡ μελέτη τῆς ἀνθρώπινης συμπεριφορᾶς. Γιά νά καταλήξει στά συμπεράσματά της, ἡ ἠθολογία στηρίζεται στήν παραδοχή ὅτι ὑπάρχουν ἀναλογίες ἀνάμεσα στήν συμπεριφορά ἀνθρώπων καί ζώων. Τοῦτο συμβαίνει ἐπειδή ὁ ἄνθρωπος, σάν βιολογικό ὄν, εἶναι, μέχρι κάποιου βαθμοῦ, κι αὐτός ἕνα ζῶο. Φυσικά, ἡ διατύπωση αὐτή γίνεται μέ ὅλες τίς ἐπιφυλάξεις πού ἐπιβάλλει ἡ ἰδιαιτερότητα τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης. Ἑπομένως, οἱ παράγοντες πού ἐπιρρεάζουν ἤ καθορίζουν τήν συμπεριφορά τῶν ζώων θά ἰσχύουν καί

γιά τόν ἄνθρωπο. Τέτοιοι παράγοντες, καταλήγει ἡ ἠθολογία, εἶναι τά ἔνστικτα, ἔμφυτες ἐσωτερικές ἀνάγκες καταγραμμένες στήν φυλογενετική ἱστορία τοῦ εἴδους. Ὁ ἄνθρωπος δηλαδή, ὅπως καί κάθε ζωντανός ὀργανισμός, δέν γεννιέται σάν βιολογική ἄπλαστη ὕλη ἀλλά εἶναι ἤδη φορέας ἀπό τήν στιγμή τῆς γέννησής του τῶν ἐνστίκτων τοῦ φόβου, τῆς πείνας, τῆς ἐπιθετικότητος καί τῆς σεξουαλικῆς ὁρμῆς. Σέ αὐτό τό σημεῖο ἡ ἠθολογία ἔρχεται σέ ρήξη μέ τίς παλαιότερες θεωρίες τῆς συμπεριφορᾶς οἱ ὁποῖες θεωροῦσαν τόν ἄνθρωπο κατά τήν στιγμή τῆς γέννησής του σάν «tabula rasa» δηλ. σάν «ἄγραφο μαυροπίνακα», τοῦ ὁποίου τόν χαρακτήρα θά συνέθεταν τό περιβάλλον καί οἱ διάφορες ἐμπειρίες σέ σχέση μ' αὐτό, ἡ «διδαχή» κυρίως τῆς παιδικῆς καί ἐφηβικῆς ἡλικίας. Ἔτσι, ἀρκοῦσε κατ' αὐτές ὁ ἔλεγχος πάνω στό κοινωνικό περιβάλλον ὥστε νά καλλιεργηθεῖ καί μία ὁρισμένη ἐπιθυμητή συμπεριφορά. Τήν ἀντίληψη αὐτή, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ οὐσιαστικά θεμελιώδη λίθο τοῦ μαρξισμοῦ (Θεωρία ἀταξικῆς κοινωνίας καί ἐλέγχου μέσων παραγωγῆς) ἀλλά καί τοῦ σύγχρονου ἀμερικανικοῦ τρόπου ζωῆς, ἀνατρέπει ἡ ἠθολογία. Ἰδιαίτερα σημαντική σέ αὐτή τήν κατεύθυνση εἶναι ἡ ἐκτεταμένη μελέτη τοῦ ἐνστίκτου τῆς ἐπιθετικότητας ἀπό τόν Κόνραντ Λόρεντζ.

Ὁ Λόρεντζ (τιμημένος μέ βραβεῖο Νόμπελ) δείχνει στά ἔργα του ὅτι ἡ ἐπιθετική συμπεριφορά δέν ὁδηγεῖ κατ' ἀνάγκη στήν ἐξάλειψη ἤ στήν ἐξόντωση, ἀλλά ὅτι ἀποτελεῖ τήν βάση κάθε *δημιουργικῆς* συμπεριφορᾶς, κάθε ἐπιθυμίας νά «ἐπιδοθεῖ» κανείς σέ κάποιο πρᾶγμα γιά νά βγάλει ἀπ' αὐτό κάποια μορφή, ἕνα ἔργο ἤ μιά ἰδέα, κάθε δραστηριότητας βιομηχανικῆς ἤ ἐπιστημονικῆς, κάθε συναγωνιστι-

Ὁ κ. Λόρεντζ ἐπεξεργαζόμενος τό τελευταῖο του βιβλίο, ἐκδόσεως 1988

κότητας. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ τυχόν ἐξαφάνιση τῆς ἐπιθετικότητας στήν πιό πλατειά της ἔννοια θά συνεπαγόταν καί τήν ἀπώλεια τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῆς ζωτικῆς ὁρμῆς τοῦ ἀνθρώπου καθώς καί τοῦ αὐτοσεβασμοῦ του, θά σήμαινε τήν ἀπώλεια ἱκανότητας ἐκτέλεσης καθημερινῶν κοινῶν πράξεων ὅπως τό πρωϊνό ξύρισμα, ἀλλά καί μεγάλων ἔργων ὅπως ἡ καλλιτεχνική καί πνευματική δημιουργία. Ὅμως ἄν καί τό ἔνστικτο τῆς ἐπιθετικότητας εἶναι ἀναγκαῖο, ὡστόσο κάθε ἔκφανσή του δέν εἶναι καί καλή. Τό πρόβλημα πού παρουσιάζεται στόν ἄνθρωπο, σέ ἀντίθεση μέ τά ζῶα ὅπου μόλις ἡ ἐπιθετικότητα ἀγγίξει ἕνα ἐπικίνδυνο γιά τήν ὁλότητα ὅριο αὐτόματα ἐνεργοποιοῦνται μηχανισμοί καταστολῆς της καί μετατροπῆς τῆς ἐπιθετικῆς ὁρμῆς σέ ὁρισμένη «τελετουργία», εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει ὁ ἴδιος νά θέσει φραγμό στήν ἔκφραση τῶν ἐνστίκτων του πού, ἄν ἀφεθοῦν ἀνεξέλεγκτα ὁδηγοῦν ἀναμφίβολα σέ καταστροφικά ἀποτελέσματα. Ἡ ἀντίστοιχη διαδικασία ἐξιδανίκευσης καί αναπροσανατολισμοῦ τοῦ ἐνστίκτου σέ μιά θετική κατεύθυνση ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικά ἀπό τήν συνειδητή ἐπιλογή τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου, γεγονός τό ὁποῖο ἀποτελεῖ τό θεμέλιο τῆς ἐλευθερίας του.

Πολλά ἀκόμη ἐνδιαφέροντα συμπεράσματα θά μπορούσαμε νά παραθέσουμε, ὅπως αὐτά ἀναφέρονται στό βιβλίο τοῦ Ἀ. ντέ Μπενουά. Ὅμως, σκοπός τῆς στήλης δέν εἶναι νά ἀπαλλάξει τούς ἀναγνῶστες ἀπό τόν «κόπο» νά διαβάσουν τά βιβλία πού παρουσιάζει. Ἀντίθετα, στόχος μας εἶναι νά κεντρίσουμε τό ἐνδιαφέρον ὥστε ἐσεῖς πιά, ἀφοῦ τά διαβάσετε, νά καταλήξετε στά δικά σας συμπεράσματα. Καί πιστεύουμε ὅτι αὐτό τό βιβλίο, «ὁ Κόνραντ Λόρεντζ καί ἡ σύγχρονη Ἠθολογία» καί ἀξίζει ἀλλά καί πρέπει νά διαβαστεῖ ἀπό τόν κάθε ἕνα μας.

3.«ΚΥΠΡΙΑΚΟ:
Ἡ ἄλλη ὄψη μιᾶς ἐθνικῆς δοκιμασίας»

τοῦ Δημήτρη Ἀθ. Καλουδιώτη, Ἐκδόσεις «Γνώση», Ἀθήνα 1989

Ἔχει καταντήσει πιά πραγματικά σπάνιο νά συναντάει κανείς σήμερα ἀνθρώπους μέ οὐσιαστικό πολιτικό προβληματισμό γιά τό παρόν καί τό μέλλον τούτης τῆς χώρας καί φυσικά αὐτό δέν εἶναι ὅ,τι καλύτερο μποροῦσε νά μᾶς συμβεῖ. Μιά τέτοια ἐλπιδοφόρα ἐξαίρεση πού φαίνεται νά ξεφεύγει ἀπό τήν καθιερωμένη ἰσοδυναμία «πολιτικός λόγος = κομματική προπαγάνδα», εἶναι καί ὁ Δ. Καλουδιώτης. Τόν συγγραφέα, πού ὅπως δηλώνει, ἀνήκει στήν Ἀριστερά, τόν γνωρίσαμε γιά πρώτη φορά μέ αὐτό του τό βιβλίο γιά τό Κυπριακό. Δέν πρόκειται γιά μιά ἑνιαῖα μελέτη, ἀλλά γιά μιά συλλογή, δημοσιευμένων καί μή, ἄρθρων του πού ἀφοροῦν κατά μείζονα λόγο στό ἐθνικό ζήτημα τῆς Κύπρου.

Ὁ συγγραφέας προχωρεῖ στίς ἀναλύσεις του μέ ἀντικειμενικότητα καί «ψυχρή» λογική ἑδραιώνοντας γερά τούς συλλογισμούς του. Τά συμπεράσματά του τόσο γιά τίς αἰτίες τῶν «κακῶς κειμένων» τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ὅσο καί γιά τίς λύσεις τους, μᾶς βρίσκουν σέ πολύ μεγάλο βαθμό σύμφωνους, ὅπως ἄλλωστε καί κάθε καλόπιστο ἀναγνώστη τοῦ ἔργου ὁ ὁποῖος αἰσθάνεται καί τό ἐλάχιστο ἐνδιαφέρον γιά τά ἐθνικά μας ζητήματα.

Ἀφετηρία στήν σκέψη τοῦ Δ. Καλουδιώτη ἀποτελεῖ ἡ βασική διαπίστωση ὅτι ὁ χῶρος τοῦ Αἰγαίου κυριαρχεῖται ἀπό δύο ἀντίπαλες δυνάμεις: ἀπό τήν μιά τήν Ἑλλάδα μέ ἱστορικά, πολιτιστικά, πληθυσμιακά καί κυριαρχικά δικαιώματα στόν χῶρο αὐτό, καί ἀπό τήν ἄλλη τήν Τουρκία ἡ ὁποία σαφῶς δέν ἔχει δικαιώματα, πλήν ὅμως ἐπιθυμεῖ διακαῶς νά ἀποκτήσει καί ὡς ἐκ τούτου ἀποτελεῖ μία μόνιμη ἰμπεριαλιστική ἀπειλή σέ βάρος τῆς πρώτης.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΘ. ΚΑΛΟΥΔΙΩΤΗΣ

ΚΥΠΡΙΑΚΟ: Η ΑΛΛΗ ΟΨΗ
ΜΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
ΑΘΗΝΑ 1989

Μέσα σέ αὐτό τό πλέγμα σχέσεων καί ἀντιπαραθέσεων ἐντάσσεται καί τό Κυπριακό, ἀποτελώντας τήν «κορυφή τοῦ παγόβουνου», τό πιό ὀξύ —ἀλλά σίγουρα ὄχι τό μόνο— σημεῖο τῆς συγκρούσεως τῶν ἀντιτιθέμενων συμφερόντων τῶν δύο κρατῶν. Ὁπωσδήποτε, κάθε προσπάθεια νά ἀντιμετωπιστεῖ τό πρόβλημα τῆς Κύπρου ἔξω ἀπό αὐτή τήν ὀπτική, ἀναθέτοντας δηλαδή τήν εὐθύνη γιά τήν ἐπίλυσή του στούς ὤμους τοῦ Κυπριακοῦ Κράτους, εἶναι ὁπωσδήποτε λανθασμένη καί ἄνετα χαρακτηρίζεται σάν «στρουθοκαμηλισμός». Κι ὅμως, αὐτήν τήν ἐθελοτυφλοῦσα πολιτική πού μόνο σέ ἧττες μπορεῖ νά ὁδηγήσει, ἔχει υἱοθετήσει ἐδῶ καί χρόνια τό ἑλληνικό κράτος (βλ. τό περίφημο δόγμα «ἡ Κύπρος ἀποφασίζει καί ἡ Ἑλλάδα συμπαρίσταται», λές καί ἡ μοῖρα τοῦ Κυπριακοῦ ἑλληνισμοῦ εἶναι ἀδιάφορη γιά τό ὑπόλοιπο ἔθνος). Πολύ περισσότερο τό Ἑλλαδικό κράτος ἐφαρμόζει μιά ἀλλοπρόσαλη καί εὐκαιριακή πολιτική στά ζωτικῆς σημασίας ἐθνικά θέματα, ἀδυνατώντας νά ἐκπονήσει μιά ἐθνική στρατηγική, νά ξεκαθαρίσει δηλαδή συγκεκριμένους στόχους τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς πού τήν ὑλοποίησή τους θά ἀναλαμβάνει *κάθε* κυβέρνηση, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ἀπόχρωσή της. Τοῦτο ἔχει σάν συνέπεια διαρκεῖς ὑποχωρήσειςς στήν Τουρκική προκλητικότητα, πρᾶγμα πού αὐξάνει βέβαια τήν βουλιμία τῶν γειτόνων μας (τό πιό πρόσφατο παράδειγμα εἶναι τό ἐπαίσχυντο «Νταβός»). Πῶς πρέπει νά ἀντιμετωπιστεῖ τό πρόβλημα; Σάν ἀπάντηση παραθέτουμε ἕνα αὐτούσιο ἀπόσπασμα ἀπό τό παραπάνω βιβλίο:

«Χρειάζεται ἄλλη πολιτική. Χρειάζεται πλήρης ἀπόρριψη τῆς λογικῆς καί τῶν πολιτικῶν πού ἐπικράτησαν ἀπό τό '74 ὡς σήμερα. Χρειάζεται μιά νέα ἐθνική στρατηγική, πού θά στηρίζεται στίς βασικές ἀρχές ὅτι ἡ Κύπρος *εἶναι ἑλληνικό ἔδαφος καί τό Αἰγαῖο δέν εἶναι διαπραγματεύσιμο.*

Χρειάζεται μιά ἐπιθετική πολιτική πού θά ἀξιοποιεῖ τό δικαίωμά μας νά ἐπεκτείνουμε τά 12 μίλια στό Αἰγαῖο.

Χρειάζεται μιά πολιτική πού θά θέτει τήν Κύπρο ὑπό τήν ἀμυντική εὐθύνη τῆς Ἑλλάδας.

Χρειάζεται ἐθνική ἀφύπνιση, παρέμβαση τῶν πολιτῶν, δικιά μας.

Ἐνάντια στόν τουρκικό ἐπεκτατισμό, γιά νά μήν διχοτομηθεῖ τό Αἰγαῖο καί ἡ Κύπρος.

Γιά τήν Ἀπελευθέρωση τῆς Κύπρου».

Ἐμεῖς, δέν ἔχουμε τίποτα ἄλλο νά προσθέσουμε...

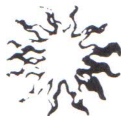

Ἑλληνοκύπριοι αἰχμάλωτοι... Ἐκτελέσθηκαν ἤ ἀγνοοῦνται ἀκόμη;

ΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

—Μακριά ὑπῆρξε ἡ περίοδος τοῦ χωρισμοῦ μας καί πολλά συνέβησαν ὅλον αὐτόν τόν καιρό. Μηνύματα ἐγκλείστων ἀξιωματικῶν, ἐκλογές, διαλύσεις κομμάτων, ἱδρύσεις νέων. Ἡ στήλη δέν θά μπορέσει νά καταγράψει τά πάντα, θά μείνει μόνο στά σημαντικότερα, σ' ἐκεῖνα πού ἔχουν κάποια σημασία καί ἐπηρεάζουν τήν πορεία τοῦ κινήματος καί σήμερα.

—Ὡς γνωστόν, ἡ μοναδική κοινοβουλευτική ἐθνικιστική ἕδρα χάθηκε γιά πολύ λίγους ψήφους. Ἔτσι τή θέση τοῦ Εὐρωβουλευτή τῆς ΕΠΕΝ κατέλαβε ὁ κ. Νιάνιας τῆς ΔΗΑΝΑ. Σημαντικό: οἱ ψῆφοι τῆς ΕΠΕΝ, τοῦ ΕΝΕΚ καί τοῦ κ. Θάνου ἔδιναν τήν ἐθνικιστική ἕδρα. Μερικές φορές ἡ ἀλαζονεία, τῆς κάθε πλευρᾶς, πληρώνεται ἀκριβά.

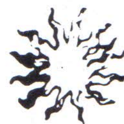

—Ἄξιος ὁ δικαστής πού ἀπέκλεισε τούς Τούρκους προβοκάτορες ἀπό τήν συμμετοχή τους στίς ἐκλογές. Ἔστω καί γιά δικονομικούς λόγους.

—Μετά ἀπό τίς πολλές κορῶνες, ἀγάπης, ἀδελφοσύνης καί ἑνότητας τοῦ ἐθνικιστικοῦ χώρου πού ἀκούσαμε στό ΠΑΡΚ μετά ἀπό τόν ἐνθουσιασμό τοῦ κόσμου, μετά ἀπ' ὅλες αὐτές τίς δηλώσεις καί χειραψείες, ἐπανήλθαμε στήν καθημερινή πραγματικότητα. Μικροπονηριές καί τσαλιμάκια, σοῦ 'πα, μοῦ 'πες, μᾶλλον δέν καταλάβατε καλά, καί τά γνωστά. Βεβαίως δέν μποροῦσαν νά λείψουν καί πανηγυρικές ἀνακοινώσεις γιά τό μέλλον, τοῦ «μοναδικοῦ» ἐθνικιστικοῦ φορέα (λές καί ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι ''imitation''). Τί νά προσθέσουμε; Μιά ἀπό τά ἴδια. Χρειάζεται πάντως μετριοπάθεια κι αὐτοσυγκράτηση αὐτές τίς ὧρες. Ψυχραιμία, παιδιά!

—Κοσμοϊστορικές ἀλλαγές ὅμως ὑπῆρξαν καί στή σύνθεση τῆς ὁμάδας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Δεξιᾶς: Ἔτσι, τό Ἰταλικό MSI δέν συμμετέχει πλέον στήν ὁμάδα, ἐνῶ τή θέση του πῆραν οἱ γερμανοί τοῦ Republikaner καί ὁ Φλαμανδός. Γιατί ὅμως ἔγινε αὐτό: Διότι φαίνεται ὅτι ὁ κ. Σονοῦμπερ, ἀρχηγός τῶν γερμανῶν, ἔκρινε ὅτι τό Alto Adige, ἰταλική περιοχή, εἶναι αὐστριακή. Καί θεώρησε ὅτι ἡ Γερμανία ἀνακτώντας τό ρόλο τῆς προστάτιδος δυνάμεως τῶν γερμανικῶν φυλῶν πρέπει νά προασπιστεῖ τά συμφέροντα τῶν Αὐστριακῶν. Καί ἐπειδή οἱ Ἰταλοί ἔχουν ἐκφρασμένη τήν θέση τους γιά τήν ἰταλικότητα τῆς ἐν λόγω περιοχῆς, ὁ κ. Σονοῦμπερ δήλωσε ὅτι δέν πρόκειται νά συμμετάσχει στήν ὁμάδα ἄν δέν δηλώσουν οἱ Ἰταλοί ὅτι ἀναγνωρίζουν τά δικαιώματα τῆς Αὐστρίας στήν περιοχή. Τό πρόβλημα βέβαια τελικά τό εἶχε ὁ Λεπέν πού προσπαθοῦσε νά φτιάξει τήν ὁμάδα γιατί γιά νά γίνει ὁμάδα κομμάτων στό Εὐρ. Κοινοβούλιο χρειάζονται κόμματα ἀπό τουλάχιστον τρεῖς χῶρες. Οἱ Φλαμανδοί εἶχαν δηλώσει ὅτι συντάσσονται μέ τούς Γερμανούς. Οἱ Ἄγγλοι δέν συμμετεῖχαν καί ἔτσι ὁ Λεπέν μόνο μέ τούς Ἰταλούς δέν μποροῦσε νά κάνει ὁμάδα. Ἀναγκάστηκε λοιπόν νά ἀποδεχτεῖ τούς ὅρους τοῦ Σονοῦμπερ πού οὐσιαστικά ἀπέκλειαν τούς Ἰταλούς ἀπό τήν Εὐρωπαϊκή Δεξιά. Ἔτσι οἱ Ἰταλοί κάθονται σήμερα στή θέση τῶν ἀνεξάρτητων στό Εὐρ. Κοινοβούλιο, μιά θέση ἰδιαίτερα γνώριμή τους ἀφοῦ ἐκεῖ καθόντουσαν καί προτοῦ ἐκλεγοῦν οἱ Γάλλοι.

—Συνέχεια γιά τόν κ. Σονοῦμπερ. Μαθαίνουμε ὅτι εἶναι ἕνας ἄνθρωπος χαρισματικός καί φοβερά ἐπίμονος. Μαθαίνουμε ὅμως καί ὅτι παίρνει κάτι θέσεις πού θίγουν τούς Τούρκους καί τούς Ἕλληνες μετανάστες. Καί ἐνῶ γιά τούς Τούρκους δέν ἔχουμε πρόβλημα θά μᾶς λυποῦσε ἄν βλέπαμε ὅτι ἡ ἄνοδος τοῦ γερμανικοῦ ἐθνικισμοῦ στηρίζεται καί πάλι σέ ὑποβόσκουσες πανγερμανιστικές θεωρίες. Ὀφείλουμε νά μαθαίνουμε ἀπό τά λάθη τοῦ παρελθόντος.

ΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣ

—Καί νέος θρίαμβος τοῦ Front National. Στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές πού ἔγιναν στίς 5 Δεκεμβρίου στήν περιοχή τοῦ Dreux, ἡ ὑποψήφια Marie — France Stirbois χήρα τοῦ J.P. Stirbois(ὁ ὁποῖος ἦταν τό ὑπ' ἀριθ. 2 στέλεχος στό F.N. προτοῦ σκοτωθεῖ σέ αὐτοκινηστικό δυστύχημα) ἐκλέχτηκε πανηγυρικά βουλευτής ἀποσπώντας τό 61% τῶν ψήφων. Ὅπως χαρακτηριστικά ἀναφέρει ἡ Γαλλική ἐφημερίδα FIGARO, ἡ Κα Stirbois ψηφίστηκε ἀπό τό 75% τῶν ἐργατῶν! Ἐπίσης σημαντικότατη αὔξηση τοῦ ποσοστοῦ του παρουσίασε τό F.N. καί στήν περιοχή τῆς Μασσαλίας. Ὅλα αὐτά δείχνουν, διαπιστώνει ἡ ἴδια Γαλλική ἐφημερίδα, ὅτι τό «κομματίδιο» ἔγινε πιά μεγάλο κόμμα καί ὅτι ἐκφράζει μιά ἀνοδική κοινωνική δυναμική...

—Πραγματικά ἀξιόλογο ἦταν τό συνέδριο τῆς FIAMMA, ἀθλητική ὀργάνωση τοῦ MSI, πού ἔγινε στό Rapello. Ἀναπτύχθηκαν προβληματισμοί πάνω στό πνεῦμα τοῦ ἀθλητισμοῦ, στά ἀναβολικά, στόν πρωταθλητισμό, στή διατροφή καί γενικότερα στόν τρόπο ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου τῆς πόλης. Συμμετεῖχαν Γάλλοι, Ἱσπανοί καί Ἕλληνες. Ἐπικεφαλῆς τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ἦταν ὁ κ. Μάριος Ἀγγελῆς, παρέμβαση στή συζήτηση ἔκανε ἡ Ζωή Ράπτη, ἐνῶ στήν ἀντιπροσωπεία συμμετεῖχε καί ὁ πρωταθλητής ἐφήβων στή Σωματική Διάπλαση (BODY - BUILDING) Κώστας Μανωλόπουλος.

—Δολοφονία Μπακογιάννη ἀπό τήν 17Ν. Ἀπαράδεκτη, μά «ὅποιος σπέρνει ἀνέμους, θά θερίσει θύελλες».

—Σ' ἐπίπεδο Εὐρωκοινοβουλίου οἱ συσχετισμοί ἔχουν ὡς ἑξῆς: Τό Front National αὔξησε τίς ἕδρες του κατά μία καί ἔχει 11, οἱ Ἰταλοί τοῦ MSI ἔχασαν μία ἕδρα καί ἔχουν 4. Νέες παρουσίες ὁ Φλαμανδός τοῦ Vlaam' s Blok καί οἱ 7 Γερμανοί τοῦ Republikaner. Τό Ἱσπανικό Frente Nacional δέν κατάφερε νά ἐκλέξει.

—Σημαντική καί φέτος ἡ παρουσία τῶν «Ἐλευθέρων Μαθητῶν» στίς ἐκλογές τῶν μαθητικῶν δεκαπενταμελῶν συμβουλίων. Συνεχίζοντας τό περυσινό ὡραῖο ξεκίνημά τους, πέτυχαν καί φέτος παρά τό ἐνδεχόμενο καί γενικό ἀπολιτικό κλίμα καί τίς γνωστές διώξεις τοῦ καθηγητικοῦ κατεστημένου, νά ἐκλέξουν ἐκπροσώπους στά 15μελή τόσο τῆς Ἀθήνας, ὅσο καί τῆς ἐπαρχίας. Βασικό κοινό σημεῖο ὅσων ψήφισαν τούς ἐκπροσώπους τῶν «Ἐλευθέρων Μαθητῶν» ἦταν ἡ καθολική ἀπόρριψη τῶν «καπελλωμένων» μαθητικῶν παρατάξεων καί τῶν ἐκπροσώπων τῶν κομμάτων τοῦ πολιτικοῦ κατεστημένου καί παράλληλα, ἡ ἀναζήτηση μιάς νέας προοπτικῆς μέ στόχο μιά ἐθνική καί ὁλοκληρωμένη παιδεία.

—Διακριτική, σιωπηλή, μά ἀξιόλογη δουλειά κάνεουν τά παιδιά τοῦ ΕΣΝΑΜ πού ξεκίνησαν καί φέτος τίς διαλέξεις στό Πνευματικό Κέντρο τοῦ Δήμου Ζωγράφου. Ἀξίζει νά τίς παρακολουθήσετε.

—Στήν Ἰταλία τά πράγματα δέν εἶναι καί τόσο ρόδινα. Ἡ διαμάχη τῶν φίλων τοῦ Rauti καί τῶν φίλων τοῦ Fini ἔχει πάρει τεράστιες διαστάσεις. Ἤδη στό ἐπίπεδο τοῦ Fronte della gioventu τῆς νεολαίας δηλ. τοῦ MSI ἔχει ὁδηγήσει σέ διάσπαση. Δηλ. στήν πρᾶξη ὑπάρχουν 2 Fronte: αὐτό τοῦ Mauricio Gasparri, πού πρόσκειται στό Fini καί ἔχει τόν τίτλο τοῦ προέδρου τῆς Νεολαίας, κι αὐτό τοῦ Giani Allemagno, πού πρόσκειται στό Rauti καί ἔχει τόν τίτλο τοῦ Γραμματέα τῆς Νεολαίας. Ὑπάρχουν ὅμως ἐλπίδες αὐτές οἱ δύο κεντρικές τάσεις νά φτάσουν σέ κάποιο συμβιβασμό στό προσεχές συνέδριο τοῦ MSI πού θά γίνει τό Δεκέμβριο καί ἔτσι νά τερματιστεῖ ἡ «ἐμπόλεμη» κατάσταση.

ΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣΕΙΣ...ΕΙΔΗΣ

—Στή Γαλλία πάλι, ἔβγαλε ἡ γνωστή BENETTON μιά ἀκόμη διαφήμιση τῆς γνωστῆς σειρᾶς UNITED COLORS OF BENETTON (ξέρετε, αὐτή ἡ σειρά ὅπου ὅλοι οἱ λαοί τοῦ κόσμου εἶναι πολύ χαρούμενοι κι ἀγκαλιασμένοι γιατί ὅλοι φορᾶνε τά κακῆς ποιότητας ροῦχα BENETTON). Μόνο πού αὐτή τή φορά παράγινε τό κακό. Γιατί ἀφοῦ μᾶς ἔδειξε ἡ συγκεκριμένη ἑταιρεία μυριάδες ὅμοιους ἄσπρους, μαύρους, κίτρινους νά τρίβονται, ν' ἀγκαλιάζονται κάι νά φιλιοῦνται, τώρα ἔβγαλε μιά διαφήμιση στήν ὁποία παρουσιάζεται μιά μαύρη νά θηλάζει ἕνα λευκό μωρό: κι ἐπειδή «προοδευτικός» καί «ἀντιρατσιστής» μπορεῖ νά εἶναι ὁ καθένας, ἀλλά τουλάχιστον τό γάλα τῆς μάνας μας τό προτιμοῦμε ἀπό τό γάλα τῶν ἀφρικανίδων τροφῶν, κι ἐπειδή ὅλ' αὐτά παραεῖναι προσβλητικά γιά τήν περηφάνεια μας, τήν ἑπόμενη μέρα ἀπό τήν ἐμφάνιση τῆς διαφήμισης αὐτῆς, ὁμάδες πολιτῶν ἐπιτέθηκαν μέ δακρυγόνα καί λοστούς στά κεντρικότερα μαγαζιά τοῦ BENETTON στό Παρίσι δείχνοντας τήν ἀντίθεση καί τήν ἀγανάκτησή τους γιά τήν ἄθλια πολυφυλετική προπαγάνδα τῆς πολυεθνικῆς αὐτῆς ἑταιρείας. Κι ἐμεῖς προσπαθούσαμε νά σκεφτοῦμε ποιός εἶπε ὅτι τό ἐμπόριο δέν ἔχει ἰδεολογία;

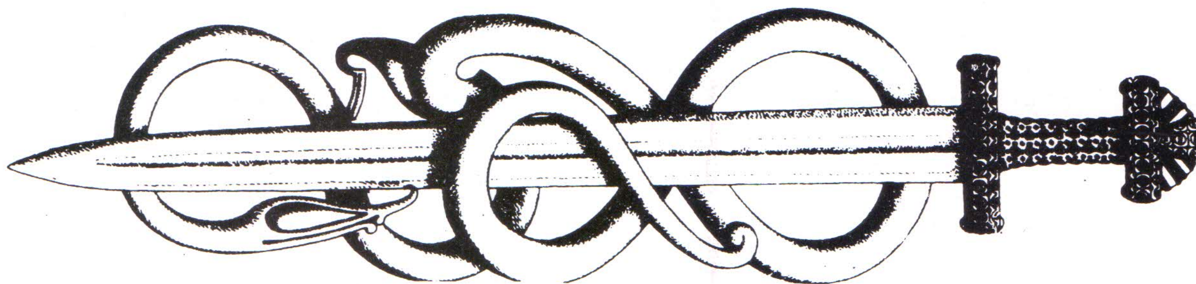
—Δέν πρέπει νά κάνουμε κάτι γιά τόν Τοῦρκο βουλευτή μας;

—Νέο καταπληκτικό περιοδικό πού ἀκούει στό ὄνομα «KRISIS» ἔβγαλε ὁ 'Αλαίν ντέ Μπενουά. Μπορεῖτε νά τό βρεῖτε στό βιβλιοπωλεῖο «'Ελεύθερη Σκέψη».

—Στήν Νορβηγία τό ἐθνικιστικό κόμμα ἀνέβασε τούς βουλευτές ἀπό 2 σέ 22. Μιά ἀκόμη χώρα τῆς Εὐρώπης ἀφυπνίζεται.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 2

ρες πλευρές πιστεύουμε ὅτι ἀποτελοῦν ἕνα εἶδος κεκτημένου φόβου μιᾶς πού «ὁ καμμένος φυσάει καί τό γιαούρτι», εὐελπιστοῦμε ὅμως ὅτι σύντομα θά ξεπεραστοῦν. Βρισκόμαστε τόσο χαμηλά καί ταυτόχρονα τόσο κοντά σέ μιά τεράστια ἐκτίναξη ποσοτική καί ποιοτική πού μᾶς πιάνει τέτοια ἀδημονία καί ἀνυπομονησία, λές καί δέν μποροῦμε νά περιμένουμε οὔτε μιά ὥρα ἀκόμη.

Χαρίζουμε τό ἐξώφυλλο αὐτοῦ τοῦ περιοδικοῦ στούς μαχόμενους γιά αὐτοδιάθεση καί ἐλευθερία λαούς τῆς 'Ανατολικῆς Εὐρώπης καί σύντομα θά ὀργανωθεῖ καί κάποια διαδήλωση συμπαράστασης. Μ' ὅσα κι ἄν συμβαίνουν ἐδῶ, πάντως δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι γιά πρώτη φορά μετά τόν πόλεμο, ἡ Εὐρώπη νιώθει τόσο κοντά στήν ἕνωσή της. Ὁ τοῖχος τοῦ Βερολίνου πέφτει, ἡ Ἕνωση τῶν Γερμανιῶν συζητεῖται, ὁ κομμουνισμός κατέρρευσε στήν Πολωνία, στήν Τσεχοσλοβακία, στήν Οὐγγαρία, κι ὅλα αὐτά ὄχι βέβαια χάρις στόν κ. Γκορμπατσώφ, μά χάρις στούς ἀγῶνες τῶν βασανισμένων αὐτῶν λαῶν. Ἡ Γιάλτα τρίζει, ἡ Εὐρώπη γεννιέται ξανά!

Δεχτεῖτε μέ ἐπιείκεια τήν αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ περιοδικοῦ. Τήν κρατήσαμε σταθερή γιά δύο χρόνια σχεδόν καί δέν γίνεται ἄλλο. Τό χαρτί, τά τυπογραφικά, ἡ βιβλιοδεσία δέν μᾶς ἐπιτρέπουν νά παραμείνουμε στά ἴδια ἐπίπεδα.

Βρισκόμαστε ὅλοι σ' ἕνα κρίσιμο σταυροδρόμι, ὅπου πρέπει νά παρθοῦν μία σειρά ἀπό μεγάλες ἀποφάσεις. Χρειάζεται τουτέστιν ψυχραιμία, αὐτοσυγκράτηση. Γιά νά μή χαθοῦν μεγάλες εὐκαιρίες, γιά νά μή χαθεῖ ἡ πρόκληση τῶν καιρῶν.

Μετά ἀπό τόσον καιρό, χαιρόμαστε πού σᾶς ξαναβρίσκουμε. Καί καλή δύναμη, γιά μιά καινούργια περιπέτεια.